

Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 5/2011

**Selvitys vankilatilojen määrittelystä
valvonnan intensiivisyyden mukaan**

Samuli Laulumaa

15.11.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto	3
1.1	Taustaa selvityksen toimeksiannolle	3
1.2	Selvityksen toimeksianto.....	4
1.3	Selvityksen aineisto ja analysointi	4
2	Selvitystyön yhteenveto	6
2.1	Henkilöstöresurssit ja valvontaresurssit	6
2.2	Koevapaudet.....	8
2.3	Avolaitokseen sijoittaminen	9
2.4	Rikoksen uusimisen todennäköisyys staattisen riskin arvioinnin avulla	9
2.5	Tekojen haitallisuus ja vankeusajan riskit.....	11
2.6	Vankeuden aikainen toiminta.....	12
2.7	Vankiryhmät.....	13
2.8	Tekniikka.....	14
2.9	Vankitilojen luokittelukriteerit	15
2.10	Toimenpide-ehdotukset.....	15
3	Henkilötyövuodet, keskimääräinen vankimäärä ja vankipaikat.....	18
3.1	Kaikki henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin ...	18
3.2	Valvonnan kustannukset suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin....	22
3.3	Valvonnan henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vanki- paikkoihin.....	25
4	Valvonta	28
4.1	Vankiloiden luokittelu valvonnan intensiivisyyden ja valvontaresurssien mukaan.....	28
4.2	Valvonnan henkilöstön ajankäytön jakautuminen eri laitoksissa	30
4.3	Vankivirtaumat.....	33
5	Vankeusajan riskillisuus.....	37
5.1	Vankien riskillisuus.....	37
5.2	Vankien riskiluokat vankiloittain	40
5.3	Vankiloiden henkilöstöresurssit suhteessa vankien riskillisyyteen.....	43
5.4	Karkaaminen	46
5.5	Poistumislupaehtojes rikkominen vuonna 2008	48
5.6	Tekojen haitallisuus.....	50
6	Ilmoitukset ja kurinpito vankiloissa vuonna 2009	54
6.1	Ilmoitukset.....	54
6.2	Kurinpitorikkomukset	56
6.3	Kurinpitoseuraamukset.....	59
7	Vankien osallistuminen vankeusajan toimintoihin	63
7.1	Vankien osallistuminen aktiivitoimintoihin arkipäivisin	63

TAULUKKOLUETTELO

1	<i>Henkilötyövuodet suhteessa keskivankilukuun ja vankipaikkoihin vuonna 2009</i>	19
2	<i>Valvonnan kustannukset suhteessa vankimääriin ja vankipaikkoihin vuonna 2009</i>	23
3	<i>Valvonnan henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin</i>	27
4	<i>Vankiloiden luokittelu valvonnan intensiivisyyden ja valvontaresurssien mukaan</i>	29
5	<i>Valvonnan ajankäytön jakautuminen eri laitoksissa suhteessa vankiloiden henkilöstöresursseihin, prosentteina</i>	31
6	<i>Vankien SIR-pisteiden luokiteltu mediaani</i>	39
7	<i>Vankien riskijakautuminen vankiloittain 1.5.2010</i>	41
8	<i>Vankien karkaamishistoria</i>	47
9	<i>Poistumislupahakemukset ja lupaehtojen rikkominen vankilan mukaan vuonna 2008</i>	49
10	<i>Henki- ja seksuaalirikoksista tuomitut ja epäillyt tutkintavangit vankiloittain 1.5.2010</i>	52
11	<i>Ilmoitukset suhteessa vankilukuun vuonna 2009</i>	55
12	<i>Kurinpitorikkomusten määrä 100 vankia kohti vuonna 2009</i>	57
13	<i>Kurinpitoseuraamusten määrä 100 vankia kohti vuonna 2009</i>	60
14	<i>Vangit aktiivitoiminnoissa arkipäivisin</i>	65

KUVIOLUETTELO

1	<i>Valvonnan osuus henkilöresursseista</i>	32
2	<i>Vankivirtaumat; suljettuihin laitoksiin vapaudesta tulleet ja toisesta laitoksesta siirretyt</i>	33
3	<i>Vankivirtaumat; suljetuista laitoksista vapautuneet ja toiseen laitokseen siirretyt vuonna 2009</i>	33
4	<i>Vankivirtaumat; avolaitoksiin vapaudesta tulleet ja toisesta laitoksesta siirretyt vuonna 2009</i>	34
5	<i>Vankivirtaumat; avolaitoksista vapautuneet ja toisiin laitoksiin siirretyt vuonna 2009</i>	35
6	<i>Muut passitukset; suljetut laitokset ja avolaitokset</i>	36
7	<i>Vankien määrät eri uusimisriskiluokissa rikosseuraamusalueittain</i>	42
8	<i>Korkean uusimisriskin vankien osuus suhteessa henkilöstöresursseihin</i>	43
9	<i>Aktiivitoiminnoissa olevien vankeusvankien osuus suhteessa vankilan henkilöstöresursseihin</i>	45

LIITTEET

- LIITE 1
- LIITE 2
- LIITE 3

1 Johdanto

1.1 Taustaa selvityksen toimeksiannolle

Vankilat luokitellaan tällä hetkellä kahteen luokkaan: suljetut vankilat ja avovankilat. Suljettujen laitosten ja avolaitosten kesken on kuitenkin merkittäviä eroja laitoksen luonteessa ja valvonnan intensiivisyydessä. Vankiloiden erilaisuus ja ainoastaan kahden vankilakategorian olemassaolo saattavat luoda epäoikeudenmukaisuutta mm. vankien sijoittelussa.

Lähtökohtaisesti vankilaan sijoittaminen tulee aina tapahtua turvallisuustekijät huomioiden. Laitoksen valvonnan taso ja intensiivisyys tulee lähteä vankien tarpeesta ja laitokseen sijoittaminen tulee tapahtua vangin riskien perusteella. Vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät (vankeuslaki 4:8). Tavoitteena on, että vankeusrangaistusten täytäntöönpano pääsääntöisesti hoidetaan alueen sisällä. Valvonnan intensiivisyydeltään erilaisissa vankiloissa pitää olla mahdollisuus osallistua monipuolisesti rangaistusajan suunnitelman mukaisiin toimintoihin.

Kriminaalipoliittisena tavoitteena on siirtää toiminnan painopistettä laitosseuraamuksista avoseuraamuksiin sekä suljetuista vankiloista avolaitoksiin ja vankien hallittuun vapauttamiseen. Hallittua vapauttamista palvelee vaiheittainen siirtyminen avoimempaan laitokseen. Kriminaalipoliittisen tavoitteen toteutumista voi edistää vankitilojen valvonnan intensiivisyyden tarkastelu kullakin rikosseuraamusalueella. Silloin osataan nykyistä helpommin suunnitella erilaisten vankipaikkojen tarvetta.

Nykyistä tarkemmasta vankitilojen määrittelystä saadaan apuväline toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen, toimitilastrategiakysymyksiin ja investointipäätöksiin, hankintapäätöksiin sekä henkilöstön mitoituksen suunnitteluun.

1.2 Selvityksen toimeksianto

Rikosseuraamuslaitos antoi 30.8.2010 toimeksiannon ”Vankilatilojen määrittely valvonnan intensiivisyyden mukaan” -selvitystehtävästä. Selvityshenkilöksi pyydettiin johtaja Samuli Laulumaa. Tehtävän määräaika oli 31.12.2010, jota jatkettiin helmikuun 2011 puoliväliin saakka. Selvityshenkilön tukena toimi ohjausryhmä, johon kuuluivat Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköstä ylijohtaja Tuula Asikainen, kehitysjohtaja Kirsti Kuivajärvi ja ylitarkastaja Ari Juuti sekä Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen johtaja Kimmo Hypén ja Riihimäen vankilan apulaisjohtaja Tommi Flytström. Selvitysmiehen assistenttina toimi johdon assistentti Tuija Niemi keskushallintoyksiköstä.

Selvityksen tehtävänä oli

1. Laatia kriteerit, joiden perusteella vankitilojen määrittely/luokittelu valvonnan intensiivisyydeltään erilaisiin laitoksiin ja osastoihin toteutetaan.
2. Selvittää, kuinka paljon erityyppisiä vankipaikkoja tarvitaan ottaen huomioon ajankohtaiset tiedot vankien tilanteesta (terveys, tarpeet, uusimisriskit jne.)
3. Määritellä vankilat/vankiloiden osastot valvonnan intensiivisyyden mukaan tarkoituksenmukaiseen määrään ryhmiä/luokkia. Samassa yksikössä voi olla eri luokkiin kuuluvia osia. Selvityksessä tarkastellaan, onko tarpeen säilyttää vankiloiden/vankilatilojen jakautuminen suljettuihin vankiloihin ja avolaitoksiin.
4. Suunnitella valvonnan intensiivisyyttä koskevat laatuvaatimukset sisältäen henkilöstömitoituksen kussakin vankilaluokassa. Valvonnan lisäksi on tarpeen tarkastella vankilan toimintojen mahdollisimman monipuolista järjestämistä ja vankien oikeuksien toteutumista.
5. Tarkastella, mitä muutoksia vankilatilojen luokittelu edellyttää lainsäädäntöön.

1.3 Selvityksen aineisto ja analysointi

Selvityksen aineistona käytettiin mm. Rikosseuraamuslaitoksen vankitietojärjestelmästä (Vati) ja Tarmo-kustannuslaskentajärjestelmästä saatuja tietoja. Vankitietojärjestelmästä tietoja ovat tuottaneet tutkija Sasu Tyni, erikoistutkija Marja-Liisa Muiluvuori ja tutkija Peter Blomster. Tarmo-kustannuslaskentajärjestelmästä tietoja on tuottanut erikoissuunnittelija Mika Ulmanen. Selvityksen tilastolliset vertailut ja analyysit on tehnyt Joensuun yliopiston professori Anssi Keinänen.

Vankiloiden nykyisen valvonnan intensiivisyyden tason selvittämiseksi tehtiin pilottikysely yhdeksälle vankilalle (Helsingin vankila, Keravan vankila, Vaasan vankila, Oulun vankila, Pyhäselän vankila, Naarajärven vankila, Haminan vankila, Satakunnan vankila ja Vanajan vankila). Kyselyssä selvitettiin vankiloiden tämän hetkistä valvonnan intensiivisyyttä teknisen turvallisuuden, osastoinnin, henkilökunnan suorittaman valvonnan ja muiden turvallisuuskäytäntöjen osalta. Kyselyn vastaukset olivat perustana vankilatilojen luokittelun kriteeristölle. Kyselylomake on selvityksen liitteenä (liite 1).

Selvitystyötä on kommentoinut noin 50 Rikosseuraamuslaitoksen virkamiestä.

2 Selvitystyön yhteenveto

Vankiloiden turvallisuusluokitus on ollut esillä viimeksi 2000-luvun alussa. Tuolloin valmistui Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston asettaman työryhmän raportti vankiloiden turvallisuusluokituksesta (2001). Työryhmä esitti raportissaan vankiloiden määrittelyä kolmeen eri luokkaan (a, b, c), mutta esitys ei johtanut toimenpiteisiin. Työryhmän esityksen mukaisesti perustettiin varmuusosastot Riihimäen ja Turun vankiloihin.

Vajaan kymmenen vuoden aikana laitosten tekniset ja toiminnalliset puitteet ovat muuttuneet. Vankilat ovat vähitellen rakentaneet toimintojaan ja turvallisuuttaan lähinnä omien tarpeidensa näkökulmasta. Yleensä vankilan turvallisuutta on rakennettu ns. vakavimman uhan lähtökohdasta.

Käytännössä työryhmän esittämät muutokset olisivat tarkoittaneet b-luokan supistumista ja tähän ryhmään kuuluvien vankiloiden muuttumista joko avoimempaan tai suljetumpaan suuntaan. Vankitilojen luokittelua on tapahtunut, mutta sen tarkoituksenmukaisuutta ei ole valtakunnallisesti arvioitu tai ohjattu. Myös vankien luokittelua on rikosseuraamusalalla aina tehty, mutta se ei ole ollut kovin yhdenmukaista tai avointa. Esimerkiksi vankien avolaitoskelpoisuus on pitkälle yksilöllistä harkintaa. Normitasoisia päätösharkinnan perusteita ei ole laadittu, vaikka yleisesti sovellettuja ja käytössä olevia päätöskriteerejä on useita.

2.1 Henkilöstöresurssit ja valvontaresurssit

Selvitystyö aloitettiin tarkastelemalla ja vertailemalla laitosten välisiä valvontaan suunnattuja resursseja. Työssä käytetyt henkilötyövuodet ja kustannukset ovat Tarmo-toimintolaskentajärjestelmästä. Tarmossa on vuodesta 2006 saakka seurattu henkilökunnan työajan kohdistumista eri toiminnoille. Työntekijä itse syöttää järjestelmään varsinaisen työaikansa. Lomat, sairauslomat ja virkavapaat tulevat laskentaan automaattisesti. Tarmossa tehdään keskiarvokirjaukset henkilölle, joilla on puuttuvia kirjauksia, ja ohjelma laskee keskiarvokirjaukset yksikön kyseisen henkilöstöryhmän keskiarvon mukaan. Rikosseuraamusalalla Tarmon täyttöaste on ollut hyvä, ja keskiarvokirjauksia on tehty vähän.

Laitosten valvontaan käytettävät resurssit ovat pääosin linjassa laitostyyppin kanssa. Suljettujen ja avovankiloiden välillä on selvä ero niin valvontakustannuksissa kuin vankimääriin suhteutetuissa valvontaresursseissa. Selvä ero laitostyyppien välillä on yleisesti löydettävissä myös henkilötövuosissa ja keskivankiluvuissa, vaikka esimerkiksi Helsingin, Vantaan ja Satakunnan vankiloiden erot ovat vähäisiä. Laitosten toiminnoissa esimerkiksi Laukaan ja Sulkavan vankiloiden kustannusvertailu osoittaa, että avolaitoksen toiminnan luonne ei suoraan selitä valvonnan kustannusten määrää. Naarajärven vankila on lähestynyt toimintarakenteiltaan suljettua laitosta, mutta silti valvonnan kustannukset olivat vankipaikkojen mukaisessa tilanteessa hyvin alhaiset. Naarajärven vankila on toiminnoiltaan pitkälle samantyyppinen Satakunnan vankilan kanssa. Avolaitoksissa vankien perusvalvontaan käytetään suhteellisesti enemmän henkilöstöresursseja kuin suljetuissa laitoksissa. Haminan vankila käyttää kaikista vähiten resursseja valvontaan, kokonaistyöajasta noin 24 prosenttia.

Nykyisiä eroja laitosten henkilöstöresursseissa selittää osin se, että muutokset laitosten rakenteissa ja toiminnassa eivät ole heijastuneet henkilöstön määrään. Viime vuosina avolaitokset ovat joutuneet muuttamaan toimintatapojaan kustannustason pysyessä lähes ennallaan. Tämä voi kertoa uudeltaisesta laitosten henkilöstöresurssien kohdentamisesta ja osaamisen tehokkaasta hyödyntämisestä niin työnkuvissa kuin ajankäytössäkin. Jostakin vanhasta on luovuttu, jotta voidaan tehdä uutta, ja silti on ylläpidetty vankilan perustoiminnot. Esimerkiksi saatettujen poistumislupien myöntämistä ja valvonnan määrää laitoksen ulkopuolisissa kuljetuksissa on vähennetty, jotta työaikaan on voitu kohdentaa koevapauksien valmisteluun ja valvontaan. Työajan kohdentamisella on ollut kahdentalainen vaikutus: toisaalta se on lisännyt normaalisuusperiaatteen mukaisesti vangin itsenäistä toimintaa, mutta joissakin asioissa se on myös kaventanut näitä mahdollisuuksia.

Suljettujen laitosten välillä on suhteellisesti suurempia eroja kustannusten välillä, eivätkä nämä erot selity pelkästään toimintojen määrällä. Suljettujen laitosten toimintakäytännöissä on laitoskohtaisia eroja, joiden taustalla lienee enemmän työnkuviin, työvuorojärjestelyihin ja laitoksen rakenteellisiin ratkaisuihin liittyviä tekijöitä. Vankiloiden toiminta perustuu pitkälle muuttumattomiin rutineihin, ja ongelmia aiheuttaa nimenomaan ympäröivän yhteiskunnan nopea muuttuminen. Suljettujen laitosten vankien todennäköisen uusimisen taso ei suoraan heijastu vankilan valvonnan kustannuksiin. Vankilat, joissa on paljon korkean uusimisriskin vankeja, eivät kuitenkaan automaattisesti ole valvonnan kustannuksiltaan kalleimpia. Myöskään vankilan toiminnan ja ohjelmatoiminnan kustannuksiin uusimisriskillä ei näyttäisi olevan suoraa yhteyttä. Korkean uusimisriskin omaaviin vankeihin ei resurssoida ohjelmatoimintaa tehokkaimmin. Valvonnan kustannusten ja uusimisriskin välillä on selviä eroavaisuuksia. Esimerkiksi Oulun vankilan vankien uusimisriski kertonee vanki-

sijoittelusta, joka tukee korostetusti kaupunkiympäristössä olevan vankilan toimintoja. Myös Turun, Pelson ja Kylmäkosken vankiloiden vankien uusimisriski ei korreloi valvonnan kustannusten kanssa. Näissä laitoksissa uusimisriski ei ole nostanut valvonnan kustannuksia samassa suhteessa.

Selviä eroja on siinä, millä tavoin valvonnan intensiivisyys eri laitoksissa on rakennettu. Vanhemmissa kaupunkivankiloissa voi olla laitoksen sisällä 60 - 80 vankia, joita valvoo 2 - 3 vartijaa. Uudemmissa laitoksissa osastointi on mahdollistanut noin puolet pienemmän määrän valvottavia per vartija. Myös toimintatavoissa on merkittäviä eroja. Selvitystyön luonnoksesta saatu palaute tukee arviota yhdenvertaisuuden ja tarkoituksenmukaisten toimintatapojen tarkastelun tarpeesta laitostasolla.

2.2 Koevapaudet

Koevapauksien määrä on vaikuttanut laitosten kustannuksiin. Tavoitteenmukaisen 150 vangin sijoittaminen koevapauteen vastaisi kustannuksiltaan keskikokoisen vankilan budjettia. Tutkimustulosten mukaan koevapaudessa olleiden todennäköisyys palata takaisin vankilaan vapautumisen jälkeen tehdystä uudesta rikoksesta, on tällä hetkellä erittäin alhainen¹.

Miten korkean uusimisriskin omaaville vangeille koevapaus tulisi suunnata?² Yhteiskunnan turvallisuuden näkökulmasta epäonnistumisen riski voidaan hyväksyä, mutta epäonnistumisen ei tulisi kertaakaan johtaa kuolemaan tai vakavaan vammaan. Vapautumista lähestyvän vangin riskiä yhteiskunnalle voidaan kontrolloidusti laskea koevapauden avulla.

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksen mukaan talousrikoksista tuomitut ovat olleet yksi yliedustettu ryhmä koevapauksissa. Tämän vankiryhmän uusimistodennäköisyys on alhainen, mutta sen kohdalla koevapaus edesauttaa muita ryhmiä vähemmän henkilöiden sopeutumista yhteiskuntaan, eivätkä he pääsääntöisesti tarvitse koevapauteen liittyvää tukea. Koevapauteen sijoitettujen kohderyhmän painottumisen taustalla lienee se, että talousrikoksista tuomituilla on siviilissä valmiina koevapauden edellyttämiä asioita. Koevapauteen tulisi jatkossa sijoittaa enemmän myös muita kuin tällä hetkellä yliedustettuina olevia ryhmiä. Lisäksi koevapauden valvonnassa tulisi vastuuttaa yhdyskuntaseuraamustoimistoja aiempaa selkeämmin. Nämä toimistot ovat yleensä sijain-

---

¹ Leena Mäkipää: Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus, OPTL:n tutkimuksia 24

² Tässä selvitystyössä vankien uusimisriskistä tai lyhyesti riskillisyydestä puhuttaessa tarkoitetaan todennäköisyyttä palata vapautumisen jälkeen tehdystä uudesta rikoksesta takaisin vankilaan.

niltaan keskeisellä paikalla, mutta koevapaudessa olevat tulevat yhdyskuntaseuraamustoimiston valvontaan vasta myöhemmässä vaiheessa.

Toisaalta rikosseuraamusalueiden yliasutukseen voitaisiin vaikuttaa koevapaudella. Esimerkiksi Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella yliasutus olisi oleellisesti vähäisempää, jos Satakunnan avolaitoksen vangeista kolmasosa pystyttäisiin sijoittamaan koevapauteen.

2.3 Avolaitokseen sijoittaminen

Sijoittelun tehokkuutta voitaisiin lisätä alueiden välisen yhteistyön lisäksi siirtämällä jokin osa arvioinnista suoritettavaksi laitostasolla tai kutsumalla sijoitteluun siviilissä tuomion täytäntöönpanoa odottavia³. Oletettavaa on, että tulevaisuudessa alueiden väliset erot väestökertymissä kasvavat, mikä tulee vaikeuttamaan vankiloiden käyttöasteiden tasaamista.

Naarajärven ja Satakunnan vankiloiden tapaan siviilistä suoraan avolaitoksiin tulijoiden määrää voitaisiin lisätä⁴. Henkilöstä saatujen tietojen perusteella lyhyttuomioista vankia ei sijoitettaisi sijoitteluprosessiin liittyvien tekijöiden takia suljetumpaan laitokseen kuin on tarkoituksenmukaista. Tämä auttaisi osaltaan säilyttämään laitosten käyttöasteet riittävällä tasolla. Tällä hetkellä esimerkiksi Naarajärvelle tulee suoraan siviilistä noin puolet vangeista. Päihderiippuvuuteen liittyvät haasteet eivät ole muodostaneet estettä siviilistä suoraan avolaitokseen siirtymiselle, vaikka suoranaista katkaisuhoidtoa on kaikissa avolaitoksissa vaikea tällä hetkellä tehdä. Avolaitoksissa oleva mahdollisuus vangin eristämiseen (lyhytaikaisen päihtymystilan selvittäminen) sekä toimiva terveydenhuolto ovat keskeisiä tekijöitä lisättäessä siviilistä saapuvien määrää.

2.4 Rikoksen uusimisen todennäköisyys staattisen riskin arvioinnin avulla

Yleensä riskien hallinta perustuu ns. mutu-tietoon, ja usein riski arvioidaan liian suureksi. Jos taas arvioija tuntee arvioitavan, niin riski arvioidaan liian pieneksi. Rikosseuraamusten täytäntöönpanossa tulisi pyrkiä riskien kontrolloituun hallintaan ja samalla myös saadun tiedon hyödyntämiseen päätöksenteossa. Kaavamaisempi strukturoitu riskiarvio on selvästi parempi kuin yksilöll-

---

³ Tällä hetkellä ei ole löydetty toimivaa tapaa kutsua sijoitteluun siviilissä tuomion täytäntöönpanoa odottavia.

⁴ Tällä hetkellä Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella suurin osa avolaitokseen menevistä ilmoittautuu suoraan avolaitokseen.

sempi kliininen riskiarvio (=asiantuntija-arvio) takaamaan yhdenvertaisen ja oikeudenmukaisen kohtelun. Molempia tarvitaan, vaikka strukturoitujen menetelmien ennustettavuus onkin tutkimustulosten mukaan suurempi. Kliiniset menetelmät pääsevät paremmin käsiksi yksityiskohtiin ja yksilöiden eroihin.

Vankien riskillisyyden osalta voidaan erottaa rikoksen staattinen – ja toisaalta vankeusaikaiseen käyttäytymiseen liittyvä dynaaminen riski. Vankipopulaation todennäköisyyttä jatkaa rikollista toimintaa on arvioitu vankilatasolla ns. SIR-pisteiden avulla. Statistical Information on Recidivism eli SIR-arvo kuvaa yksittäisen vangin rikoksen yleistä uusimisriskiä ryhmätasolla. SIR-uusimisriskiarvio on kehitetty Kanadassa, ja se perustuu 15 rikollisuuteen vaikuttavan tekijän huomioimiseen. Suomessa on selvitetty SIR-mittarin soveltuvuutta siten, että vangin uusimisriskin arvio perustuu 12 staattisen tekijän huomioimiseen. Nämä tekijät liittyvät rikoshistoriaan ja sosio-demografisiin tietoihin. Rikosseuraamuslaitoksen alustavissa tutkimuksissa on havaittu, että vangeille laskettu SIR-pisteytys ennustaa luotettavasti vankien rikosten uusimista ryhmätasolla⁵. Lisäksi arvioinnin läpinäkyvyys ja objektiivisuus takaa parhaan oikeusturvan. Staattisen menetelmän (SIR-arvio) käyttö on helppoa ja edullista. Tulevaisuudessa on tarkoituksena, että vangin SIR-arvio tulisi automaattisesti uudesta vankitietojärjestelmästä. Systemaattiset virhelähteet vähenevät verrattuna dynaamiseen riskiarvioon.

Laitosturvallisuuden arvioon on kansainvälisesti kehitetty omia mittareita, esim. Custody Rating Scale (CSR), joita ei ole Suomessa vielä testattu. Tutkimusten mukaan SIR ja CSR korreloivat pitkälti keskenään: korkea uusimisriski ennustaa myös korkeaa laitosriskiä. Aiempi käyttäytyminen ennustaa tulevaa, kun on kyse rikollisuudesta. Aiempi väkivaltaan tai päiheteisiin liittyvä rikollisuus nostaa myös vankeusaikaista riskiä syyllistyä väkivaltakäyttäytymiseen tai päihderikkomukseen. Tilastollisesti voidaan ennustaa luotettavasti tulevaa riskiä, vaikka yksilötasolla voi tapahtua aina myös poikkeamia. Vankien korkea uusimisriski ennustaa hyvin tulevia kurinpitoseuraamuksia ja väkivaltarikkomuksia. Myös ympäristöllä on keskeinen vaikutus siihen, miten ihminen itse toimii. Ihmisen käyttäytymistä tutkivien tieteiden, mm. sosiaalipsykologian piirissä, on jo pitkään ollut vahvana käsitys, jonka mukaan ihmisten käyttäytyminen on vahvasti myös tilanne- ja ympäristösidonnaista. Pääsääntöisesti ihminen vastaa positiivisiin tilanteisiin ja ympäristöihin positiivisesti ja negatiivisiin negatiivisesti. Tästä on toki poikkeuksia. Ihminen reagoi aina ympäristöön, yleensä vangin turvallisuusriski muuttuu ympäristön muuttumisen mukaan ja ympäristö vaikuttaa tiedosta-

---

⁵ Selvityksessä on tarkasteltu vuonna 2007 vapautuneiden vankien rikosten uusimisen ja SIR-pisteiden välistä riippuvuutta.

mattakin vangin käytökseen. On pieni määrä vankeja, joiden riski on aina korkealla tasolla, mutta suurimman osan riskitasoon vaikutetaan ympäristöllä⁶.

2.5 Tekojen haitallisuus ja vankeusajan riskit

Rangaistuksen mittaamisen yleisperiaatteen mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.

Selvityksessä on arvioitu vankien vaatimaa valvonnan intensiivisyyttä erilaisten haitallisten tapahtumien (uusiminen, karkaaminen, poistumislupaehtoien rikkominen) todennäköisyyksien avulla. Toisaalta vankien valvonnan tarvetta voidaan arvioida myös teon rikosoikeudellisen moitittavuuden perusteella. Esimerkiksi henkirikos aiheuttaa yhteiskunnassa enemmän haittaa kuin varkaus. Yhteiskunnan kannalta on tärkeämpää yrittää ehkäistä yksi henkirikos kuin yksi varkaus.

Vankiloiden resursoinnin kannalta on myös merkityksellistä, kuinka paljon vankiloissa on vankeja, jotka aiheuttavat suuren yhteiskunnallisen haitan uusiessaan rikoksen (tekevät esimerkiksi uuden henkirikoksen). Esimerkiksi Jokelan ja Kylmäkosken vankiloiden henkilöstöresurssit eivät juurikaan poikkea toisistaan (Jokelassa 0,69 htv/vanki ja Kylmäkoskella 0,66 htv/vanki). Kuitenkin Kylmäkoskella korkean uusimisriskin vankeja on 44 prosenttia ja Jokelan vankilassa ainoastaan 17 prosenttia. Toisin sanoen samoilla henkilöstöresursseilla Kylmäkoskelle on sijoitettu 2,5-kertaa enemmän korkean uusimisriskin vankeja kuin Jokelan vankilaan.

Vaikka esimerkiksi rattijuopumuksesta tuomitut varsin todennäköisesti uusivat rikoksensa vapauttuaan, vankilan aikaisessa toiminnassa ei voida keskittyä tähän korkean uusimisriskin omaavaan vankiryhmään. Yhteiskunnan kannalta on tärkeää, että vankeusaika rakentuu tarkoituksenmukaisesti myös alhaisen uusimisriskin, mutta samalla suuren yhteiskunnallisen haitan omaavilla vankeilla.

---

⁶ Käyttäytymistä erityisolosuhteissa on pyritty tutkimaan mm. sosiaalipsykologin kokein, joista yksi tunnetuimmista on Stanfordin vankilakoe vuodelta 1971 (the Stanford Prison Experiment: www.prisonexp.org). Kokeen johtaja Philip Zimbardo on laajemminkin pohtinut sitä, miten erilaiset tilannekohtaiset voimat saavat aikaan sen, että ”hyvistä ihmisistä tulee pahoja” (Lucifer-efekti) ja päinvastoin (ks. tarkemmin esim. Zimbardo 2007). Käyttäytymisen ympäristöedonaisuutta on myös hyödynnetty erilaisissa terapeuttisen yhteisön ja miljööterapian malleissa, joita on sovellettu myös vankiloissa (esimerkiksi Grendonin vankilassa jo yli 40 vuoden ajan, ks. Genders & Player 1995).

Vankeusajan riskiä (järjestysrikkomuksia ja rikosepäilyjä) on selvityksessä kartoitettu laitosten kurinpitotilastojen ja ilmoitusten perusteella. Selviä eroja laitosten välillä on löydettävissä. Aineistosta nousee esille esimerkiksi Sukevan ja Keravan vankilat, joissa kurinpitoa ja siihen johtaneita rikkomuksia on ollut selvästi muita laitoksia enemmän. Laitosten väliset erot kertovat todennäköisesti sekä laitoksen toimintakulttuurista että vankien laitosaikaisesta riskistä. Suljetuissa laitoksissa esiintyy väkivaltarikkomuksia merkittävästi enemmän kuin avolaitoksissa, mutta kokonaisuudessaan kurinpitoseuraamuksia on avolaitoksissa enemmän.

2.6 Vankeuden aikainen toiminta

Vankilassa järjestettävällä työ-, koulutus- ja kuntoutustoiminnalla on tärkeä rooli vankilan turvallisuudessa, valvonta ei yksin takaa turvallisuutta⁷. Toiminnot ehkäisevät tehokkaasti vankien vankeusaikaista häiriökäyttäytymistä. Nykyiset resurssit huomioiden alhaisen uusimisriskin omaaville vangeille tarkoituksenmukaista on työ- ja koulutustoiminta, rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttavista ohjelmista ei tämä ryhmä riittävästi hyödy. Alhaisen uusimisriskin vangeilla työ toimii rikoksettomuutta suojaavana tekijänä. Korkeamman uusimisriskin vangeille suunnattu kuntoutustoiminta taasen pystyy vaikuttamaan mahdollisiin riskitekijöihin, jotka yleensä liittyvät arkielämäntaitoihin, kuten ajatteluun, asenteisiin, ihmissuhteisiin, vapaa-aikaan, opiskelutaitoihin ja päihteisiin. Mitä korkeampi uusimisriski on, sitä intensiivisempää pitäisi olla sen toiminnan, jolla pyritään vaikuttamaan kriminogeenisiin tekijöihin, kuten esim. rikosmyönteisyyteen. Huomioitavaa on, että mitä enemmän laitoksessa on henkilöstöresursseja per vanki, sitä vähemmän vangeille on toimintoja.

Avolaitoksissa tulisi pyrkiä kohti normaaliperusteisia toiminnan muotoja: suosia siviilityötä ja valvottua koevapautta sekä hyödyntää tehokkaasti vankilan lähiympäristön työmahdollisuuksia. Nyky-yhteiskunnan osaamisvaatimukset työelämässä ovat vaativia. Vankilan lähiympäristön työmahdollisuuksien hyödyntämisellä voitaisiin mahdollistaa vangeille paremmat ja realistisemmat työelämävalmiudet. Suljetuissa laitoksissa voisi olla enemmän työkokeilun ja valmentavan työtoiminnan kaltaista työtä. Samoin oppisopimustyyppinen, moduloitu työ voisi keskittyä suljettuihin laitoksiin. Rikosseuraamuslaitoksen tutkimuksissa on havaittu, että rikollisuuteen vaikuttavat toimintaohjelmat vaikuttavat vähentävästi ensikertalaisiin ja toiskertalaisiin, mutta esimerkiksi viidettä kertaa vankilassa oleviin ohjelmatoiminnalla ei juurikaan ole vaikutusta, varsinkin jos ohjelman tukitoimet ja

---

⁷ Englantilaisessa kirjallisuudessa turvallisuudella tarkoitetaan toiminnan varmuutta ja valvonnan luotettavuutta (security).

intensiivisyys ovat heikkoja.⁸ Ohjelmien vaikuttavuudessa on laitospokohtaisia eroja. Ohjelmien jatkumoiden puuttumisella on negatiivinen vaikutus.

Päihdekuntoutuksen tarve on vankien tarpeista merkittävin, ja vankeudessa tulisi huomioida päihdeasiat jokapäiväisessä toiminnassa. Vakavaankin päihdeongelmaan voidaan vaikuttaa vankilan sisällä jo suhteellisen pienellä tuella.

Avolaitoksiin sijoitettujen seksuaalirikollisten uusimisriski on alhainen, mutta samalla tasolla kuin vankilaan tullessa, jos mitään toimenpiteitä ei vankeusaikana ole tehty. Käyttäytymisen muutokseen tarvitaan muutakin kuin vankeus.

2.7 Vankiryhmät

Vankien uusimisriskissä on selkeitä ryhmittäisiä eroja. Rikollisryhmään kuuluvilla vangeilla on erittäin korkea uusimisriski, samoin omasta pyynnöstä erillään asuvilla vangeilla on keskimääräistä korkeampi uusimisriski. Elinkautisvangeilla uusimisriski on taas keskimääräistä alhaisempi. Vankiloiden toimintoja on perusteetonta lähteä kovin pitkälle rakentamaan yksittäisen vankiryhmän perusteella, mutta ulkomaalaisiin, järjestäytyneeseen rikollisuuteen ja omasta pyynnöstä erillään asuviin tulisi kiinnittää huomiota toimintojen järjestämisessä. Omasta pyynnöstä erillään asuvia tulisi pyrkiä integroimaan vankilan tavanomaisiin toimintoihin, omien erillisten toimintojen järjestämisen sijaan.

Ulkomaalaisten vankien, etenkin tutkintavankien, määrä kasvaa edelleen. Ulkomaalaisten vankimäärän kasvulla on kansainvälisten havaintojen perusteella vankeuden sisältöä köyhdyttävä vaikutus. Ulkomaalaisten SIR-arvioita on vaikea tehdä, eikä heidän riskillisyyden arvioimiseksi ole olemassa luotettavia välineitä⁹. Erityisen ongelmallista on Schengen-alueen ulkopuolelta tulevat tai sinne karkotettavat henkilöt, ja esimerkiksi heidän sijoittamisensa avolaitoksiin. Luvatta poistumisen riskiä ja sen haitta-astetta tulisi jatkossa kuitenkin kyetä arvioimaan yhteiskunnan näkökulmasta¹⁰. Ulkomaalaisille vangeille työn tekeminen vankilassa on usein taloudellisesti tärkeää, samalla työn avulla voidaan lisätä laitosturvallisuutta. Vankeuden sisällön kuihtumisen ennaltaehkäisy ja

---

⁸ Tietty ohjelmat kohdistetaan eri riskiryhmiin. Toimintaohjelmat vaikuttavat tehokkaimmin myös keskiriskitason vankeihin. Tässä arvioissa ei ole huomioitu OMA-ohjelmaa.

⁹ Ongelmana on mm. kieli, puutteelliset tiedot vankien aiemmasta rikoshistoriasta ja kulttuurillisten tekijöiden vaikutus arvioon.

¹⁰ Eduskunnan oikeusasiamies on ottanut kantaa, että karkotus ei voi olla peruste evätä avolaitossijoitusta.

vankilaturvallisuuden varmistaminen edellyttävät, että ulkomaalaisilla vangeilla on mahdollisuus osallistua työtoimintaan.

Sijoittelun ja toimintojen järjestämisen kannalta on haasteellista myös se, että elinkautisvangeilla on alhainen rikoksen uusimisriski. Elinkautiseen vankeusrangaistukseen tuomitut eivät välttämättä tarvitse intensiivisiä uusintarikollisuuden vähentämiseen tähtääviä toimia, ja heidät voidaan sijoittaa avoimpiin olosuhteisiin¹¹. Elinkautisvangeissa on kuitenkin sellaisia yksittäisiä poikkeuksia, joiden SIR on korkea ja tekojen yhteiskunnallinen haitallisuus suuri.

Toisaalta rikollisryhmiin kuuluvien uusimisprosentti on todella korkea, noin 80 prosenttia, samoin uusimistodennäköisyys on keskimääräistä selvästi korkeampaa. Pääperiaatehan on, että mitä korkeampi uusimisriski, sitä intensiivisimpiä uusintarikollisuuteen vaikuttavia toimintoja tulisi järjestää. Rikollisryhmiin kuuluminen antaa vahvan viitteen siitä, että henkilö on pysyväisluonteisesti omaksumanut rikollisen elämäntavan. Pääsääntöisesti rikollisryhmiin kuuluville ei ole perusteltua järjestää intensiivisiä uusintarikollisuuteen vaikuttavia toimia. Suljettuun laitokseen sijoittaminen on jo itsessään yhteiskunnan panostus valvonnan intensiivisyyteen rikollisryhmiin kuuluvien osalta¹².

Rikosseuraamusalueen yhtä suljettua laitosta lukuun ottamatta alueen muissa laitoksissa olisi sijoitettuna alhaisemman uusimisriskin vankeja. Selvitystyöhön saatujen kommenttien perusteella yhdessä laitoksessa voisi valvonnan intensiivisyydeltään olla esimerkiksi kahta vankiluokkaa.

2.8 Tekniikka

Valtakunnallista suunnitelmaa ei ole ollut laitosten teknisen turvallisuuden osalta. Keskeisimmät tekniset järjestelmät ovat suhteellisen lyhytikäisiä ja niiden huollot kalliita. Jatkossa tulisi selkeämmin harkita niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin sitä, minkälaisia turvateknisiä ratkaisuja erityyppisissä vankiloissa tarvitaan. Keskittämällä korkean uusimis- ja laitosriskin vankeja alueen yhteen laitokseen voidaan samalla keskittää turvateknisiä ratkaisuja tarkoituksenmukaisemmin. Uusien turvateknisten ratkaisujen kehittämisessä tulisi huomioida osastointiin liittyvät haittatekijät. Osastointi voi johtaa tarpeettomaankin osastointiin laitoksen sisällä, mikä ääritapauksessa lamaanuttaa toimintojen järjestämisen. Tällöin toiminta painottuu staattisen turvallisuuden ylläpitämisek-

---

¹¹ Voidaan sijoittaa avolaitokseen uusimisriskin ja laitosriskin perusteella, mutta ei yleisprevention näkökulmasta.

¹² On myös erityyppisiä kansainvälisiä esimerkkejä. Isossa Britanniassa on laitoksia, joissa psykopaateille on järjestetty erityisen intensiivistä kuntoutusta. Onko jengiläinen aina psykopaatti? Ei, vaikka ryhmässä todennäköisesti ylikorostunut.

si dynaamisen turvallisuuden vähetessä, ja turvallisuuden tarkoitus kääntyy itseään vastaan. Toisena haittatekijänä voi olla henkilökunnan vankituntemuksen heikkeneminen.

2.9 Vankitilojen luokittelukriteerit

Vankiloiden ja niiden osastojen luokittelun taustaksi tehtiin kysely valvonnan intensiivisyydestä. Vastausten pohjalta laadittiin kriteerit, joiden perusteella vankilat voidaan luokitella (luokittelulautakunta liitteenä 2). Kyselyä ja sen toimivuutta testattiin tässä vaiheessa muutamissa vankiloissa. Vankitilojen luokittelussa täytyy olla riittävän selkeät luokitteluperusteet, jotta luokittelusta saadaan toimiva. Luokittelukriteeristöissä on kolme pääosa-aluetta: tekninen valvonta, osastointi ja henkilökunnan suorittama valvonta. Alueiden turvallisuuspäälliköiden tehtäväksi tulee konkreettisen luokittelun tekeminen kriteerien määrittelyn jälkeen.

Selvitystyön aikana ei tehty valtakunnallista kyselyä valvonnan intensiivisyydestä. Olemassa olevan aineiston perusteella voidaan kuitenkin todeta, että luotettavan käsityksen saaminen laitosten valvonnan intensiivisyyden tasosta olisi mahdollista toteuttaa laitoksissa tehtävällä haastattelututkimuksella.

2.10 Toimenpide-ehdotukset

1. Laitosten taloudellisia kustannusvaihteluja pitäisi verrata keskenään. Enintään 25 prosentin kustannusvaihtelua laitosten välillä (suljetut vs. suljetut ja avolaitokset vs. avolaitokset) voidaan pitää toimintarakenteiden erilaisuuden perusteella hyväksyttävänä.
2. Sijoittelutoimintaa pitäisi tehostaa siten, että laitokset toimivat vankipaikkojen mukaisella vahvuudella. Jo suhteellisen vähäinen aliasutus nostaa selvästi valvonnan laskennallisia kustannuksia. Yliasutusta voidaan tällä hetkellä vähentää koevapauden avulla, suorilla avolaitossijoituksilla ja joidenkin yksittäisten laitosten muuttamisella/laajentamisella ns. puolisoljettujen laitosten (esim. Naarajärven ja Satakunnan kaltaiset vankilat) suuntaan. Puolisuljettuja laitoksia tulisi käyttää keskitason (SIR) uusimisriskin omaavien vankien sijoittelupaikkana. Avolaitossijoittelussa Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen mallin mukaisia kokeiluja puhelinhaastattelujen toimivuudesta tulisi lisätä.

Vankiloiden välistä henkilöstöresurssien tasaamista olisi mahdollista tarkastella, jos käyttöasteet olisivat vankilan paikkaluvun mukaiset. Suljettujen laitosten toimintarakenteiden (työvuorojärjestelyt ja työnkuvat) muuttamista edesauttaisi laitosten välisen osaamis- ja tietotaidon vaihtaminen näillä toiminta-alueilla esimerkiksi auditoinnin avulla.

3. Selvityksessä käytettyjä taloudellisia vertailuja voisi jatkossa käyttää säännöllisenä tulosohjauksen työvälineenä ja valvonnan intensiivisyyden kehittymisen seurannassa. Selvityksessä käytetyt taloudelliset vertailut ovat toimiva apu resurssien kohdentamisessa. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus tai Rikosseuraamuslaitos voi tuottaa em. vertailun vuosittain Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköiden käyttöön.
4. Rikosseuraamusalueiden väestöennusteita tulisi tarkemmin hyödyntää, ja varautua joustaviin aluerajojen muutoksiin. Tällä hetkellä vankimäärä on hyvin kontrollissa ja vankipaikkoja riittävästi, ongelmana lienee lähinnä vankiloiden sijainti.
5. Vankitietojärjestelmään tulisi rakentaa päätöksentekoa helpottavia toimintoja. Järjestelmän tulisi tuottaa laitosten työjonoon tiedot koevapauden minimiehdot täyttävistä vangeista. Työjonosta laitos ottaisi automaattisesti vangin koevapausasian käsittelyyn. Vankitietojärjestelmästä saatavia tietoja tulisi hyödyntää automaattisesti myös muussa päätöksenteossa.
6. Vankien riskillisyyteen liittyvän arvioinnin läpinäkyvyyttä ja yhdenvertaisuutta tulisi lisätä. Siirryttäessä avoimpiin seuraamusmuotoihin vankeusaikaan liittyviä riskejä voitaisiin arvioida aiempaa systemaattisemmin esimerkiksi SIR-pisteytyksen avulla sekä kehittämällä suomalaisen rikosseuraamusjärjestelmään soveltuva CSR, joka mittaisi dynaamista laitosturvallisuutta. Lisäksi SIR-pisteytys ehdotetaan liitettäväksi automaattisesti vankitietojärjestelmässä oleviin vangin tietoihin.
7. Korkean uusimisriskin vankien määrä rikosseuraamusalueittain mahdollistaisi heidän sijoittamisensa yhteen alueen suljettuun laitokseen. Tällöin todennäköisimmin vankilaan palaa-ville voidaan järjestää nimenomaan intensiivisesti uusintarikollisuuteen vaikuttavia toimia, ja samalla vastattaisiin yhteiskunnan näkökulmasta turvallisuuden hallintaan. Näissä sijoituksissa tulisi edellyttää korkean uusimisriskin lisäksi merkittävää rikollisesta toiminnasta aiheutuvaa haittaa. Vankien sijoittamisessa ensisijaisesti huomioitava turvallisuusnäkökulma ohittaisi näissä tilanteissa kotipaikkaperiaatteen.

Korkean uusimisriskin vankiryhmien osalta tulisi avata keskustelu koevapauden käytöstä. Samalla tulisi pyrkiä lainmukaiseen määrittelyyn siitä, kuka katsotaan kuuluvaksi järjestäytyneeseen rikollisryhmään. Naarajärven ja Satakunnan vankilan kaltaisia ns. puolisoljettuja laitoksia tulisi käyttää keskitason (SIR) uusimisriskin omaavien vankien sijoittelupaikkana.

8. Riskiarviota tulisi voida päivittää vankeuden aikana. Staattiset tekijät ovat pysyviä, mutta ne eivät pelkästään voi toimia esteenä vankeusaikaiselle kehittämiselle.
9. Ympäristön vaikutusta ihmisen käyttäytymiseen voitaisi selvittää suomalaisissa vankiloissa. Laitosympäristöllä on suuri merkitys vankien käyttäytymiseen. Ympäristön vaikutusta ja siitä saatavan tiedon hyödyntämistä turvallisuuden ylläpitämisessä tulisi kehittää. Valvonnan intensiivisyyden lisääminen ei yksin poista turvallisuusriskejä.
10. Vankitilat tulisi luokitella laitoksittain valvonnan intensiivisyyden perusteella arvioimalla laitoksen eri osia ja niiden toimintakäytäntöjä. Luokittelulla voidaan ohjata laitosten toimintoja ja rakenteellisia ratkaisuja. Kriteerit vankitilojen määrittelyyn on esitetty selvityksen lopussa. Määrittelyssä on käytetty neljää eri luokkaa valvonnan intensiivisyyden mukaan.
11. Mahdolliset lainsäädännön muutostarpeet on tarkoituksenmukaista arvioida uudelleen sen jälkeen kun konkreettinen vankitilojen luokittelu on suoritettu. Luokittelu on mahdollista tehdä ilman lainsäädäntömuutoksia, mutta avolaitoksien ja suljettujen laitoksien jaon poistaminen edellyttäisi useita muutoksia lainsäädäntöön.

3 Henkilötyövuodet, keskimääräinen vankimäärä ja vankipaikat

3.1 Kaikki henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin

Seuraavassa tekstissä on tarkasteltu henkilötyövuosien määrää suhteessa keskivankilukuun vankiloittain vuonna 2009. Tarkastelussa on 26 vankilaa (16 suljettua ja 10 avovankilaa). Henkilötyövuodet ja kustannukset ovat Tarmo-toimintolaskentajärjestelmästä. Kustannukset ovat Tarmon kokonaiskustannuksia, ja ne sisältävät henkilöstökustannukset sekä muut kustannukset. Poissaoloista muodostuu kustannuksia ja ne kerryttävät henkilötyövuosia. Poissaolojen osuus on vyörytetty henkilötyövuosiin ja -kustannuksiin toiminnon henkilötyövuoden ja kustannuksen suhteessa vastaavaan koko toteutumaan.

Keskimäärin vankiloiden työvoiman määrä suhteessa vankimäärään oli 0,65 henkilötyövuotta vankia kohden. Pienimmillään lukema oli Helsingin avovankilassa (0,3 htv/vanki) ja suurimmillaan Hämeenlinnan vankilassa (0,87 htv/vanki). Ero eniten resursseja käyttävän vankilan ja vähiten resursseja käyttävän vankilan välillä oli melkein kolminkertainen¹³. Keravan vankilan henkilötyövuodet ja kustannukset sekä vankiluvut sisältävät Keravan avovankilaosaston, Jokelan vankila sisältää Jokelan avovankilaosaston, Vanajan vankila Ojoisten ja Vanajan osaston, Satakunnan vankila Huittisten ja Köyliön osaston, Konnunsuon vankila Haminan työsiirtolan, Kuopion vankila Kuopion avovankilaosaston ja Pelson vankila Kestilän avovankilaosaston.

Suljetuissa vankiloissa henkilötyövuosien määrä oli suurempi kuin avovankiloissa suhteessa vankiloiden keskivankilukuun. Suljetuissa vankiloissa henkilötyövuosia käytettiin 0,74 per vanki. Avovankiloiden vastaava lukema oli 0,5. Ero vankiloiden välillä oli 0,25 henkilötyövuotta ja 48 prosenttia.

---

¹³ Hämeenlinnan vankilan vankisairaалassa on vankeja muista vankiloista, eivätkä nämä vangit kirjaudu Hämeenlinnan vankilan vangeiksi. Hämeenlinnan vankilukumäärää on lisätty 22 vangilla (ka. muiden vankiloiden vankeja vankisairaалassa), jotta Hämeenlinna voitaisiin verrata suhteessa muihin vankiloihin.

Taulukossa 1 on esitetty käänteisessä suuruusjärjestyksessä henkilötyövuosien määrä vankilassa suhteutettuna keskivankilukuun.

Taulukko 1 Henkilötyövuodet suhteessa keskivankilukuun ja vankipaikkoihin vuonna 2009

Vankila	Vankila- tyyppi	Järjestys- numero	Htv/vanki	Htv/vanki- paikka	Järjestys- numero	Erotus
Helsingin avovankila	av	1.	0,30	0,35	2.	-0,05
Vanajan vankila	av	2.	0,32	0,34	1.	-0,02
Käyrän vankila	av	3.	0,51	0,43	3.	0,08
Laukaan vankila	av	4.	0,52	0,49	6.	0,03
Ylitornion vankila	av	5.	0,53	0,46	5.	0,07
Juuan vankila	av	6.	0,53	0,46	4.	0,07
Vilppulan vankila	av	7.	0,54	0,54	8.	0,00
Sulkavan vankila	av	8.	0,58	0,57	11.	0,01
Naarajärven vankila	av	9.	0,58	0,50	7.	0,08
Satakunnan vankila	av	10.	0,60	0,55	9.	0,05
Vantaan vankila	su	11.	0,63	0,83	18.	-0,20
Helsingin vankila	su	12.	0,63	0,57	10.	0,06
Turun vankila	su	13.	0,65	0,94	23.	-0,29
Kylmäkosken vankila	su	14.	0,66	0,83	19.	-0,17
Riihimäen vankila	su	15.	0,67	0,71	15.	-0,04
Pelson vankila	su	16.	0,68	0,61	12.	0,07
Jokelan vankila	su	17.	0,69	0,71	14.	-0,02
Sukevan vankila	su	18.	0,71	0,69	13.	0,02
Pyhäselän vankila	su	19.	0,72	0,76	17.	-0,04
Vaasan vankila	su	20.	0,76	1,05	25.	-0,29
Oulun vankila	su	21.	0,78	0,86	20.	-0,08
Mikkelin vankila	su	22.	0,79	1,17	26.	-0,38
Keravan vankila	su	23.	0,82	0,74	16.	0,08
Kuopion vankila	su	24.	0,82	0,89	21.	-0,07
Konnunsuon vankila	su	25.	0,83	1,02	24.	-0,19
Hämeenlinnan vankila	su	26.	0,87	0,92	22.	-0,05

Resursseja käytettiin kaikissa avovankiloissa vähemmän kuin yhdessäkään suljetussa vankilassa. Tosin Satakunnan vankilan henkilötyövuosien määrä vankia kohden (0,60) ei juuri poikkea Vantaan vankilan vastaavasta (0,63). Avovankiloista Helsingin ja Vanajan vankilat erottautuivat muista henkilöresursseja vähän käyttävinä vankiloina. Avovankiloista puolestaan Naarajärvellä, Sulkavalalla ja Satakunnassa käytettiin paljon henkilöresursseja. On huomattava, että ero Helsingin avovankilan ja Satakunnan avovankilan välillä henkilötyövuosien käytössä on kaksinkertainen.

Suljetuissa vankiloissa henkilöstöresurssien erot vankiloittain olivat pienemmät kuin avovankiloitten kohdalla. Hämeenlinnan vankilan 0,87 henkilötyövuotta/vanki oli noin 40 prosenttia enemmän kuin mitä resurssien käyttö oli Vantaan ja Helsingin vankiloissa.

Taulukossa 1 on esitetty myös vankiloiden henkilötövuosien määrät suhteessa vankipaikkojen määriin. Luvuista voidaan arvioida, kuinka paljon eri vankiloissa olisi henkilöstöresursseja vankia kohti, jos vankien määrät vastaisivat vankipaikkojen määriä (ei yli- eikä aliasutusta) eikä henkilöstöresursseissa tapahtuisi muutoksia. On huomattava, että toteutuneiden henkilötövuosien määrä suhteessa keskimääräiseen vankimäärään korreloi voimakkaasti henkilötövuosien määrää suhteessa vankipaikkojen määrään¹⁴. Esimerkiksi Helsingin avovankilassa henkilötövuodet/vankiluku olivat kaikista vankiloista alhaisimmat, mutta vaikka vankilassa vankien määrä rajoitettaisiin vankipaikkamäärän mukaiseksi, olisi vankilassa käytettävien henkilötövuosien määrä toiseksi pienin Vanajan vankilan jälkeen.

Taulukossa oleva erotus kuvaa toteutuneiden henkilötövuosien ja teoreettisten henkilötövuosien (= vankiloiden täyttöaste 100 %) erotusta vankia kohden. Negatiivinen luku tarkoittaa henkilötövuosien kasvamista vankia kohden ja vastaavasti positiivinen lukema tarkoittaa henkilötövuosien pienenemistä vankia kohti.

Muutamia huomioita voidaan aineistosta tehdä. Esimerkiksi Mikkelin vankilassa käytetään viidenneksi (26 vankilasta) eniten henkilötövuosia suhteessa vankimäärään (0,79 henkilötövuotta per vanki). Jos Mikkelin vankilassa vankimäärää vähennettäisiin sen mukaiseksi, mitä vankilassa on vankipaikkoja ilman henkilöstömuutoksia, vankilasta tulisi kaikkein eniten resursseja kuluttava vankila (1,17 henkilötövuotta per vanki). Lisäystä henkilötövuosissa suhteessa yksittäiseen vankiin¹⁵ tapahtuisi Mikkelin vankilassa 0,38 henkilötövuotta (4,5 henkilötökuukautta per vanki), mikäli vankimäärä rajoitettaisiin vankilan kapasiteetin mukaiseksi ilman henkilöstömuutoksia. Jos Mikkelin vankilan nykyinen resurssitaso (0,79 henkilötövuotta per vanki) haluttaisiin säilyttää ja samalla vähentää vankien määrää vankipaikkojen mukaiseksi, Mikkelin vankilassa tulisi vähentää henkilöresursseja 32 prosenttia.

Keravan vankilassa käytettiin kolmanneksi eniten henkilötövuosia suhteessa vankimäärään vuonna 2009 (0,82 henkilötövuotta per vanki keskimäärin). Jos Keravan vankilassa lisättäisiin vankien määrää vastaamaan vankipaikkojen määrää, henkilötövuosien määrä per vanki laskisi 0,74 henkilötövuoteen. Tämä tarkoittaisi yhden henkilötökuukauden säästämistä per vanki ilman, että vankimäärät kasvaisivat suuremmaksi kuin mitä vankilan kapasiteetti on ja ilman, että henkilöstö-

¹⁴ Spearmanin korrelaatio oli 0,877 ja p-arvo oli 0,000. Koska korrelaation arvo on lähellä 1, tulokset eivät juurikaan muutu, jos arvioinnissa käytetään vankimääriä tai vankipaikkoja. Korrelaatio mittaa kahden muuttujan välistä yhteyttä. Se voi saada arvoja -1 ja 1 väliltä. Positiivinen korrelaation arvo kertoo, että muuttujien arvot vaihtelevat samansuuntaisesti. Kun toinen muuttuja saa suuren arvon, niin toinenkin muuttuja saa suuren arvon. Korrelaation ollessa lähellä ykköstä sanotaan muuttujien välillä olevan voimakas positiivinen yhteys.

¹⁵ Yksittäisellä vangilla tarkoitetaan koko vuoden vankilassa olevaa vankia.

resursseissa tarvitsisi tehdä muutoksia. Samaan resurssien suhteeseen (0,82 htv/vanki) päästäisiin Keravan vankilassa, jos henkilötyövuosien määrää vähennettäisiin 10 prosentilla ja vankimäärät säilyisivät ennallaan.

Vaasan, Turun, Vantaan ja Kylmäkosken vankiloissa käytettävien henkilöstöresurssien määrä kasvaisi reilusti vankia kohti, mikäli näissä vankiloissa vankien määrät rajoitettaisiin vankipaikkojen määriin [muutosta tulisi noin 0,17–0,30 henkilötyövuotta (2 - 3,5 henkilötyökuukautta) per vanki] ilman, että henkilöstömäärät muuttuisivat.

Jos vastaavasti esimerkiksi Turun vankilassa vankien määrä haluttaisiin rajoittaa vankipaikkojen mukaiseksi ja silti säilyttää sama henkilötyövuosi-vanki -suhde kuin aikaisemminkin, Turun vankilassa tulisi supistaa henkilöstöresursseja 30 prosenttia.

Avovankiloissa on vaikeampaa tehostaa toimintaa vankiloiden käyttöastetta nostamalla ilman, että vankimäärät ylittäisivät vankipaikkojen määrän (ja ilman, että henkilöstöresursseja muutettaisiin). Esimerkiksi, jos Käyrän ja Naarajärven avovankiloissa lisättäisiin vankien määriä, vähenisi henkilötyövuosien määrä/vanki 0,08 henkilötyövuotta (1 henkilötyökuukausi per vanki) ilman, että vankien määrät kasvaisivat suuremmiksi kuin mitä vankipaikkojen määrät ovat. Ylitornion, Juuan, Pelson ja Hämeenlinnan vankiloissa henkilötyövuosia per vanki voitaisiin vähentää 0,07 henkilötyövuotta ilman, että vankien määrät ylittäisivät vankipaikkojen määrät.

Naarajärvellä päästäisiin 0,5 henkilötyövuoteen per vanki, jos vankimäärää kasvatettaisiin vankipaikkojen mukaiseksi ilman henkilöstömuutoksia. Samaan tuotokseen (0,5 htv/vanki) päästäisiin ilman vankimäärämuutoksia vähentämällä henkilöstöresursseja 14 prosenttia. Käyrän vankilassa 16 prosentin vähennys henkilötyövuosissa ilman vankimäärän muutoksia tuottaisi saman resurssisuhteen kuin vankimäärän kasvattaminen vankipaikkojen mukaiseksi ilman henkilötyövuosien muutoksia.

3.2 Valvonnan kustannukset suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin

Tarkasteltaessa valvonnan kustannuksia suhteessa keskimääräiseen vankilukuun (vuonna 2009), oli yhden vangin valvontakulujen määrä keskimäärin 14 800 euroa mediaanin¹⁶ ollessa vuositasolla 16 600 euroa. Suljetuissa vankiloissa keskimääräiset valvonnan kustannukset vankia kohden olivat vuonna 2009 noin 18 400 euroa, kun vastaava luku avovankiloissa oli noin 8 900 euroa. Ero vankityyppien välillä oli 9 500 euroa, mikä vastaa noin 50 prosenttia¹⁷.

Suljetuista vankiloista Turun vankilassa käytettiin euromääräisesti vähiten valvontaresursseja suhteessa vankien määrään. Turun vankilassa valvontakustannukset/vanki olivat noin 15 300 euroa vuodessa, mikä on 3 300 euroa vähemmän kuin suljetuissa vankiloissa keskimäärin. Eniten valvontaresursseja euromääräisesti käytettiin Hämeenlinnan vankilassa. Hämeenlinnan vankilassa valvontakustannukset vankia kohti olivat keskimäärin 22 000 euroa, mikä on 3 500 euroa enemmän kuin suljetuissa vankiloissa keskimäärin ja noin 7 000 euroa enemmän kuin Turun vankilassa. Kustannukset vankien valvonnasta olivat Hämeenlinnassa 43 prosenttia suuremmat kuin Turun vankilassa.

Avolaitoksista Helsingin avovankilassa oli vuonna 2009 kaikista alhaisimmat valvontakustannukset suhteessa keskimääräiseen vankilukuun. Valvontakustannukset keskimääräistä vankimäärää kohden Helsingin avovankilassa olivat 6 800 euroa, mikä on noin 2 000 euroa vähemmän vankia kohden kuin avolaitoksissa keskimäärin. Kalleinta valvonta suhteessa vankimääriin oli Sulkavan vankilassa. Sulkavan vankilassa valvontakustannukset per vanki olivat noin 10 200 euroa, mikä oli noin 1 300 euroa enemmän kuin avolaitoksissa keskimäärin, ja noin 3 400 euroa enemmän per vanki kuin Helsingin avovankilassa. Sulkavan vankilassa valvontaan käytettiin 50 prosenttia enemmän rahaa vankia kohti kuin Helsingin avovankilassa.

Taulukossa 2 on esitetty, mitä tapahtuisi valvontakustannuksille, jos vankien määrä vankilassa vastaisi vankipaikkojen määrää eikä valvontaresursseissa tapahtuisi muutosta. Taulukossa erotus kuvaa toteutuneiden valvontakustannusten ja teoreettisten valvontakustannusten erotusta vankia kohden. Negatiivinen lukema tarkoittaa valvontakustannusten kasvamista vankia kohden ja vastaavasti positiivinen lukema tarkoittaa valvontakustannusten pienenemistä vankia kohti.

¹⁶ Mediaani on keskiluku, joka on järjestetyn joukon keskimäinen havainto.

¹⁷ Ero oli tilastollisesti merkitsevä.

Taulukko 2 *Valvonnan kustannukset suhteessa vankimääriin ja vankipaikkoihin vuonna 2009*

Vankila	Vankila- tyyppi	Järjes- tys- numero	Valvonta- kustannukset / vanki	Valvonta- kustannukset/ vankipaikka	Järjes- tys- numero	Erotus
Helsingin avovankila	av	1.	6831	8099	5.	-1 268
Vanajan vankila	av	2.	7059	7462	2.	-403
Naarajärven vankila	av	3.	8595	7407	1.	1 188
Vilppulan vankila	av	4.	8599	8599	7.	0
Laukaan vankila	av	5.	8623	8252	6.	371
Juuan vankila	av	6.	9263	8029	4.	1 234
Käyrän vankila	av	7.	9517	7898	3.	1 619
Satakunnan vankila	av	8.	9868	9046	9.	822
Ylitornion vankila	av	9.	10079	8762	8.	1 317
Sulkavan vankila	av	10.	10204	10053	10.	151
Turun vankila	su	11.	15319	22107	19.	-6 788
Pelson vankila	su	12.	15453	13703	11.	1 750
Helsingin vankila	su	13.	16326	14791	12.	1 535
Riihimäen vankila	su	14.	16779	17735	14.	-956
Kylmäkosken vankila	su	15.	16855	21374	18.	-4 519
Vaasan vankila	su	16.	17406	24069	24.	-6 663
Pyhäselän vankila	su	17.	17602	18690	16.	-1 088
Keravan vankila	su	18.	18264	16624	13.	1 640
Sukevan vankila	su	19.	18439	17982	15.	457
Konnunsuon vankila	su	20.	18930	23087	22.	-4 157
Jokelan vankila	su	21.	19021	19566	17.	-545
Vantaan vankila	su	22.	19982	26422	25.	-6 440
Oulun vankila	su	23.	20528	22543	20.	-2 015
Mikkelin vankila	su	24.	20859	30979	26.	-10 120
Kuopion vankila	su	25.	21148	22888	21.	-1 740
Hämeenlinnan vankila	su	26.	21941	23220	23.	-1 279

Helsingin avovankilassa valvontakustannukset vankia kohden olivat kaikista pienimmät, mutta jos vankimäärää supistettaisiin vankipaikkojen mukaiseksi, valvontakustannukset vankia kohden nousisivat noin 1 270 euroa ja vankila tuottaisi valvonnan enää viidenneksi halvimmalla. Vastaavasti Naarajärven vankilasta tulisi valvontakustannuksistaan kaikista halvin, jos vankilan käyttöaste olisi täydet 100 prosenttia.

Jos vankiloiden käyttöaste pyrittäisiin pitämään 100 prosentin tasolla, suurimmat lisäykset valvontakustannuksissa vankia kohden tapahtuisi Mikkelin vankilassa, jossa lisäystä valvontakustannuksissa per vanki olisi 10 100 euroa vuodessa. Myös Turun (6 800 €), Vaasan (6 700 €) ja Vantaan (6 400 €) vankiloissa valvontakustannukset vankia kohden nousisivat huomattavasti, jos vankiloiden ylläpito purettaisiin ilman resurssimuutoksia.

Suurimmat säästöt valvontakustannuksissa saavutettaisiin Pelson vankilassa, jos vankilan käyttöaste nousisi 100 prosenttiin. Pelson vankilan valvontakustannukset vankia kohti vähenisivät noin 1 800 euroa, mikäli vankilan kapasiteetti olisi täyskäytössä. Myös Keravan (1 600 €), Käyrän (1 600 €) ja Helsingin (1 500 €) vankilan valvontakustannukset vankia kohti vähenisivät, mikäli vankien määrää lisättäisiin vankipaikkakapasiteetin mukaiseksi.

3.3 Valvonnan henkilötövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin

Seuraavaksi tarkastellaan valvonnan henkilötövuosia suhteessa vankimääriin ja vankipaikkoihin vuonna 2009. On huomattava, että valvontakustannusten ja valvonnan henkilötövuosien tarkastelu antaa melko samanlaiset tulokset¹⁸. Keskimäärin vankiloissa käytettiin valvontaan 0,36 henkilötövuotta (4,3 henkilötökuukautta) vankia kohden. Suljetuissa vankiloissa valvontaan osoitettujen henkilötövuosien määrä (0,46 henkilötövuotta; 5,5 henkilötökuukautta) oli selvästi suurempi kuin avovankiloissa (0,21 henkilötövuotta; 2,5 henkilötökuukautta).

Vähiten valvontaan on sijoitettu henkilöstöresursseja Helsingin avovankilassa, missä vuonna 2009 valvonnan resurssit olivat 0,14 henkilötövuotta (n. 1,5 henkilötökuukautta) vankia kohti. Enimmillään avovankiloista valvontaresursseja käytettiin Sulkavan vankilassa (0,25 henkilötövuotta, 3 henkilötökuukautta), mikä on noin puolitoista kuukautta enemmän per vanki kuin Helsingin avovankilassa.

Eniten valvontaresursseja suhteessa vankimääriin käytettiin vuonna 2009 Hämeenlinnan vankilassa, jossa resursseja (0,56 henkilötövuotta) käytettiin 23 prosenttia (1,3 henkilötökuukautta vankia kohti) enemmän kuin suljetuissa vankiloissa keskimäärin. Turun vankilassa käytettiin suljetuista vankiloista vähiten resursseja valvontaan, 0,39 henkilötövuotta. Esimerkiksi Hämeenlinnan vankilassa valvontaan vankia kohti käytettiin resursseja 44 prosenttia enemmän kuin Turun vankilassa.

Taulukossa 3 on verrattu, mitä valvontaresurssien määrälle suhteessa vankimäärään tapahtui, jos vankiloiden käyttöaste olisi 100 % eikä henkilöstömuutoksia tehtäisi. Suurin muutos tapahtuisi Mikkelin vankilassa, jossa valvontaan kohdistuneiden henkilötövuosien määrä vankia kohti nousisi 0,26 vuotta (3 kuukautta), jos vankilan ylitäytöstä siirryttäisiin kapasiteetin mukaiseen toimintaan. Myös Turun, Vaasan ja Vantaan vankiloissa valvontaresurssien määrä vankia kohti nousisivat huomattavasti, jos vankiloiden ylläpito purettaisiin ilman resurssimuutoksia.

Mikkelin vankilassa valvontaresurssit per vanki olivat 0,52 henkilötövuotta vuonna 2009. Mikäli vankimäärät pienenisivät kapasiteetin mukaiseksi, nykyisillä valvontaresursseilla se tarkoittaisi, että valvontaan käytettäisiin resursseja 0,78 henkilötövuotta per vanki. Mikäli Mikkelin vankilas-

¹⁸ Esimerkiksi korrelaatio valvonnan henkilötövuosien määrällä per vanki ja valvontakustannuksilla per vanki oli niinkin korkea kuin 0,995 (suurin korrelaation arvo voi olla 1).

sa haluttaisiin rajoittaa vankimäärä kapasiteetin mukaiseksi ja saavuttaa nykyinen valvonnan intensiivisyys (0,52 htv/vanki), vankilassa tulisi vähentää valvontaresursseja 33 prosenttia.

Vastaavasti suurimmat säästöt valvontaresursseissa saavutettaisiin Käyrän, Pelson ja Keravan vankiloissa, jos vankiloiden käyttöasteet nousisivat 100 prosenttiin. Kaikissa vankiloissa valvontaresurssit vankia kohti vähenisivät noin 0,04 henkilötyövuotta (0,5 henkilötyökuukautta), mikäli vankiloiden kapasiteetit olisivat täyskäytössä.

Esimerkiksi Käyrän vankilassa valvontaresurssit per vanki laskisivat 0,19 henkilötyövuoteen per vanki (0,23:sta htv/vanki), mikäli vankimäärä laitoksessa nousisi vankikapasiteetin mukaiseksi. Vastaavanlaisen valvonnan tehostumiseen päästäisiin nykyisellä vankimäärällä, mikäli valvontaresursseja vähennettäisiin 17 prosenttia.

Taulukko 3 Valvonnan henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin

Vankila	Vankila- tyyppi	Järjestys- numero	Valvontahtv / vanki	Valvontahtv / vankipaikka	Järjestys- numero	Erotus
Helsingin avovankila	av	1.	0,14	0,17	5.	-0,03
Vanajan vankila	av	2.	0,17	0,18	2.	-0,01
Juuan vankila	av	3.	0,20	0,17	4.	0,03
Laukaan vankila	av	4.	0,21	0,20	6.	0,01
Ylitornion vankila	av	5.	0,21	0,18	8.	0,03
Vilppulan vankila	av	6.	0,21	0,21	7.	0,00
Naarajärven vankila	av	7.	0,23	0,20	1.	0,03
Käyrän vankila	av	8.	0,23	0,19	3.	0,04
Satakunnan vankila	av	9.	0,24	0,22	9.	0,02
Sulkavan vankila	av	10.	0,25	0,25	10.	0,00
Turun vankila	su	11.	0,39	0,56	19.	-0,17
Pelson vankila	su	12.	0,39	0,35	11.	0,04
Kylmäkosken vankila	su	13.	0,39	0,50	18.	-0,11
Helsingin vankila	su	14.	0,41	0,37	12.	0,04
Riihimäen vankila	su	15.	0,42	0,45	14.	-0,03
Vaasan vankila	su	16.	0,43	0,59	24.	-0,16
Pyhäselän vankila	su	17.	0,43	0,46	16.	-0,03
Keravan vankila	su	18.	0,45	0,41	13.	0,04
Sukevan vankila	su	19.	0,46	0,45	15.	0,01
Jokelan vankila	su	20.	0,46	0,47	17.	-0,01
Oulun vankila	su	21.	0,49	0,54	20.	-0,05
Vantaan vankila	su	22.	0,49	0,65	25.	-0,16
Konnunsuon vankila	su	23.	0,49	0,60	22.	-0,11
Mikkelin vankila	su	24.	0,52	0,78	26.	-0,26
Kuopion vankila	su	25.	0,52	0,56	21.	-0,04
Hämeenlinnan vankila	su	26.	0,56	0,59	23.	-0,03

4 Valvonta

4.1 Vankiloiden luokittelu valvonnan intensiivisyyden ja valvontaresurssien mukaan

Vankilat on luokiteltu ryhmiin valvontaan käytettävien resurssien mukaan (henkilötyövuodet ja kustannukset eli ryhmittelyssä eivät ole mukana vankiloiden kaikki henkilötyövuodet). Ryhmittelyssä on käytetty vuoden 2009 tietoja. Avovankiloista erottautuivat omaksi ryhmäksi Helsingin avovankila ja Vanajan vankila. Nämä vankilat on luokiteltu matalan valvontaintensiivisyyden vankiloiksi. Vastaavasti muiden avovankiloiden jakamiselle useampaan ryhmään ei ollut perusteita, koska vankiloiden väliset erot olivat niin pieniä. Nämä vankilat on luokiteltu kohtalaisen valvonnan intensiivisyyden vankiloiksi. Suljettujen ja avovankiloiden välillä oli isot erot valvontaresursseissa suhteessa vankimääriin, ja siksi missään luokassa ei ollut molempia vankityyppejä. Esimerkiksi Sulkavan vankilassa, jossa käytettiin avovankiloista valvontaan eniten resursseja, valvontaresurssit (10 200 €) vankia kohti olivat selvästi pienemmät kuin Turun vankilassa (15 300 €), jossa valvontaresurssit vankia kohti olivat kaikista pienimmät suljetuissa vankiloissa.

Suljetut vankilat muodostivat kaksi ryhmää: melko korkean ja korkean valvonnan intensiivisyyden vankilat. On huomattava, että eri kriteereillä olisi vankilat voitu luokitella hieman eri tavoin. Esimerkiksi Pyhäselän vankila olisi voitu luokitella korkean valvontaintensiivisyyden vankilaksi tai vastaavasti Keravan vankila luokitella melko korkean valvonnan intensiivisyyden vankilaksi. Lisäksi luokittelussa ei huomioitu, mitä valvontaintensiivisyydelle tapahtuu, jos vankiloiden yli- tai aliasutuksesta pyritään pääsemään eroon. Silloin luokitukset olisivat voineet olla erilaisia. Esimerkiksi jos Keravan vankilan aliasutus saadaan poistettua eikä henkilöstöresursseihin tulisi muutoksia, vankila voitaisiin luokitella melko korkean valvonnan intensiivisyyden vankilaksi.

Taulukko 4 Vankiloiden luokittelu valvonnan intensiivisyyden ja valvontaresurssien mukaan (vuoden 2009 tietojen mukaan)

LUOKITUS	VANKILA
Matalan valvonnan intensiivisyyden vankilat	Helsingin avovankila Vanajan vankila
Kohtalaisen valvonnan intensiivisyyden vankilat	Naarajärven vankila Vilppulan vankila Laukaan vankila Juuan vankila Käyrän vankila Satakunnan vankila Ylitornion vankila Sulkavan vankila
Melko korkean valvonnan intensiivisyyden vankilat	Turun vankila Pelson vankila Helsingin vankila Riihimäen vankila Kylmäkosken vankila Vaasan vankila Pyhäselän vankila
Korkean valvonnan intensiivisyyden vankilat	Keravan vankila Sukevan vankila Konnunsuon vankila Jokelan vankila Vantaan vankila Oulun vankila Mikkelin vankila Kuopion vankila Hämeenlinnan vankila

4.2 Valvonnan henkilöstön ajankäytön jakautuminen eri laitoksissa

Seuraavaksi tarkastellaan valvontaresurssien jakautumista erilaisiin valvontatehtäviin suhteessa vankiloitten kaikkiin henkilöstöresursseihin. *Taulukossa 5* on kuvattu alkuvuoden 2010 (1.1–30.6.2010) aikana valvonnan resurssien jakautumista eri valvontatehtäviin vankiloittain. Eniten valvontaresursseja käytetään perinteiseen valvontaan. Keskimäärin 37 prosenttia vankiloitten henkilöstövuosista on vankiloissa kohdennettu vankien perusvalvontaan (= valvontaa vankilassa). Avovankiloissa perusvalvontaan käytetään enemmän resursseja kuin suljetuissa vankiloissa. Avovankiloissa 38 prosenttia henkilöstöresursseista on kohdistunut vankien perusvalvontaan. Vastaava luku suljetuissa vankiloissa oli 34 prosenttia eli neljä prosenttiyksikköä pienempi.

Kun huomioidaan vankilan tyyppi (avo- vs. suljettu laitos) ja rikosseuraamusalue (Etelä-Suomi, Itä- ja Pohjois-Suomi ja Länsi-Suomi), havaitaan, että suljetuissa laitoksissa perusvalvontaan käytetään noin 7 prosenttiyksikköä vähemmän henkilöstöresursseja kuin avovankiloissa. Vastaavasti Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella perusvalvontaan käytetään muuta maata enemmän resursseja. Esimerkiksi Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella käytettiin keskimäärin 16 prosenttiyksikköä vähemmän perusvalvontaan henkilöstöresursseja suhteessa kokonaisresursseihin kuin Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella käytettiin vastaavasti 14 prosenttiyksikköä vähemmän resursseja perusvalvontaan kuin Etelä-Suomessa.

Henkilöstöresursseista käytetään 'valvontaan käräjillä' keskimäärin 0,5 prosenttia mediaanin ollessa 0,1 prosenttia. Vantaan vankilassa käytetään selvästi eniten henkilöstöresursseja käräjillä valvontaan, noin 5 prosenttia. Myös Kuopion (2,2 %) ja Vaasan (2,1 %) vankiloissa käräjävalvontaan käytetään muita vankiloita enemmän resursseja. Yhdessätoista vankilassa ei työaikakirjausten mukaan lainkaan käytetty resursseja oikeudessa valvontaan.

Sairaalavalvontaan ja terveydenhuoltokäynteihin laitoksen ulkopuolella käytettiin resursseja 0,8 prosenttia henkilöstöresursseista. Avovankiloissa terveydenhuollon käyntien valvontaan käytettiin resursseja 0,2 prosenttiyksikköä enemmän kuin suljetuissa vankiloissa. Eniten resursseja sairaalavalvontaan ja terveydenhuoltokäynteihin laitoksen ulkopuolella käytettiin Hämeenlinnan (2,2 % lähityöresursseista) ja Vanajan (1,9 %) vankiloissa. Näyttää siltä, että vankisairaala ei vähennä Hämeenlinnan vankilan terveydenhuoltoon liittyviä käyntejä.

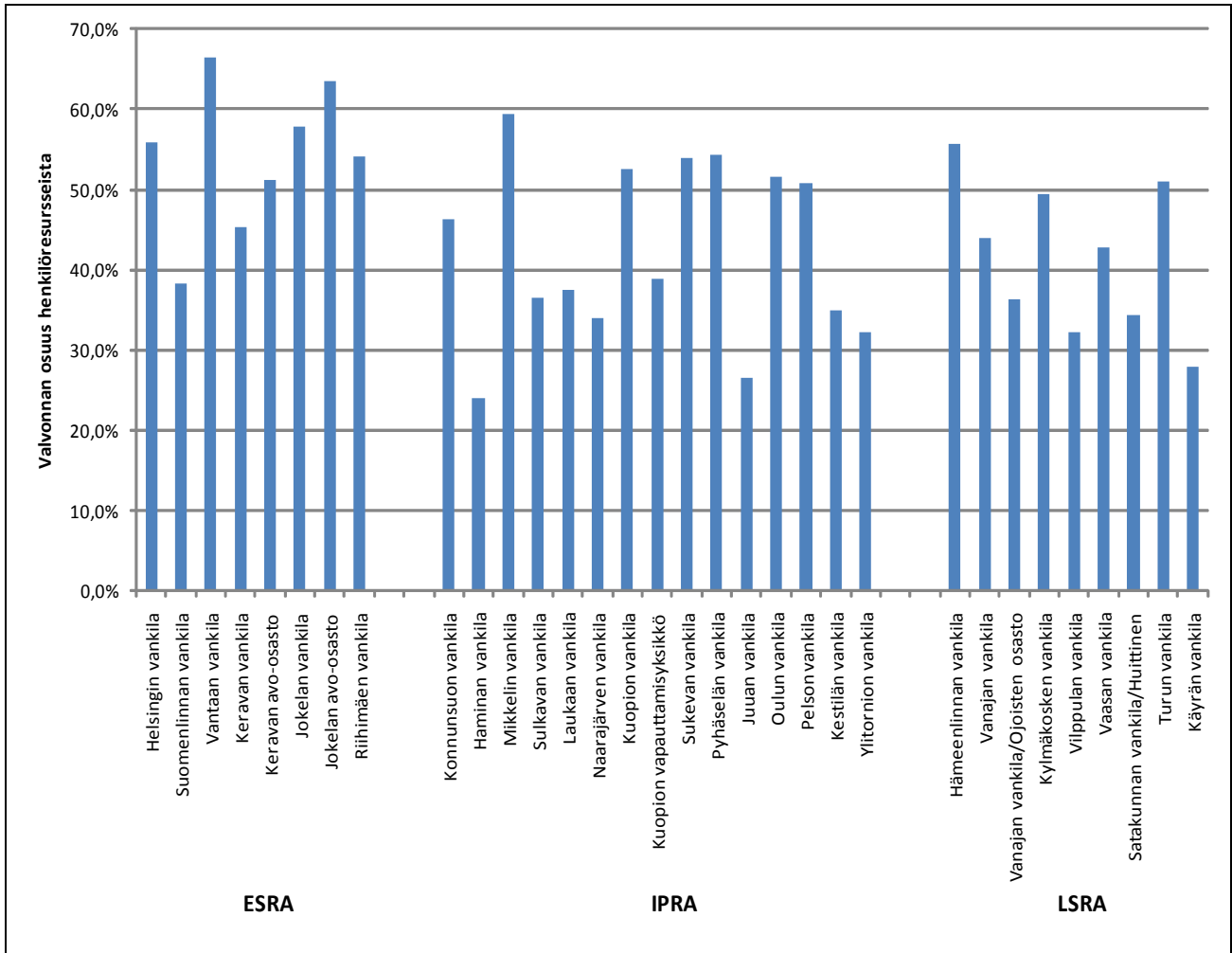
Vankien reitinmukaisiin kuljetuksiin käytettiin keskimäärin prosentin verran henkilöstöresursseja. Suljetuissa vankiloissa käytettiin enemmän resursseja kuljetusten valvontaan kuin avovankiloissa (1,2 % ja 0,8 % henkilöstöresursseista). Vantaan ja Oulun vankiloissa käytettiin selvästi eniten resursseja kuljetusten valvontaan. Vantaan vankilassa henkilöstöresursseista 5,4 prosenttia ja Oulun vankilassa 6,0 prosenttia käytettiin reitinmukaisten kuljetusten valvontaan.

Taulukko 5 Valvonnan ajankäytön jakautuminen eri laitoksissa suhteessa vankiloiden henkilöstöresursseihin, prosentteina

VANKILA	Valvonta vankilassa %	Reitinmukaisten kuljetusten valvonta %	Valvonta käräjillä %	Sairaala-valvonta & terv.huollon käynnit laitoksen ulkopuolella %	Muu valvonta laitoksen ulkopuolella %	Valvonnan yhteiset tehtävät %	Muu kuin vangin valvonta %	Kokonaisvalvontaresurssit %
ESRA								
Helsingin v.	52,3	0,1	0,4	0,8	0,2	0,8	1,3	55,9
Suomenlinnan v.	32,0	1,1	0,0	0,5	2,2	1,1	1,3	38,3
Vantaan v.	48,6	5,4	4,9	1,0	0,8	1,5	4,1	66,4
Keravan v.	42,1	0,0	0,1	0,6	0,2	0,9	1,3	45,3
Keravan avo-os.	28,7	0,1	0,2	0,7	19,7	1,8	0,0	51,3
Jokelan v.	55,8	0,2	0,0	0,1	0,2	1,1	0,5	57,9
Jokelan avo-os.	62,2	0,0	0,0	0,0	0,3	0,8	0,0	63,5
Riihimäen v.	50,2	0,4	0,1	0,1	0,1	2,7	0,6	54,2
IPRA								
Konnunsuon v.	40,1	0,0	0,4	0,5	0,1	5,3	0,0	46,3
Haminan v.	17,3	0,6	0,3	1,3	1,4	2,8	0,3	24,0
Mikkelin v.	52,0	2,2	0,2	0,3	0,7	2,6	1,4	59,4
Sulkavan v.	28,3	0,1	0,0	0,9	3,6	3,2	0,4	36,6
Laukaan v.	27,2	0,1	0,1	0,8	1,8	5,7	1,7	37,5
Naarajärven v.	25,9	0,4	0,1	0,9	1,2	4,7	0,7	34,0
Kuopion v.	37,0	3,6	2,2	1,1	0,7	7,0	0,8	52,5
Kuopion vapauttamisyks.	29,3	0,1	0,0	1,1	4,1	4,1	0,2	38,9
Sukevan v.	50,2	0,5	0,2	0,2	0,4	1,3	1,1	54,0
Pyhäselän v.	51,1	0,3	0,7	0,9	0,0	0,7	0,6	54,4
Juuan v.	14,6	0,0	0,0	0,0	7,4	2,9	1,7	26,6
Oulun v.	40,2	6,0	1,5	1,1	0,8	1,7	0,2	51,5
Pelson v.	45,6	2,0	0,0	0,5	0,4	2,1	0,2	50,8
Kestilän v.	25,6	1,0	0,0	1,3	2,1	3,9	1,0	35,0
Ylitornion v.	24,7	0,1	0,6	1,2	3,6	1,5	0,5	32,3
LSRA								
Hämeenlinnan v.	48,2	0,3	1,0	2,2	0,3	2,0	1,8	55,6
Vanajan vankila	31,7	1,2	0,0	1,9	3,1	4,7	1,4	44,0
Vanajan vankila/ Ojoisten osasto	30,9	0,0	0,0	0,7	1,7	2,4	0,7	36,4
Kylmäkosken v.	37,6	0,1	0,1	1,4	1,5	7,9	0,8	49,4
Vilppulan v.	21,6	2,0	0,1	1,1	2,9	4,0	0,4	32,3
Vaasan vankila	26,0	2,6	2,1	0,9	0,8	4,2	6,2	42,8
Satakunnan v./ Huittinen	27,8	0,3	0,0	0,6	0,6	2,7	2,3	34,3
Turun vankila	45,8	1,0	0,4	0,2	0,1	2,9	0,6	51,0
Käyrän vankila	20,5	0,0	0,7	1,0	3,5	2,1	0,0	27,8

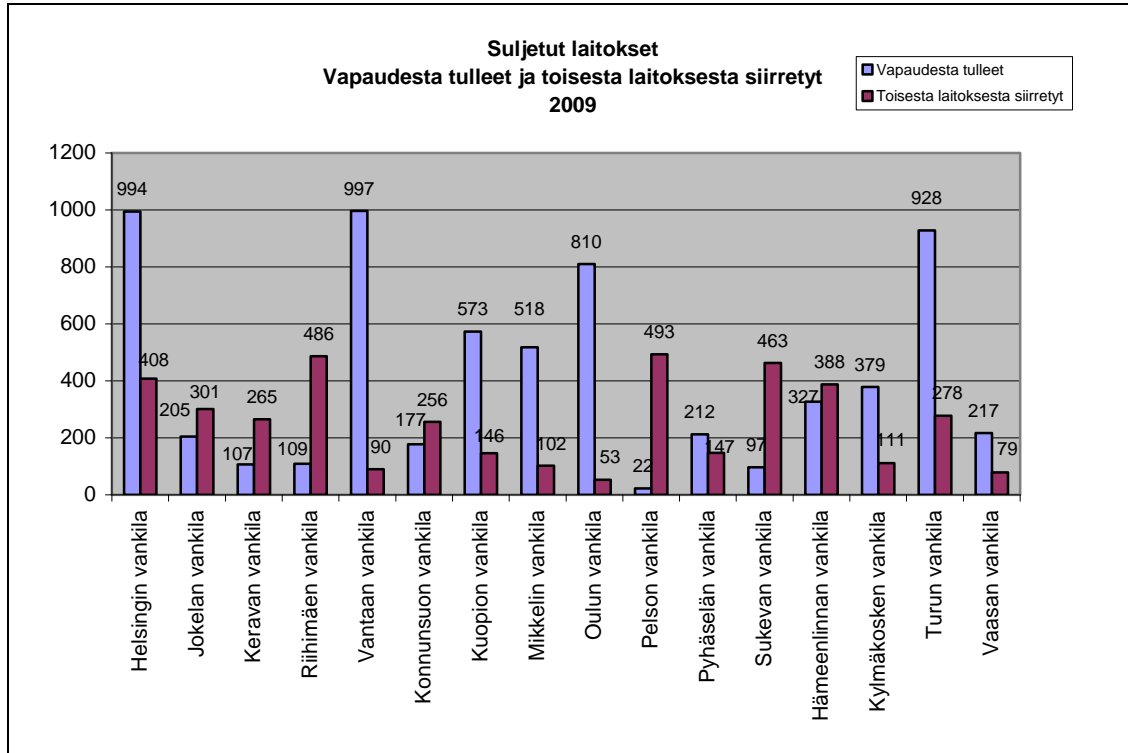

Kuvio 1 Valvonnan osuus henkilöresursseista

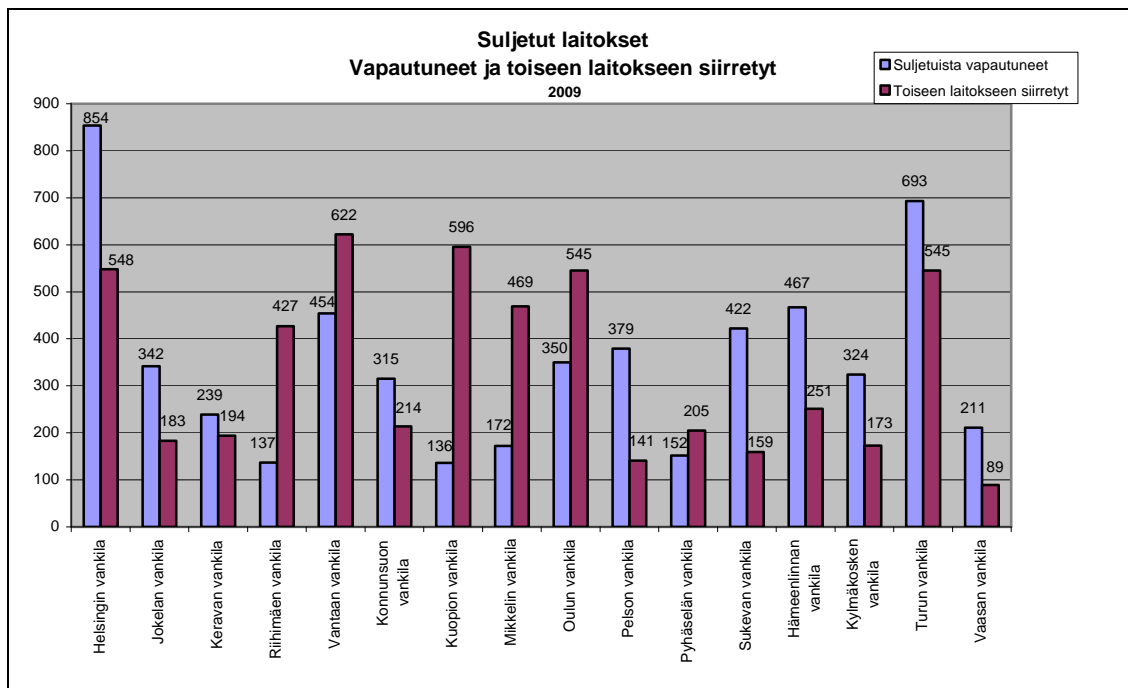

4.3 Vankivirtaumat

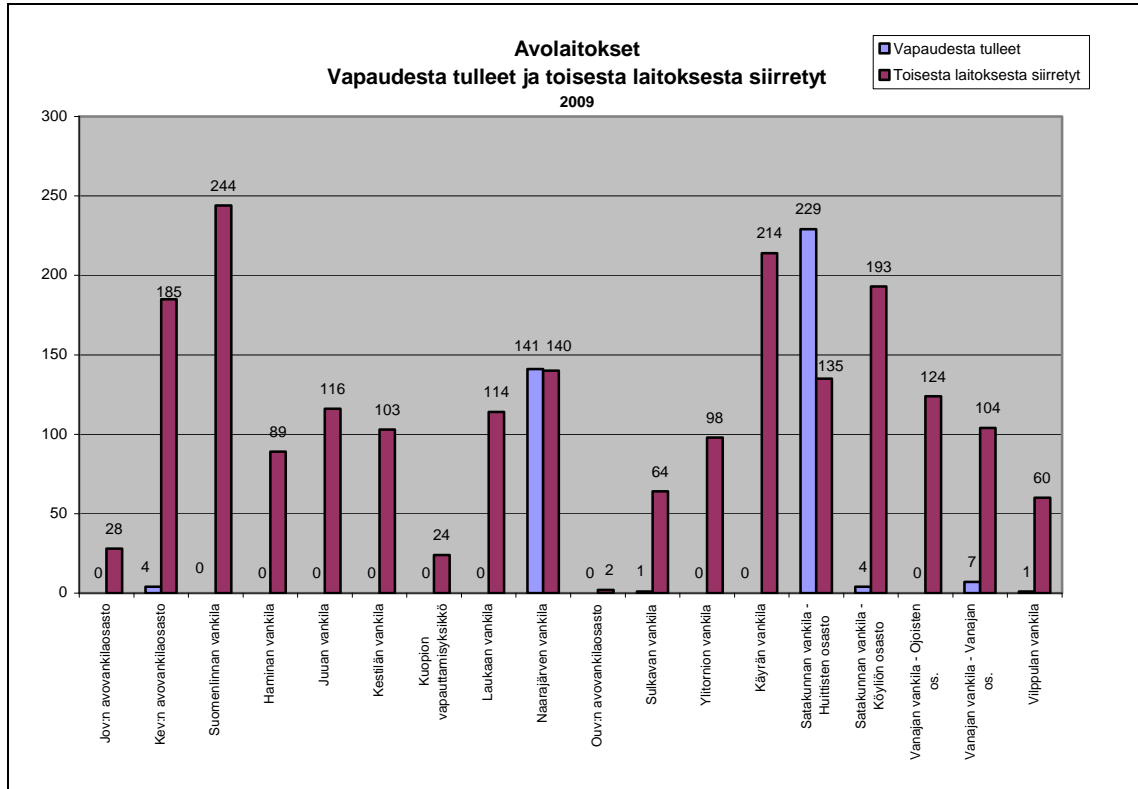
Kuvio 2 Vankivirtaumat; suljettuihin laitoksiin vapaudesta tulleet ja toisesta laitoksesta siirretyt

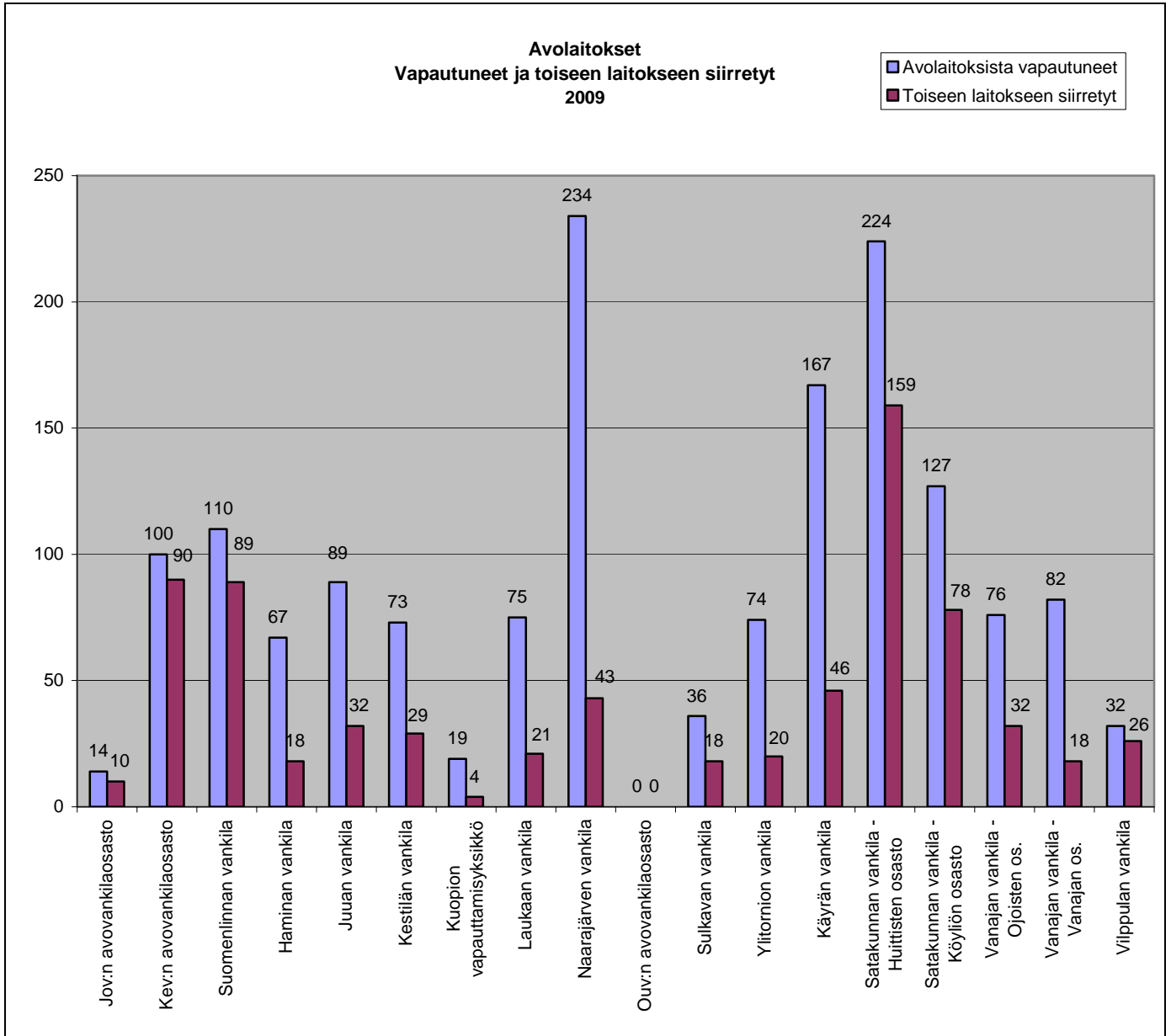
Kuvio 3 Vankivirtaumat; suljetuista laitoksista vapautuneet ja toiseen laitokseen siirretyt vuonna 2009

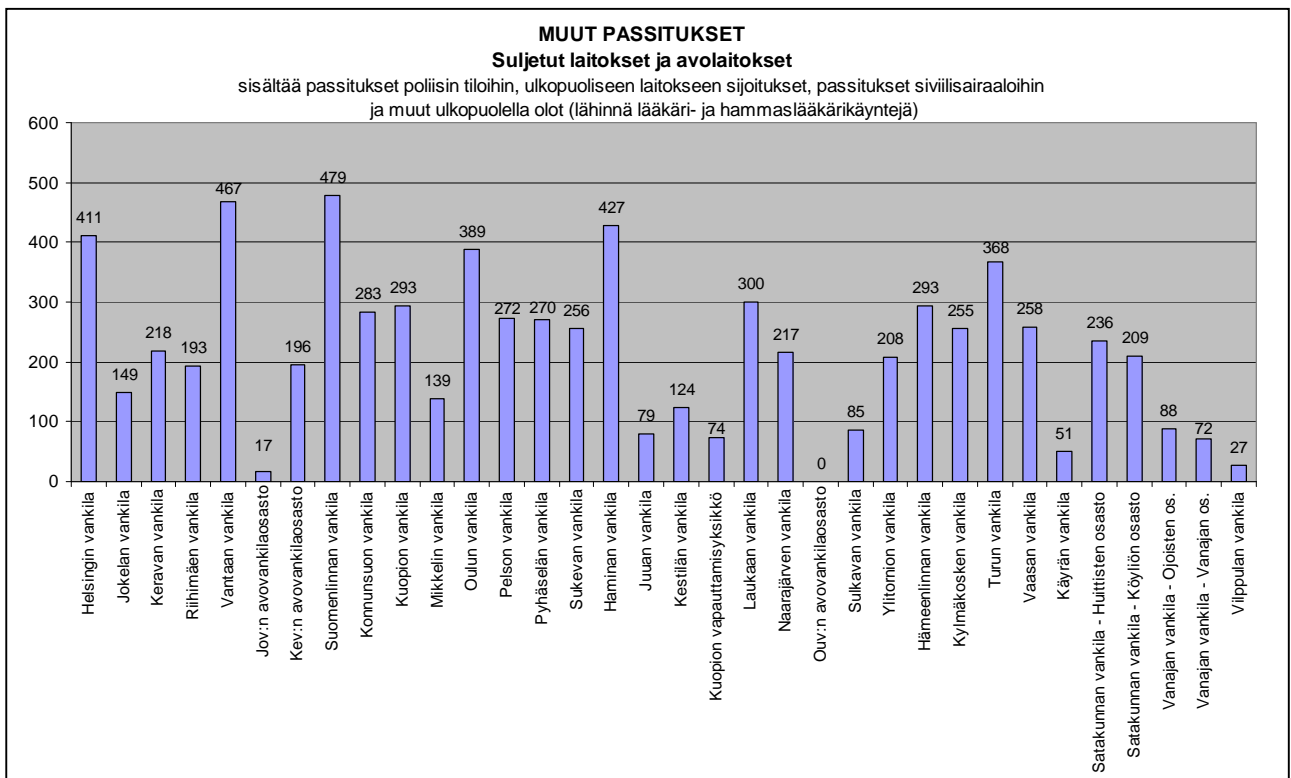
Kuvio 4 Vankivirtaumat; avolaitoksiin vapaudesta tulleet ja toisesta laitoksesta siirretyt vuonna 2009

Kuvio 5 Vankivirtaumat; avolaitoksista vapautuneet ja toisiin laitoksiin siirretyt vuonna 2009

Kuvio 6 Muut passitukset; suljetut laitokset ja avolaitokset

5 Vankeusajan riskillisyytys

5.1 Vankien riskillisyytys

Vankipopulaation riskillisyytys on arvioitu vankilatasolla ns. SIR-pisteiden avulla. Statistical Information on Recidivism eli SIR-arvo kuvaa yksittaisen vangin rikoksen uusimisriskiä. SIR-uusimisriskiarvio on kehitetty Kanadassa, ja se perustuu 15 rikollisuuteen vaikuttavan tekijän huomioimiseen. Suomessa on kehitetty vastaavanlainen uusimisriskimittari, jossa vangin uusimisriskin arvio perustuu 12 staattisen tekijän huomioimiseen. Rikosseuraamuslaitoksen alustavissa tutkimuksissa on havaittu, että vangeille laskettu SIR-pisteytys ennustaa hyvin vankien uutta seuraamusta¹⁹.

On huomattava, että SIR-pisteytys kuvaa vankien uusimisriskiä, mutta voidaan olettaa, että mittari kuvaa ainakin osaltaan vangin vankeuden aikaisen toiminnan riskiä. Vankien SIR-pisteytys muodostuu siis 12 osatekijän huomioimisesta. Mitä suurempi on vangin SIR-arvo, sitä pienempi on hänen arvioitu uusimisriskinsä. Esimerkiksi SIR-pisteytyksessä arvioidaan vangin nykyinen rikos. Seksuaalirikoksen tehneet (ja niistä tuomitut) saavat SIR-pisteeksi + 4 (alhainen uusimisriski) ja vastaavasti ne vangit, joiden tuomioon sisältyy karkaaminen tai sen yritys vankilasta, saavat SIR-pisteeksi -3 (korkea uusimisriski). Rikollisuudella ja iällä on havaittu tutkimuksissa olevan selvä yhteys: nuoremmat ihmiset tekevät enemmän rikoksia kuin vanhemmat. Myös rikoksen uusimisessa on havaittu, että uusimisriski pienenee, mitä vanhemmasta vapautuvasta vangista on kysymys. SIR-pisteitä laskettaessa huomioidaan vangin ikä tuomion alussa. Arviossa annetaan +2 pistettä (matala uusimisriski), niille vangeille, jotka ovat tuomion alussa 40-vuotiaita tai sitä vanhempia. Vastaavasti pisteytyksessä annetaan -2 pistettä, mikäli vanki on tuomion alussa 20-vuotias tai sitä nuorempi.

Vankien uusimisriskiä arvioitaessa otetaan huomioon myös esimerkiksi aikaisempien vankeusrangaistuksien määrät, aikaisempien pahoinpitelyrikostuomioiden määrä (enimmillään -3 pistettä), siviilisääty, nykyisen tuomion pituus ja aikaisemmat tuomiot murroista (Suomessa ”törkeä varkaus”). Huollettavien määrä on suomalaisessa järjestelmässä jätetty pois arviosta.

---

¹⁹ Tutkimuksessa on tarkasteltu vuonna 2007 vapautuneiden vankien rikosten uusimisen ja SIR-pisteiden välistä riippuvuutta.

Vankien SIR-pisteistä laskettiin mediaani ja keskiarvo 1.5.2010 vankipopulaation perusteella. Vankilan sama mediaaniluku jakaa vankien saamien SIR-pisteiden jakauman kahtia: puolet vangeista saa pienemmän SIR-pistemäärän kuin mediaani ja puolet vangeista saa korkeamman SIR-pistemäärän kuin mediaani. SIR-pisteiden keskiarvo kuvaa vankien saamien SIR-pisteiden keskiarvoa vankiloittain. Tässä selvityksessä painoarvoa annetaan enemmän SIR-mediaanille, koska se ei ole niin herkkä yksittäisen vangin SIR-pisteille. Yksittäisen vangin vapautuminen tai vastaavasti vankilaan sijoittaminen voi vaikuttaa vankilan SIR-pisteiden keskiarvoon huomattavasti, ja siksi keskiarvo ei välttämättä kuvaa hyvin pitkällä aikavälillä vankien aiheuttamaa riskillisyyttä vankiloittain²⁰.

Taulukko 6 kuvaa vankipopulaation aiheuttamaa uusimisriskiä vankiloittain. Vaikka SIR-pisteytys kuvaa vankien uusimisriskiä, voidaan hyvin olettaa, että se kuvaa laajemminkin vankien käyttäytymiseen liittyvää riskillisyyttä myös vankeuden aikana. Sen vuoksi SIR-pisteytystä voidaan käyttää hyväksi, kun arvioidaan esimerkiksi vankiloiden valvonnan intensiivisyyden tarvetta.

Vankilat luokiteltiin viiteen ryhmään vankien riskillisyyden (SIR-pisteet) mukaan. *Korkean riskin* vankiloiksi luokiteltiin Sukevan, Pelson ja Kylmäkosken vankilat. Näissä vankiloissa vankien SIR-pisteiden mediaani oli välillä -2 – 0. *Melko korkean riskin* vankiloiksi (SIR-pisteiden mediaani oli 2) erottautuivat muun muassa Turun ja Riihimäen vankilat sekä Kestilän avovankila.

Kohtalaisen riskin vankiloiden SIR-pisteiden mediaanit olivat 3 ja 4 välillä. Tähän luokkaan kuuluivat esimerkiksi Mikkelin ja Vaasan suljetut vankilat sekä Juuan avovankila ja Haminan vankila. *Melko matalan riskin* vankiloiden SIR-pisteiden mediaanit olivat 5 - 7 välillä. *Matalan riskin* vankiloita arvioitiin olevan viisi kappaletta. Vankiloiden SIR-pisteiden mediaanit olivat 8 - 12,5 välillä. Matalan riskin vankiloiksi luokiteltiin Oulun suljettu vankila, Ylitornion avovankila sekä Oulun vankilan avo-osasto, Vanajan vankilan Vanajan osasto ja Jokelan vankilan avo-osasto.

---

²⁰ On huomioitava, että vankiloittain tarkasteltuna mediaanin ja keskiarvon välillä oli korkea korrelaatio, 0,96 (korrelaation enimmäisarvo voi olla 1). Eli tutkimustulokset eivät olisi juurikaan muuttuneet, jos vankiloiden riskillisyyden arvioinnissa olisi käytetty hyväksi vankien SIR-pisteiden keskiarvoa.

Taulukko 6 Vankien SIR-pisteiden luokiteltu mediaani

RISKI	VANKILA
Korkea	Sukevan vankila
SIR	Pelson vankila
	Kylmäkosken vankila
Melko korkea	Konnunsuon vankila
SIR	Turun vankila
	Riihimäen vankila
	Pyhäselän vankila
	Keravan vankila
	Kestilän vankila
Keskitason	Vaasan vankila
SIR	Juuan vankila
	Vantaan vankila
	Haminan vankila
	Satakunnan vankila / Huittisten os.
	Kuopion vankila
	Hämeenlinnan vankila
	Mikkelin vankila
	Naarajärven vankila
	Vilppulan vankila
	Kuopion vapauttamisyksikkö
Alhainen	Helsingin vankila
SIR	Satakunnan vankila / Köyliön os.
	Jokelan vankila
	Käyrän vankila
	Keravan avo-osasto
	Laukaan vankila
	Suomenlinnan vankila
	Vanajan vankila/ Ojoisten os.
	Sulkavan vankila
Matala	Ylitornion vankila
SIR	Oulun vankila
	Jokelan avo-osasto
	Vanajan vankila/ Vanajan os.
	Oulun avovankila

5.2 Vankien riskiluokat vankiloittain

Edellä tarkasteltu vankien rikosten uusimisriskitaso mediaanina ja keskiarvona eivät huomioi välttämättä sitä, kuinka yhdenmukaisia vankien riskit ovat vankiloittain. Samaan mediaaniin voidaan päästä vankilassa, jos kaikki vangit ovat yhdenmukaisia riskiltään (esim. kohtalaisen riskin omaavia) tai puolet vangeista kuuluu korkean uusimisriskin vankeihin ja puolet vastaavasti matalan uusimisriskin vankeihin. Mitä heterogeenisempaa vankiaines on vankiloissa, sitä todennäköisemmin se asettaa enemmän haasteita vankien valvonnan kohdentamiselle.

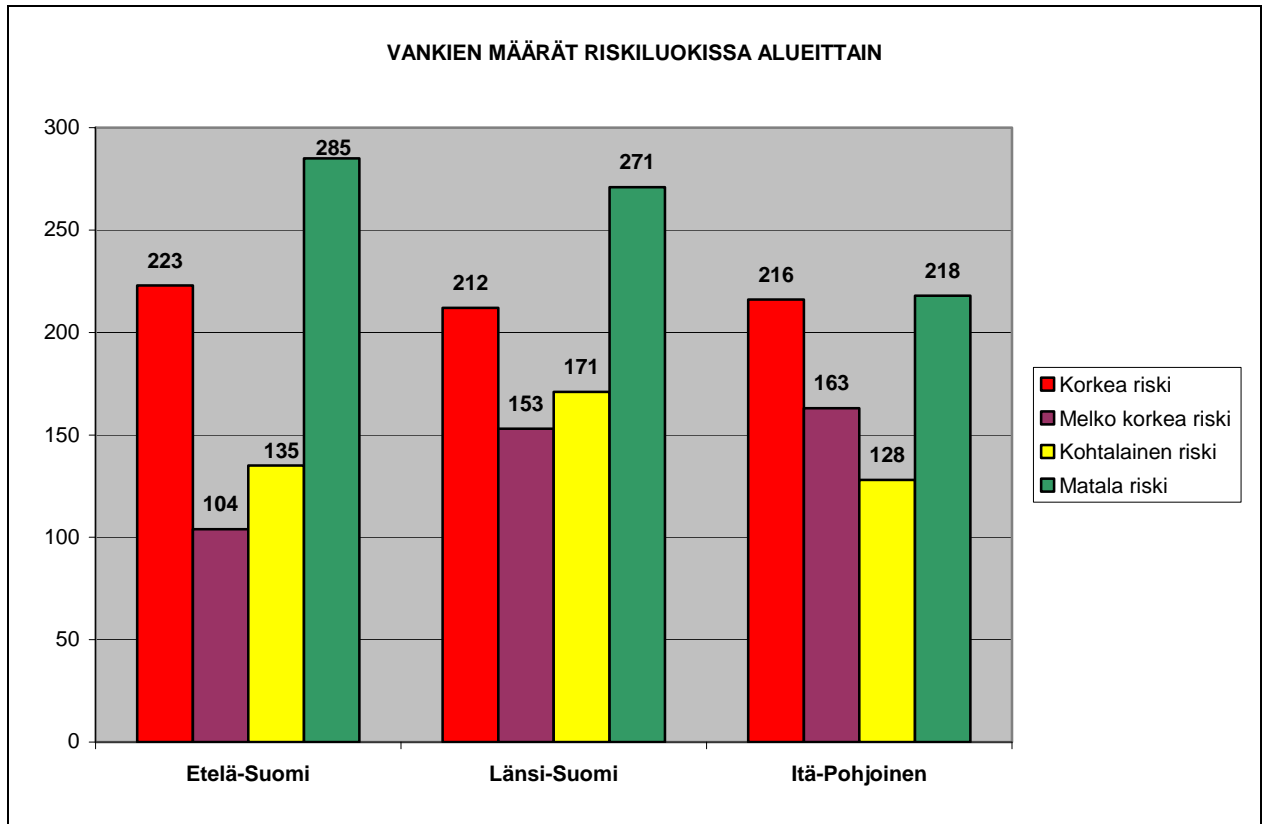
Taulukossa 7 vangit on jaettu neljään riskitasoon (korkea riski, melko korkea riski, kohtalainen riski ja matala riski) 1.5.2010 vankirakenteen perusteella. Taulukossa kuvataan eri riskiluokkiin kuuluvien vankien osuuksia vankiloittain. Vankien riskiluokitus perustuu SIR-pisteytykseen. Riskiluokkien SIR-pisteytyksen rajat on määritelty vuonna 2007 vankilasta vapautuneiden riskijakautumista. Rajat valittiin siten, että vuonna 2007 vapautuneista vangeista jokaiseen luokkaan kuului 25 prosenttia vangeista. Taulukossa oleva N kuvaa vankilassa olleiden vankeusvankien määrää 1.5.2010. Esimerkiksi tutkintavangit jäävät riskiluokitusten ulkopuolelle, vaikka valvonnan kannalta tämä ryhmä ei ole merkityksetön. Taulukkoon on merkitty punaisella riskiltään korkean riskin vankilat ja vihreällä matalan riskin vankilat.

Sukevan, Kylmäkosken ja Vantaan vankiloissa on eniten korkean uusimisriskin ryhmään kuuluvia vankeja (yli 40 % vankeusvangeista). Toisaalta Vantaan vankilassa oli paljon myös matalan riskin vankeja ja sen vuoksi vankilaa ei luokiteltu korkean riskin vankilaksi. Korkean riskin vankeja on vähiten Oulun, Ylitornion ja Vanajan avovankiloissa. Vastaavasti eniten matalan riskin vankeja on Oulun (83 %), Vanajan (68 %) ja Jokelan (59 %) avovankiloissa sekä Oulun suljetussa vankilassa (59 %). Vähiten matalan riskin vankeja suhteessa vankipopulaatioon oli Pelson (16 %), Sukevan (17 %), Konnunsuon (19 %) ja Kylmäkosken (20 %) vankiloissa.

Heterogeenisinta vankiaines näyttäisi olevan Kuopion ja Riihimäen vankiloissa. Kuopion vankilassa 36 prosenttia vangeista oli korkean riskin vankeja ja saman verran vangeista luokiteltiin matalan riskin vangeiksi. Riihimäellä korkean riskin vankeja oli 38 prosenttia vangeista ja matalan riskin vankeja 37 prosenttia.

Taulukko 7 Vankien riskijakautuminen vankiloittain 1.5.2010

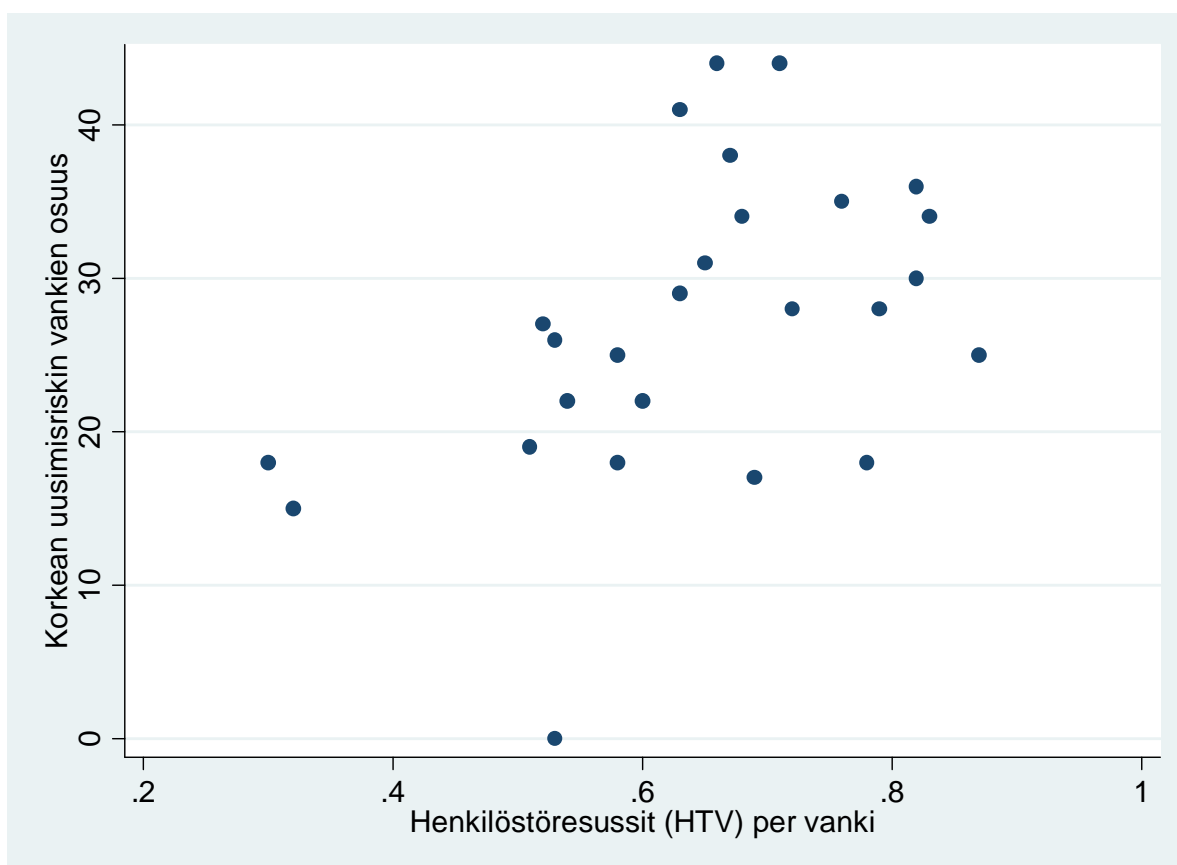
LAITOS	Korkea riski	Melko korkea riski	Kohtalainen riski	Matala riski	N
	%	%	%	%	
Haminan vankila	22,2	25,9	26,0	25,9	27
Helsingin vankila	29,3	14,5	19,3	36,9	249
Hämeenlinnan vankila	24,6	22,8	18,4	34,2	114
Jokelan vankila	16,7	13,3	26,7	43,3	30
Jokelan avo-osasto	13,6	4,6	22,7	59,1	22
Juuan vankila	25,8	22,6	16,1	35,5	31
Kestilän vankila	36,7	13,3	20,0	30,0	30
Keravan vankila	30,0	22,5	17,5	30,0	80
Keravan avovankilaosasto	29,9	5,9	20,9	43,3	67
Konnunsuon vankila	34,0	18,8	28,3	18,9	53
Kuopion vankila	35,7	14,3	14,3	35,7	14
Kuopion vapauttamisyksikkö	11,1	33,3	27,8	27,8	18
Kylmäkosken vankila	43,5	17,4	19,5	19,6	92
Käyrän vankila	19,1	14,9	27,7	38,3	47
Laukaan vankila	26,5	10,2	18,4	44,9	49
Mikkelin vankila	27,6	20,7	17,2	34,5	29
Naarajärven vankila	25,0	20,6	13,2	41,2	68
Oulun vankila	17,6	17,7	5,9	58,8	17
Oulun avovankila	0,0	16,7	0,0	83,3	6
Pelson vankila	33,6	29,9	20,4	16,1	137
Pyhäselän vankila	27,5	25,4	13,8	33,3	51
Riihimäen vankila	38,3	14,0	10,9	36,8	193
Satakunnan vankila / Huittisten osasto	21,9	17,2	26,5	34,4	64
Satakunnan vankila / Köyliön osasto	16,4	23,6	20,0	40,0	55
Sulkavan vankila	18,2	11,3	25,0	45,5	44
Suomenlinnan vankila	17,9	14,2	23,9	44,0	84
Sukevan vankila	44,4	30,0	9,1	16,5	133
Turun vankila	31,2	22,8	19,8	26,2	237
Vantaan vankila	40,9	9,1	22,7	27,3	22
Vaasan vankila	34,7	10,2	20,4	34,7	49
Vanajan vankila / Ojoisten osasto	15,0	17,5	20,0	47,5	40
Vanajan vankila / Vanajan osasto	4,0	10,0	18,0	68,0	50
Vilppulan vankila	22,0	15,3	28,8	33,9	59
Ylitornion vankila	0,0	13,9	30,5	55,6	36

Kuvio 7 Vankien määrät eri uusimisriskiluokissa rikosseuraamusalueittain

5.3 Vankiloiden henkilöstöresurssit suhteessa vankien riskillisyyteen

Vertailtaessa vankiloiden henkilöstöresursseja suhteessa vankien riskillisyyteen, voidaan tehdä muutamia yleisiä havaintoja. Ensinnäkin henkilöstöresurssit suhteessa vankimääriin korreloivat positiivisesti vankien korkean uusimisriskin kanssa (korrelaation arvo oli 0,53). Eli mitä enemmän vankeja kuuluu korkean uusimisriskin luokkaa, sitä enemmän vankiloissa on käytettävissä henkilöstöresursseja vankia kohti²¹. Kuitenkin yhteys voisi olla vielä voimakkaampaa.

Kuvio 8 Korkean uusimisriskin vankien osuus suhteessa henkilöstöresursseihin

²¹ Vastaavasti valvontaresurssien määrällä ja matalan uusimisriskin vankien osuudella oli kohtalainen negatiivinen korrelaatio (-0,38)

Kuviosta 8 näkee, että vaikka korkean uusimisriskin vankien osuus vankipopulaatiosta kasvaa (y-akseli), henkilöstöresurssit vankia kohden eivät kasva voimakkaasti (x-akseli). Vankiloiden henkilöstöresursoinneissa tulisikin tulevaisuudessa huomioida paremmin erot vankien uusimis- ja laitosaikaisessa riskeissä. Esimerkiksi Jokelan ja Kylmäkosken vankiloiden henkilöstöresurssit eivät juurikaan poikkea toisistaan (Jokelassa 0,69 htv/vanki ja Kylmäkoskella 0,66 htv/vanki). Mutta Kylmäkoskella korkean uusimisriskin vankeja on 44 prosenttia ja vastaavasti Jokelan vankilassa ainoastaan 17 prosenttia. Toisin sanoen samoilla henkilöstöresursseilla Kylmäkoskelle on sijoitettu 2,5-kertaa enemmän korkean uusimisriskin vankeja kuin Jokelan vankilaan. Tätä ei voida pitää resurssien kohdentamisen kannalta optimaalisena.

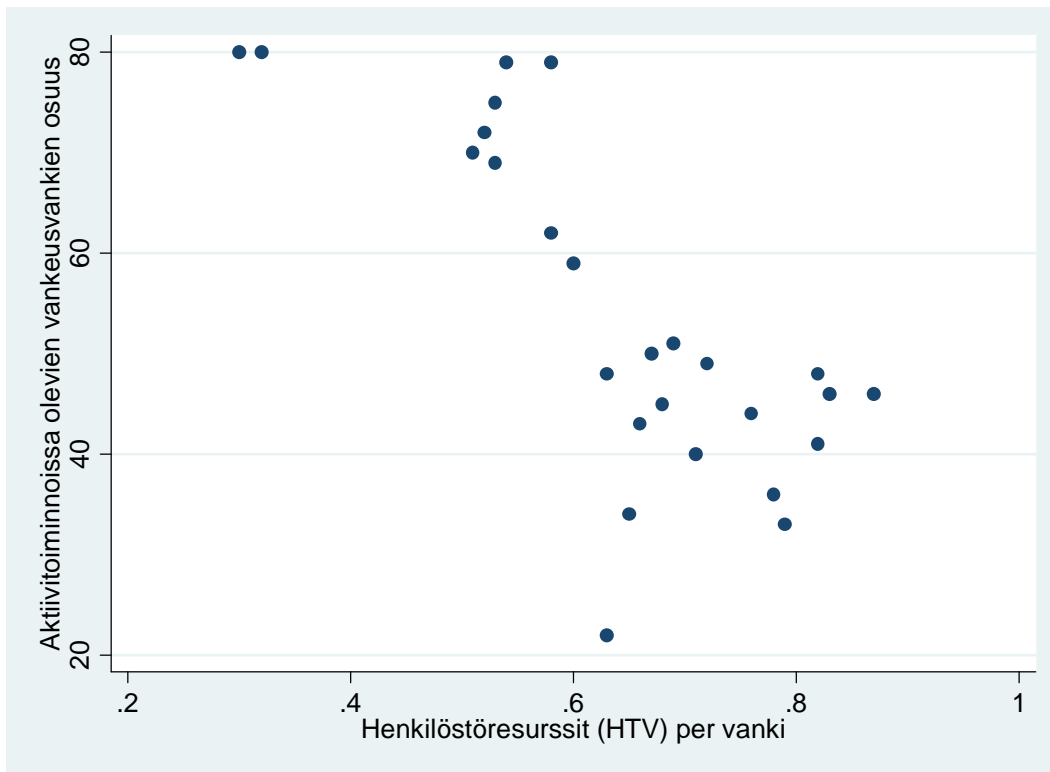
Lisäksi on huomattava, että korkean uusimisriskin vankien osuudella ja väkivaltarikkomusten määrällä oli merkittävä positiivinen yhteys²². Toisin sanoen, korkean uusimisriskin vankien osuuden kasvaessa myös kurinpitorikkomukset ja etenkin väkivaltarikkomukset lisääntyvät vankiloissa ja sen vuoksi riskiperusteista henkilöstöresurssien kohdentamista tulisi tehdä entistä enemmän.

Miten vankiloiden henkilöstöresursseja kohdennetaan? Voisi olettaa, että mitä enemmän vankilassa on henkilöstöresursseja suhteessa vankimäärään, sitä enemmän aktiivitoimintoja vangeille voidaan järjestää. Tilanne näyttää olevan kuitenkin aivan päinvastainen. *Kuviossa 9* on esitetty aktiivitoiminnoissa olevien vankeusvankien osuus suhteessa vankilan henkilöstöresursseihin.

---

²² Korrelaation oli 0,42

Kuvio 9 Aktiivitoiminnoissa olevien vankeusvankien osuus suhteessa vankilan henkilöstöresursseihin

Kuviosta näkee, että mitä enemmän vankilassa on henkilöstöresursseja vankia kohti, sitä harvemmin vanki osallistuu päivittäin aktiivitoimintoihin. Osan tästä ilmiöstä selittää vankiloiden erot (suljettu vs. avovankila). Avovankiloiden kohdalla on paljon eroja sen suhteen, kuinka paljon henkilöstöresursseilla järjestetään aktiivitoimintoja vangeille. Esimerkiksi Vanajan vankilassa oli käytössä 0,32 henkilötyövuotta vankia kohti, ja siellä vangeista 80 prosenttia osallistui päivittäin aktiivitoimintoihin. Toinen ääripää on Naarajärven vankila, jossa henkilötyövuosia per vanki oli 0,60 (eli melkein kaksinkertaisesti suhteessa Vanajaan), ja vangeista arkipäivittäin aktiivitoimintoihin osallistui 62 prosenttia (23 % vähemmän kuin Vanajalla).

Havaittavissa on myös negatiivinen yhteys kurinpitorikkomusten ja vankien aktiivitoimintoihin osallistumisen välillä. Tulos voidaan tulkita kahdella tavalla: joko aktiivitoimintoihin osallistuminen vähentää vankien vankeuden aikaisia ongelmia ja sitä kautta kurinpito-ongelmia tai niille vangeille, joiden kurinpito-ongelmat ovat vähäisempiä, osoitetaan enemmän aktiivitoimintoja. Tulevaisuudessa olisikin erittäin tärkeää tutkia tarkemmin, mikä merkitys vankien aktiivitoimintoihin osallistumisella on heidän vankeuden aikaisiin ongelmiinsa.

5.4 Karjaaminen

Taulukossa 8 on esitetty, kuinka monella prosentilla vangeista on taustallaan karkaamisia tai niiden yrityksiä rikoshistoriansa aikana. Vankien karkaamista tai sen yrittämistä voidaan pitää yhtenä mittarina sille, kuinka intensiivistä valvontaa vankiloissa tarvitaan. On huomattava, että tutkimusaineisto ei kerro missä vaiheessa rikosuraa vangin karkaamiset ovat tapahtuneet ja missä vankilassa he ovat karkaamisen aikana olleet kirjoilla. Taulukossa vankilat on järjestetty siten, että vankilat, joiden vangeissa on vähiten karkaamisia, on sijoitettu taulukon yläpäähän. Puolessa vankiloista ei ollut sijoitettuna yhtään vankia, joiden taustalla olisi ollut karkaamisia tai niiden yrityksiä. Kylmäkosken ja Keravan vankiloissa yhdellä prosentilla vangeista (= yksi vanki) oli taustoissa karkaaminen tai niiden yritys.

Eniten vankien historiassa on karkaamisia Pyhäselän, Sukevan, Vantaan ja Pelson vankiloissa. Pyhäselän vankilassa viidellä prosentilla vangeista oli taustalla karkaaminen tai sen yritys. Vankilukumääränä tämä tarkoittaa kolmea. Sukevan vankilassa kuudella (4 %) vangilla oli taustalla karkaaminen. Määrällisesti eniten aiemmin karanneita tai karkaamista yrittäneitä vankeja oli Helsingin (8 kpl) ja Turun (7 kpl) vankiloissa.

Taulukko 8 Vankien karkaamishistoria

VANKILA	Karanneiden osuus, %	Karanneiden määrä
Jokelan vankilan avovankilaosasto	0,0	0
Pelson vankilan Kestilän avovankilaosasto	0,0	0
Satakunnan vankila / Huittisten osasto	0,0	0
Sulkavan vankila	0,0	0
Käyrän vankila	0,0	0
Satakunnan vankila / Köyliön osasto	0,0	0
Kuopion vankila	0,0	0
Juuan vankila	0,0	0
Kuopion vankilan avovankilaosasto	0,0	0
Vanajan vankila / Vanajan osasto	0,0	0
Laukaan vankila	0,0	0
Keravan vankilan avovankilaosasto	0,0	0
Ylitornion vankila	0,0	0
Oulun vankilan avovankilaosasto	0,0	0
Oulun vankila	0,0	0
Konnunsuon vankila / Haminan työsiirtola	0,0	0
Vanajan vankila / Ojoisten osasto	0,0	0
Keravan vankila	1,0	1
Kylmäkosken vankila	1,0	1
Riihimäen vankila	1,4	4
Vaasan vankila	1,7	1
Helsingin avovankila Suomenlinnan os.	1,9	2
Hämeenlinnan vankila	2,2	3
Naarajärven vankila	2,4	2
Jokelan vankila	2,4	1
Turun vankila	2,5	7
Helsingin vankila	2,6	8
Vilppulan vankila	2,9	2
Konnunsuon vankila	2,9	2
Mikkelin vankila	2,9	1
Pelson vankila	3,2	5
Vantaan vankila	3,4	1
Sukevan vankila	3,9	6
Pyhäselän vankila	5,2	3

5.5 Poistumislupaehtojen rikkominen vuonna 2008

Rikosseuraamuslaitoksen julkaisusarjassa julkaistiin vuonna 2010 tutkimus vankien poistumislupakäytännöistä ja niiden yhteneväisyydestä²³. Tutkimuksen yksi tilastoaineisto koostui kaikista vuonna 2008 anotuista poistumisluvista ja niiden hakijoista.

Tutkimuksessa havaittiin, että vuonna 2008 poistumislupia myönnettiin todennäköisemmin Sulkavan (97 %), Juuan (94 %), Vilppulan (94 %) ja Laukaan (93 %) avovankiloissa. Selvästi harvemmin poistumislupia myönnettiin Turun vankilassa²⁴. Siellä 23 prosenttia haetuista poistumisluvista sai myönteisen päätöksen, kun muissa suljetuissa vankiloissa luku oli keskimäärin 50 %. Myös Sukevalla (37 %) myönnettiin poistumislupia muita suljettuja vankiloita harvemmin. Kun vertaa Turun ja Sukevan suljettujen vankiloiden poistumislupakäytäntöjä Oulun (82 %) ja Vaasan (66 %) suljettuihin vankiloihin, voi sanoa, että erot olivat huomattavat. Ero Oulun ja Turun vankiloiden välillä oli 3,5-kertainen. Avovankiloiden kohdalla erot poistumislupien myöntämisissä olivat paljon pienempiä. Ero oli suurimmillaan (1,3-kertainen) Sulkavan ja Köyliön vankilan välillä.

Poistumislupaehtoja rikottiin vuonna 2008 kaikista useimmin Sukevan vankilassa. Siellä lupaehtoja rikottiin 22 prosentissa myönnettyjä poistumislupia. Oulussa, jossa poistumislupia myönnettiin paljon, poistumislupaehtoja rikottiin neljässä prosentissa myönnettyjä poistumislupia. Myös Kylmäkosken ja Jokelan suljetuissa vankiloissa oli tavallista enemmän poistumisluparikkomuksia. Toista ääripäätä edustivat Kuopion (1,2 %) ja Jokelan (1,7 %) avovankilaosastot, joissa poistumislupaehtoja rikottiin muita vankiloita harvemmin.

---

²³ Keinänen Anssi, Tolvanen Matti, Helminen Maija ja Kilpeläinen Mia (2010) Vankien poistumislupakäytännöt ja niiden yhteneväisyys. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 4/2010.

²⁴ Myös *Puron* 1998 ja *Rikosseuraamusviraston* 2004 tutkimuksissa havaittiin sama.

Taulukko 9 Poistumislupahakemukset ja lupaehtojen rikkominen vankilan mukaan vuonna 2008

Vankila	Myönnettyjen poistumislupien osuus	Rikkomisaste	Tyyppi
Helsingin vankila	50,5	3,2	Suljettu
Hämeenlinnan vankila	56,8	5,2	Suljettu
Jokelan vankila	53,4	13,3	Suljettu
Keravan vankila	58,4	7,3	Suljettu
Konnunsuon vankila	53,3	7,8	Suljettu
Kuopion vankila	63,3	10,5	Suljettu
Kylmäkosken vankila	46,9	11,7	Suljettu
Mikkelin vankila	47,0	9,7	Suljettu
Oulun vankila	82,0	3,9	Suljettu
Pelson vankila	44,7	8,0	Suljettu
Pyhäselän vankila	59,9	8,3	Suljettu
Riihimäen vankila	49,5	8,5	Suljettu
Sukevan vankila	36,9	22,4	Suljettu
Turun vankila	22,9	7,7	Suljettu
Vaasan vankila	65,5	6,7	Suljettu
Vantaan vankila	38,1	6,7	Suljettu
Helsingin avovankila Suomenlinnan os.	90,8	3,0	Avo
Helsingin avovankila Vantaan os.	91,1	2,4	Avo
Jokelan vankilan avovankilaosasto	87,9	1,7	Avo
Juuan vankila	93,5	4,1	Avo
Konnunsuon vankilan Haminan ts.	85,9	2,5	Avo
Kuopion vankilan avovankilaosasto	96,0	1,2	Avo
Käyrän vankila	85,3	6,7	Avo
Laukaan vankila	93,2	6,1	Avo
Naarajärven vankila	83,0	6,3	Avo
Pelson vankilan Kestilän avovankilaosasto	84,0	3,3	Avo
Satakunnan vankila / Huittisten osasto	75,6	7,0	Avo
Satakunnan vankila / Köyliön	74,2	7,1	Avo
Sulkavan vankila	96,6	2,5	Avo
Sukevan vankilan Iskolan avovankilaosasto	79,0	5,1	Avo
Vanajan vankila / Ojoisten osasto	86,4	3,0	Avo
Vanajan vankila / Vanajan osasto	87,7	2,8	Avo
Vilppulan vankila	93,5	2,3	Avo
Ylitornion vankila	85,0	6,1	Avo
Kaikki	74,4	4,8	

5.6 Tekojen haitallisuus

Edellä on arvioitu vankien laitosturvallisuuden tarvetta erilaisten haitallisten tapahtumien (uusiminen, karkaaminen, poistumislupaehtojen rikkominen) todennäköisyyksien avulla. Toisaalta riskejä voidaan arvioida myös rikoksen uusimiseen liittyvän oletetun uusimisrikoksen tyypin rikosoikeudellisen moitittavuuden perusteella. Esimerkiksi henkirikoksen katsotaan yhteiskunnassa aiheuttavan merkittävästi enemmän vahinkoa kuin varkauden. Yhteiskunnan kannalta on tärkeämpää yrittää ehkäistä henkirikoksia kuin varkauksia.

Vankiloiden resursoinnin kannalta on myös merkityksellistä, kuinka paljon vankiloissa on vankeja, jotka aiheuttavat suuren yhteiskunnallisen haitan uusiessaan rikoksen (tekevät esimerkiksi uuden henkirikoksen). Vaikka esimerkiksi rattijuopumuksesta tuomitut uusivat rikoksen varsin todennäköisesti vapauduttuaan, vankila-aikaisessa toiminnassa ei voida painottua pelkästään näihin korkean uusimisriskin omaaviin vankeihin. Yhteiskunnan kannalta voi olla tärkeää, että vankeusaika rakentuu tarkoituksenmukaisesti myös alhaisen uusimisriskin, mutta suuren yhteiskunnallisen haitan omaavilla vangeilla.

Seuraavassa taulukossa (*taulukko 10*) on kuvattu vankiloittain henkirikoksista ja seksuaalirikoksista (päärikos) tuomittujen määriä ja heidän rangaistustensa pituuksia (mediaani). Tiedot ovat peräisin 1.5.2010 poikkileikkauksikartoituksesta. Lisäksi taulukossa on vankiloittain tietoja tutkintavangeista, joita epäillään henki- ja seksuaalirikoksista. Näiden tietojen avulla voidaan arvioida eri vankiloiden resurssien tarpeita yhteiskunnallisen haitan näkökulmasta. Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella henkirikoksista ja seksuaalirikoksista epäillyt tutkintavangit on keskitetty Vantaan ja Jokelan vankiloihin. Vantaan vankilassa oli yhteensä 43 henki- tai seksuaalirikoksesta epäiltyä tutkintavankia. Vastaava lukema Jokelan vankilassa oli 22 tutkintavankia.

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella tutkintavangit on keskitetty Mikkelin (17 tutkintavankia), Kuopion (16 kpl) ja Oulun (25 kpl) vankiloihin. Muutamassa muussa vankilassa oli yksittäisiä tutkintavankeja. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella tutkintavangit oli keskitetty Hämeenlinnan (19 kpl), Vaasan (17 kpl) ja Turun (20 kpl) vankiloihin. Myös Kylmäkosken vankilassa oli henkirikoksista ja seksuaalirikoksista epäiltyjä tutkintavankeja (10 kpl).

Henkirikoksesta tuomittuja on sijoitettu eniten Riihimäen vankilaan (64 kpl toukokuussa 2010). Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella myös Helsingin vankilassa on paljon henkirikoksista tuomit-

tuja (54 kpl). Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella eniten henkirikoksista tuomittuja on Pelson (46 kpl), Sukevan (43 kpl) ja Pyhäselän (26 kpl) vankiloissa. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella eniten henkirikoksista tuomittuja on Turun vankilassa (59 kpl). Myös Hämeenlinnan (33 kpl), Vilppulan (25 kpl) ja Kylmäkosken (23 kpl) vankiloissa on paljon henkirikoksista tuomittuja.

Yhteiskunnan näkökulmaa rikosten haitallisuuteen kuvastaa rikoslain 6 luvun 4 pykälä. Rangaistuksen mittaamisen yleisperiaatteen mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Kun vertaa henkirikoksista tuomittujen rangaistusten bruttopituuksien mediaania vankiloittain, huomaa, että kaikista pisimmät tuomiot ovat Riihimäen ja Konnunsuon vankiloissa olevilla henkirikoksista tuomituilla. Molemmissa vankiloissa rangaistusten bruttopituuden mediaani oli 139 kuukautta (n. 11 v ja 6 kk). Myös Jokelan, Kylmäkosken ja Köyliön vankiloissa oli pitkiin rangaistuksiin tuomittuja henkirikollisia (mediaani oli 132 kuukautta eli 11 vuotta). Mikäli voidaan olettaa, että uusiessaan rikoksen vanki tekee hyvin samankaltaisen rikoksen kuin aiemminkin, hyödyttää näiden vankiloiden henkirikollisten rikosten uusimisen vähentäminen yhteiskuntaa eniten, koska heidän tekonsa ovat olleet yhteiskunnallisesti kaikista haitallisimpia (= pisimmät tuomiot).

Taulukko 10 Henki- ja seksuaalirikoksista tuomitut ja epäilty tutkintavangit vankiloittain
1.5.2010

	Tutkintavangit: henkirikos	Tutkintavangit: seksuaalirikos	Henkiri- kollisten määrä	Tuomion pituus (brutto)	Seksuaa- lirikol- listen määrä	Tuomion pituus (brutto)
ESRA						
Helsingin vankila			54	120	10	37
Suomenlinnan vankila			17	108		
Vantaan vankila	39	4			1	48
Keravan vankila			10	105	1	26
Keravan avo-osasto			4	77	1	27
Jokelan vankila	16	6	6	132	2	42
Jokelan avo-osasto			3	120	4	26
Riihimäen vankila		2	64	139	14	51
IPRA						
Konnunsuon vankila			9	139		
Haminan vankila			8	120	1	27
Mikkelin vankila	16	1	5	114	3	58
Sulkavan vankila			16	123	2	20
Laukaan vankila			20	122	2	22
Naarajärven vankila			11	120	2	18
Kuopion vankila	14	2	5	120	1	34
Kuopion vapauttamisyksikkö			13	75	1	19
Sukevan vankila	4	2	43	120		
Pyhäselän vankila	7	1	26	120		
Juuan vankila			6	60		
Oulun vankila	25		7	122		
Oulun avovankila			1	72	2	15
Pelson vankila	4	1	46	120	4	38
Kestilän vankila			9	118	3	60
Ylitornion vankila			5	49	5	28
LSRA						
Hämeenlinnan vankila	16	3	33	108	2	38
Vanajan vankila			18	63		
Vanajan vankila/Ojoisten osasto			12	123	1	12
Kylmäkosken vankila	8	2	23	132	1	9
Vilppulan vankila			25	120	6	37
Vaasan vankila	16	1	15	120	2	37
Satakunnan vankila/Huittinen			10	52	2	34
Satakunnan vankila/ Köyliö			11	132	1	
Turun vankila	18	2	59	120	21	24
Käyrän vankila			5	135	2	21
Yhteensä	183	27	599		97	

Seksuaalirikoksesta tuomittuja oli 1.5.2010 tilaston mukaan eniten Turun vankilassa (21 kpl). Myös Riihimäen (14 kpl) ja Helsingin (10 kpl) vankiloihin on keskitetty paljon seksuaalirikoksista tuomittuja vankeja verrattuna muihin vankiloihin. Muissa vankiloissa seksuaalirikoksista tuomittuja on yksittäisiä kappaleita. Pisimmät tuomiot seksuaalirikoksista tuomituilla on Kestilän (60 kk), Mikkelin (58 kk) ja Riihimäen (51 kk) vankiloissa tuomiotaan suorittavilla.

Resursoinnin kannalta voi olla ongelmallista se, että seksuaalirikoksista tuomittuja on sijoitettu yksittäin eri vankiloihin. Vankilan kannalta seksuaalirikoksista tuomittu sitoo enemmän resurssien käyttöä kuin normaalilla osastolla asuva vanki, koska tuomitut kuuluvat muita todennäköisemmin ns. pelkääjävankeihin. Voisikin pohtia, olisiko resurssien käytön ja vankien itsensä kannalta parempi, mikäli seksuaalirikoksesta tuomittuja pyrittäisiin sijoittamaan pelkästään tiettyihin vankiloihin niin, että alueelliset ja vankilatyypin -seikat tulisivat huomioituiksi.

6 Ilmoitukset ja kurinpito vankiloissa vuonna 2009

6.1 Ilmoitukset

Vankilassa tehdyt ilmoitukset kuvaavat osaltaan vankilan turvallisuuden ylläpitoa sekä vankeihin liittyvää laitosturvatasoa. Ilmoitus on vankilan henkilökunnan raportti poikkeavasta tapahtumasta vankilassa. Asia tai tapahtuma vaatii muiden huomiota, se voi liittyä esimerkiksi laitoksen järjestyssääntöjen rikkomiseen. Ilmoitus kirjataan vankitietojärjestelmään, ja se toimii tiedonkulun välineenä. Ilmoitukset liittyvät useimmiten vankien toimintaan, tosin ilmoituksia kirjataan myös esimerkiksi tekniseen turvallisuuteen liittyvistä asioista. Ilmoituksen tekemiskynnys on matala eikä ilmoituksen tekovaiheessa tarvita pitkällistä arviota esimerkiksi syyllisyyden todennäköisyydestä tms.

Ilmoituksia voidaan kirjata monella eri nimekkeellä. Tällaisia nimikkeitä ovat muun muassa virkamiehen väkivaltainen vastustaminen, muihin kohdistunut väkivalta, karkaaminen tai karkaamisen yritys, niskoittelu, poistumislupaehtojen rikkominen, laitosjärjestyksen rikkominen ja teräaseen hallussapito. Vuonna 2009 kirjattiin kaiken kaikkiaan noin 7 750 ilmoitusta. Ilmoitusten määrä suhteessa keskivankilukuun oli 2,2 kappaletta. Suljettujen ja avovankiloiden välillä ei ollut eroja ilmoitusmäärien suhteen, kun huomioidaan erot vankimäärissä. Esimerkiksi ilmoituksista 13 prosenttia koski laitosjärjestyksen rikkomista, 10 prosenttia luvattoman tavaran hallussapitoa, 7 prosenttia poistumislupaehtojen rikkomista, 0,6 prosenttia teräaseen hallussapitoa ja 0,3 prosenttia (26 kpl) virkamiehen väkivaltaista vastustamista.

Suljetuista vankiloista eniten ilmoituksia suhteessa keskimääräiseen vankilukuun tehtiin Keravan ja Vantaan vankiloissa. Näissä vankiloissa ilmoituksia oli 3,4 kappaletta vankia kohti vuoden aikana. Myös Hämeenlinnan vankilassa tehtiin paljon ilmoituksia (3,3 kpl vankia kohti). Vähiten ilmoituksia tehtiin Helsingin vankilassa (1,1 ilmoitusta vankia kohti). Myös Mikkelin (1,3) ja Riihimäen (1,5) vankiloissa ilmoituksia oli vähän suhteessa vankilukuun. On huomattava, että ero Keravan ja Vantaan vankiloiden ilmoitusten määrissä on kolminkertainen suhteessa Helsingin vankilan ilmoitusten määrään.

Avolaitoksissa eniten ilmoituksia suhteessa vankilukuun tehtiin Vilppulan ja Huittisten avovankiloissa. Vilppulassa ilmoituksia tehtiin neljä kappaletta vankia kohti vuonna 2009. Tämä on enemmän kuin Keravan ja Vantaan vankiloissa, joissa tehtiin eniten ilmoituksia suljetuista vankiloista.

Huittisten avovankilassa ilmoituksia tehtiin 3,5 kappaletta vankia kohti. Kuopion ja Haminan avovankiloissa tehtiin vähiten ilmoituksia (0,7 ja 0,9 kappaletta vankia kohtia).

Taulukko 11 Ilmoitukset suhteessa vankilukuun vuonna 2009

VANKILA	Keskimääräinen vankimäärä	Ilmoituksia	Ilmoituksia/ vanki
Helsingin vankila	297	333	1,1
Hämeenlinnan vankila	161	525	3,3
Jokelan vankila	113	344	3,0
Keravan vankila	102	349	3,4
Konnunsuon vankila	137	353	2,6
Kuopion vankila	63	125	2,0
Kylmäkosken vankila	143	248	1,7
Mikkelin vankila	83	107	1,3
Oulun vankila	96	229	2,4
Pelson vankila	184	460	2,5
Pyhäselän vankila	92	220	2,4
Riihimäen vankila	236	356	1,5
Sukevan vankila	172	417	2,4
Turun vankila	368	674	1,8
Vaasan vankila	89	198	2,2
Vantaan vankila	220	752	3,4
Vankisairaala, Hämeenlinna	22	51	2,3
Suljetut vankilat yhteensä	2578	5741	2,2
Helsingin avovankila	93	213	2,3
Juuan vankila	35	51	1,5
Käyrän vankila	60	100	1,7
Laukaan vankila	59	117	2,0
Naarajärven vankila	87	152	1,7
Satakunnan vankila / Huittisten os.	85	294	3,5
Satakunnan vankila / Köyliön os.	70	114	1,6
Sulkavan vankila	47	94	2,0
Vanajan vankila / Ojoisten osasto	51	110	2,2
Vanajan vankila / Vanajan osasto	60	144	2,4
Vilppulan vankila	66	263	4,0
Ylitornion vankila	38	48	1,3
Jokelan avovankilaosasto	18	40	2,2
Keravan avovankilaosasto	52	128	1,8
Haminan avovankila	35	33	0,9
Kuopion avovankilaosasto	19	13	0,7
Kestilän avovankilaosasto	42	93	2,2
Avovankilat yhteensä	917	2007	2,2
Kaikki vankilat yhteensä	3495	7748	2,2

6.2 Kurinpitorikkomukset

Vankien kurinpitorikkomukset on yksi keino lähestyä arvioita vankeusajan riskillisyydestä. Tässä selvityksessä verrataan vankiloittain vuoden 2009 kurinpitorikkomusten määriä²⁵ suhteutettuna keskimääräiseen vankilukuun. Kurinpitorikkomuksia ovat muun muassa päihde-, osallistumisvelvollisuus-, väkivalta- ja järjestyssääntörikkomukset sekä rikkomukset laitoksen ulkopuolella. Vuonna 2009 suljetuissa vankiloissa eniten rikkomuksia kirjattiin nimikkeiden päihderikkomus (586 kpl) ja sopimaton käytös (211 kpl) alle. Avolaitoksissa järjestyksirikkomuksia kirjattiin eniten nimikkeisiin rikkomus laitoksen ulkopuolella (164 kpl), päihderikkomus (84 kpl) ja järjestyssääntörikkomus (87 kpl).

Taulukossa 13 on kuvattu eri kurinpitorikkomusten määriä suhteessa sataan vankiin²⁶. Suljetuissa vankiloissa rikkomuksia oli vuoden aikana noin 60 kappaletta 100 vankia kohti. Vastaava luku avolaitoksissa oli 52 rikkomusta. Suljetuissa vankiloissa esiintyy paljon enemmän väkivaltarikkomuksia kuin avolaitoksissa. Esimerkiksi vuonna 2009 suljetuissa vankiloissa väkivaltarikkomuksia oli 4,6 kappaletta 100 vankia kohti. Vastaava luku avolaitoksissa oli 0,7 eli ainoastaan 15 prosenttia siitä, mitä luku oli suljetuissa vankiloissa. Avovankiloissa tehtiin vastaavasti enemmän järjestyssääntörikkomuksia kuin suljetuissa vankiloissa (9,3 kpl vs. 6,4 kpl 100 vankia kohti).

Suhteessa keskimääräiseen vankilukuun eniten kurinpitorikkomuksia oli vuonna 2009 Keravan vankilassa. Siellä rikkomuksia oli vuoden aikana 117 kappaletta 100 vankia kohti. Myös Sukevan vankilassa esiintyi paljon kurinpitorikkomuksia (104 kpl 100 vankia kohti). Avovankiloista eniten kurinpitorikkomuksia vuonna 2009 kirjattiin Helsingin avovankilassa (noin 95 kpl 100 vankia kohti). Myös Huittisten avovankilassa oli paljon kurinpitorikkomuksia (77 kpl 100 vankia kohti).

Suljetuista vankiloista vähiten kurinpitorikkomuksia kirjattiin Vantaan ja Mikkelin vankiloissa. Molemmissa vankiloissa kurinpitorikkomusten määrä oli noin 25 kappaletta 100 vankia kohti. Vastaavasti avovankiloissa vähiten kurinpitorikkomuksia esiintyi Jokelan vankilassa (17 kpl 100 vankia kohti). Myös Juuan vankilassa ja Kuopion avovankilaosastolla kurinpitorikkomusten määrä oli muita vankiloita vähäisempää.

²⁵ Ilmoitusten perusteella laskettu luku.

²⁶ Tunnusluvut on saatu jakamalla rikkomusten määrä keskivankiluvulla ja kertomalla saatu lukema 100:lla.

Taulukko 12 Kurinpitorikkomusten määrä 100 vankia kohti vuonna 2009

VANKILA	Rikkomuksia yhteensä	Väkivalta-rikkomukset	Järjestys sääntö-rikkomukset	Luvattoman tavaran hallussapito	Sopimton käytös
Helsingin vankila	36,7	0,7	4,4	6,4	3,4
Hämeenlinnan vankila	74,5	1,9	5,0	16,1	20,5
Jokelan vankila	49,6	5,3	2,7	0,0	20,4
Keravan vankila	116,7	17,6	22,5	3,9	5,9
Konnunsuon vankila	89,8	5,8	4,4	15,3	8,0
Kuopion vankila	68,3	4,8	14,3	7,9	6,3
Kylmäkosken vankila	61,5	0,0	4,9	14,0	10,5
Mikkelin vankila	25,3	3,6	2,4	2,4	3,6
Oulun vankila	53,1	3,1	6,3	3,1	6,3
Pelson vankila	89,1	6,5	4,3	20,1	18,5
Pyhäselän vankila	63,0	1,1	0,0	15,2	3,3
Riihimäen vankila	51,3	6,8	0,4	1,7	4,2
Sukevan vankila	103,5	13,4	33,1	7,0	14,0
Turun vankila	50,5	3,3	3,5	1,6	4,3
Vaasan vankila	46,1	3,4	2,2	3,4	2,2
Vantaan vankila	24,5	2,7	2,7	5,9	4,5
Vankisairaala, Hämeenlinna	31,8	0,0	0,0	4,5	4,5
Suljetut vankilat yhteensä	59,7	4,6	6,4	7,4	8,2
Helsingin avovankila	94,6	3,2	4,3	6,5	5,4
Helsingin avovankila, Vantaan os.	40,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Juuan vankila	20,0	0,0	8,6	0,0	2,9
Käyrän vankila	33,3	0,0	3,3	1,7	3,3
Laukaan vankila	50,8	0,0	15,3	3,4	3,4
Naarajärven vankila	48,3	0,0	12,6	1,1	2,3
Satakunnan vankila/ Huittisten osasto	76,5	0,0	27,1	3,5	11,8
Satakunnan vankila/ Köyliön osasto	65,7	1,4	12,9	2,9	2,9
Sulkavan vankila	59,6	0,0	14,9	10,6	0,0
Vanajan vankila/ Ojoisten osasto	29,4	0,0	3,9	0,0	5,9
Vanajan vankila/ Vanajan osasto	26,7	0,0	3,3	0,0	0,0
Vilppulan vankila	47,0	0,0	9,1	3,0	0,0
Ylitornion vankila	36,8	0,0	5,3	0,0	0,0
Jokelan avovankilaosasto	16,7	0,0	5,6	0,0	0,0
Keravan avovankilaosasto	51,9	3,8	1,9	5,8	1,9
Haminan avovankila	57,1	2,9	2,9	0,0	2,9
Kuopion avovankilaosasto	21,1	0,0	5,3	5,3	0,0
Kestilän avovankilaosasto	47,6	0,0	7,1	2,4	2,4
Avovankilat yhteensä	51,7	0,7	9,3	2,9	3,2

Väkivaltarikkomukset aiheuttavat eniten haittaa vankilan turvallisuudelle. Eniten väkivaltarikkomuksia esiintyi Keravan ja Sukevan vankiloissa. Keravalla väkivaltarikkomuksia oli 18 kappaletta sataa vankia kohti. Vastaava luku Sukevan vankilassa oli 13. Hämeenlinnan vankisairaalassa ja Kylmäkosken vankilassa ei kirjattu yhtään väkivaltarikkomusta vuoden 2009 aikana.

Avovankiloissa eniten väkivaltarikkomuksia oli Keravan avovankiosastolla, missä väkivaltarikkomuksia oli neljä kappaletta sataa vankia kohti. Myös Helsingin ja Haminan avovankiloissa esiintyi muita avovankiloita useammin väkivaltarikkomuksia (3,2 kpl ja 2,9 kpl 100 vankia kohti). Suurimmassa osassa avovankiloita ei kirjattu vuoden aikana yhtään väkivaltarikkomusta.

Järjestyssääntörikkomuksia kirjattiin suljetuissa vankiloissa 6,4 ja avovankiloissa 9,3 kappaletta sataa vankia kohti. Eniten järjestyssääntörikkomuksia suljetuissa vankiloissa oli Sukevan ja Keravan vankiloissa. Sukevan vankilassa järjestyssääntörikkomuksia oli 33 ja Keravan vankilassa 23 kappaletta sataa vankia kohden. Avovankiloista Huittisten avovankilassa esiintyi eniten järjestyssääntörikkomuksia. Siellä järjestyssääntörikkomuksia oli 27 kappaletta 100 vankia kohti. Myös Laukaan ja Sulkavan vankiloissa oli paljon järjestyssääntörikkomuksia (15 kpl 100 vankia kohti).

Suljetuista vankiloista vähiten järjestyssääntörikkomuksia oli kirjattu Pyhäselän ja Riihimäen vankiloissa sekä Hämeenlinnan vankisairaalassa. Esimerkiksi Pyhäselän vankilassa ei kirjattu vuonna 2009 yhtään järjestyssääntörikkomusta. Avovankiloista vähiten järjestyssääntörikkomuksia oli kirjattuna Vantaan avovankilassa ja Keravan avovankilaosastolla.

Luvattoman tavaran hallussapidosta kirjattiin kurinpitörikkomuksia suljetuissa vankiloissa seitsemän kappaletta 100 vankia kohti vuoden 2009 aikana. Avovankiloissa luvattoman tavaran hallussapito oli harvinaisempi kurinpitörikkomus (3 kappaletta 100 vankia kohti) kuin suljetuissa vankiloissa. Eniten rikkomuksia luvattoman tavaran hallussapidosta kirjattiin Pelson (20 kpl 100 vankia kohti) ja Hämeenlinnan (16 kpl 100 vankia kohti) vankiloissa. Suljetuissa vankiloissa esimerkiksi Jokelan vankilassa ei kirjattu yhtään luvattoman tavaran hallussapitoa vuoden 2009 aikana. Avovankiloissa eniten luvattoman tavaran hallussapitörikkomuksia kirjattiin Sulkavan (11 kpl 100 vankia kohti) ja Helsingin (6,5 kpl 100 vankia kohti) vankiloissa.

Suljetuissa vankiloissa sopimattomasta käytöksestä kirjattiin rikkomuksia kahdeksan kappaletta 100 vankia kohti. Avovankiloissa vastaava luku oli kolme. Hämeenlinnan ja Jokelan vankiloissa kirjattiin eniten rikkomuksia sopimaton käytös -nimikkeellä. Molemmissa vankiloissa kirjattiin noin 20 rikkomusta 100 vankia kohti vuonna 2009. Toista ääripäätä suljetuissa vankiloissa edusta-

vat Vaasan (2,2 kpl 100 vankia kohti) ja Mikkelin (3,6 kpl 100 vankia kohti). Avovankiloissa selvästi eniten sopimattomia käytöksiä kirjattiin Huittisten vankilassa (12 kpl 100 vankia kohti). Myös Ojoisten ja Helsingin avovankiloissa kirjattiin muita avovankiloita useammin kurinpitovirheitä sopimattoman käytöksen perusteella.

6.3 Kurinpitoseuraamukset

Vuonna 2009 määrättiin 1 263 kurinpitoseuraamusta. Yleisin kurinpitoseuraamus oli enintään seitsemäksi vuorokaudeksi yksinäisyyteen määrääminen. Näitä seuraamuksia oli 724 kappaletta, mikä vastaa 57 prosenttia kaikista kurinpitoseuraamuksista. Toiseksi yleisin seuraamus oli varoitus. Varoituksia annettiin vuonna 2009 yhteensä 249 kappaletta. Lisäksi 279 tapauksessa vangin toiminnasta tehtiin rikosilmoitus.

Taulukko 13 kuvaa kurinpitoseuraamusten määrää vankiloittain 100 vankia kohti vuonna 2009. Avovankiloissa määrättiin enemmän kurinpitovirheitä kuin suljetuissa vankiloissa. Vuonna 2009 avovankiloissa rangaistuksia määrättiin sataa vankia kohti 39 kappaletta, kun vastaava luku suljetuissa vankiloissa oli 35 kappaletta. Avovankiloissa käytettiin varoitusta seuraamusmuotona selvästi useammin kuin suljetuissa vankiloissa. Avovankiloissa varoitus annettiin keskimäärin 17 kertaa suhteessa 100 vankia kohti, kun vastaava luku suljetuissa vankiloissa oli 3,5 kappaletta.

Rikosilmoituksia tehtiin viisi kertaa useammin suljetuissa vankiloissa kuin avovankiloissa. Suljetuissa vankiloissa rikosilmoituksia tehtiin 10 kappaletta 100 vankia kohti, kun vastaava luku avovankiloissa oli 2,2 kappaletta. Yli seitsemän vuorokauden yksinäisyyteen tuomittiin yhtä usein suljetuissa ja avovankiloissa; 1,4 kertaa suhteessa 100 vankia kohti.

Taulukko 13 Kurinpitoseuraamusten määrä 100 vankia kohti vuonna 2009

VANKILA	Rangaistuksia yhteensä	Rikos-ilmoituksia	Yksinäisyys 7 vrk tai alle	Yksinäisyys yli 7 vrk	Varoitus
Helsingin vankila	25,6	1,0	18,2	0,0	1,7
Hämeenlinnan vankila	54,0	3,7	28,0	0,0	20,5
Jokelan vankila	33,6	3,5	24,8	0,9	0,9
Keravan vankila	33,3	28,4	21,6	0,0	5,9
Konnunsuon vankila	51,1	8,0	35,0	7,3	5,1
Kuopion vankila	46,0	6,3	20,6	3,2	1,6
Kylmäkosken vankila	41,3	9,1	33,6	0,0	1,4
Mikkelin vankila	15,7	3,6	8,4	6,0	0,0
Oulun vankila	26,0	16,7	12,5	0,0	3,1
Pelson vankila	62,5	7,1	40,8	1,6	7,1
Pyhäselän vankila	38,0	5,4	26,1	0,0	0,0
Riihimäen vankila	22,9	21,6	18,6	1,3	1,3
Sukevan vankila	66,3	6,4	32,0	2,3	2,3
Turun vankila	17,7	24,2	12,5	1,1	1,4
Vaasan vankila	38,2	0,0	30,3	0,0	3,4
Vantaan vankila	20,5	0,0	14,1	1,4	0,5
Vankisairaala, Hämeenlinna	27,3	0,0	13,6	0,0	9,1
Suljetut vankilat yhteensä	34,9	10,0	22,6	1,4	3,5
Helsingin avovankila	71,0	3,2	21,5	1,1	41,9
Helsingin avovankila, Vantaan os.	40,0	0,0	15,0	5,0	20,0
Juuan vankila	14,3	0,0	2,9	0,0	11,4
Käyrän vankila	25,0	0,0	6,7	0,0	15,0
Laukaan vankila	33,9	8,5	8,5	0,0	13,6
Naarajärven vankila	40,2	0,0	21,8	3,4	13,8
Satakunnan vankila, Huittisten os.	56,5	2,4	36,5	0,0	18,8
Satakunnan vankila, Köyliön os.	48,6	4,3	30,0	1,4	12,9
Sulkavan vankila	44,7	0,0	21,3	4,3	12,8
Vanajan vankila, Ojoisten os.	19,6	2,0	5,9	5,9	3,9
Vanajan vankila, Vanajan os.	15,0	3,3	5,0	0,0	6,7
Vilppulan vankila	28,8	1,5	0,0	0,0	27,3
Ylitornion vankila	34,2	2,6	18,4	0,0	5,3
Jokelan avovankilaosasto	16,7	0,0	11,1	0,0	0,0
Keravan avovankilaosasto	38,5	1,9	11,5	1,9	21,2
Haminan avovankila	42,9	5,7	8,6	5,7	22,9
Kuopion avovankilaosasto	21,1	0,0	0,0	0,0	10,5
Kestilän avovankilaosasto	45,2	0,0	9,5	0,0	14,3
Avovankilat yhteensä	38,8	2,2	15,2	1,5	17,1

Suljetuissa vankiloissa eniten kurinpitorangaistuksia määrättiin Sukevan ja Pelson vankiloissa, joissa molemmissa rangaistusten määrä oli 66 kappaletta sataa vankia kohti. Vähiten kurinpitorangaistuksia määrättiin Turun ja Mikkelin vankiloissa (16 - 18 kpl 100 vankia kohti). Esimerkiksi Sukevan vankilassa kurinpitorangaistusten määrä verrattuna Mikkelin vankilaan oli nelinkertainen. Avovankiloissa eniten kurinpitorangaistuksia määrättiin Helsingin ja Huittisten avovankiloissa. Esimerkiksi Helsingin avovankilan rangaistusten määrä, 71 kappaletta 100 vankia kohti, oli kaikista vankiloista suurin. Vähiten kurinpitorangaistuksia annettiin Juuan ja Vanajan avovankiloissa sekä Jokelan avovankilaosastolla.

Vuonna 2009 eniten rikosilmoituksia tehtiin Keravan vankilassa; 28 kappaletta 100 vankia kohti. Myös Turun (24 kpl 100 vankia kohti) ja Sukevan (22 kpl 100 vankia kohti) vankiloissa tehtiin runsaasti rikosilmoituksia vangeista. Suljetuissa vankiloissa vähiten rikosilmoituksia tehtiin Vaasan, Vantaan ja Helsingin vankilat sekä Hämeenlinnan vankisairaala. Avovankiloissa eniten rikosilmoituksia tehtiin Laukaan (9 kpl 100 vankia kohti) ja Haminan (6 kpl 100 vankia kohti) avovankiloissa. Puoleassa avovankiloista ei tehty yhtään rikosilmoitusta vuoden 2009 aikana.

Yli seitsemän vuorokauden yksinäisyyttä käytetään kurinpitorangaistuksena melko harvoin. Eniten näitä rangaistuksia määrättiin Konnunsuon ja Mikkelin vankiloissa (6 - 7 kappaletta 100 vankia kohti). Myös Vanajan vankilan Ojoisten osastolla ja Haminan avovankilassa määrättiin yli seitsemän vuorokauden yksinäisyyteen yhtä usein kuin Konnunsuolla ja Mikkelisissä.

Suljetuissa vankiloissa selvästi eniten varoituksia annettiin Hämeenlinnan vankilassa (myös vankisairaala). Hämeenlinnan vankilassa annettiin 21 varoitusta 100 vankia kohti, kun keskimääräinen luku suljetuissa vankiloissa oli 3,5 varoitusta 100 vankia kohti. Myös Pelson vankilassa käytettiin varoitusta usein kurinpitorangaistusmuotona. Helsingin ja Vilppulan avovankiloissa varoitusta käytettiin muita avovankiloita useammin kurinpitorangaistuksena. Helsingin avovankilassa varoitusten määrä (42 kpl 100 vankia kohti) oli kaikista vankiloista suurin.

Kun tarkastellaan yleisesti vuoden 2009 ilmoitusten ja kurinpitorikkomusten määriä, voidaan nostaa esille muutama vankila laitosturvallisuuden kannalta. Keravan ja Sukevan suljetuissa vankiloissa esiintyi eniten kurinpitorikkomuksia. Esimerkiksi väkivaltarikkomusten määrissä nämä vankilat erottautuivat selvästi muista vankiloista. Myös kurinpitoseuraamuksia määrättiin näissä vankiloissa runsaasti. Lisäksi rikosilmoituksia tehtiin näissä vankiloissa muita vankiloita todennäköisemmin. Suljettuja vankiloita verrattaessa, käytettiin varoitusta kurinpitoseuraamuksena kaikista eniten Hämeenlinnan vankilassa.

Avovankiloista Helsingin avovankilassa ja Satakunnan vankilan Huittisten osastolla on kaikista eniten kurinpidollisia asioita. Myös Satakunnan vankilan Köyliön osastolla on kurinpitoasioita useammin kuin muissa avovankiloissa.

7 Vankien osallistuminen vankeusajan toimintoihin

7.1 Vankien osallistuminen aktiivitoimintoihin arkipäivisin

Vankien vankeuden aikaisella toiminnalla on merkitystä sille, miten vanki suoriutuu vankeuden ajastaan, ja ennen kaikkea minkälaiset mahdollisuudet vangilla on integroitua takaisin yhteiskuntaan vankeuden jälkeen. Mitä enemmän vanki osallistuu vankeuden aikana esimerkiksi koulutukseen tai valmentavaan työhön, sitä paremmat edellytykset hänellä on integroitua onnistuneesti yhteiskuntaan vapautumisensa jälkeen. Tässä selvityksessä tarkasteltiin vankilakohtaisesti vankien osallistumista toimintoihin arkipäivisin vuoden 2010 aikana. Tarkastelu kohdistettiin erikseen vankeus- ja tutkintavankeihin.

Vuoden 2010 aikana noin 24 prosenttia vankien arkipäivien toiminnoista oli aktiivista. Aktiivinen toiminta tarkoittaa mm. *peruspalveluihin* (esimerkiksi vankitilojen siivoukseen ja ruokahuoltoon), *koulutukseen* (esimerkiksi perusopetukseen tai ammatilliseen perusopetukseen), *ohjelmatoimintaan*, tai *valmentavaan työhön* (esimerkiksi autokorjaamo- ja vaateustyöt) osallistumista.

Taulukossa 15 on esitetty vankiloittain osuudet vangeista (vankeus- ja tutkintavangit), jotka ovat arkisin osallistuneet aktiivitoimintoihin vuoden 2010 aikana. Esimerkiksi Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella suljetuissa vankiloissa vankeusvangit osallistuivat yhtä paljon aktiivitoimintoihin arkipäivisin: osallistumisaste oli noin 50 prosenttia. Poikkeuksen muodostaa Vantaan vankilan vankeusvangit. Heistä ainoastaan 22 prosenttia on ollut aktiivitoiminnoissa arkipäivisin. Etelä-Suomen alueen avovankiloissa vangit osallistuivat enemmän aktiivitoimintoihin kuin suljetuissa vankiloissa. Noin 80 prosenttia Etelä-Suomen avolaitosten vangeista osallistui päivittäin aktiivitoimintoihin. Kaiken kaikkiaan Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella vankiloiden väliset erot vankeusvankien toimintoihin osallistumisessa ovat vankilatyypin sisällä pienet. Tutkintavangeista eniten aktiivitoimintoihin osallistuivat Jokelan vankilan (46 %) tutkintavangit. Seuraavaksi eniten tutkintavankeja aktiivitoiminnoissa arkisin oli Vantaan (19 %) ja Riihimäen (15 %) vankiloissa.

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen suljetuissa vankiloissa vankeusvangit osallistuivat vähemmän aktiivitoimintoihin arkipäivisin kuin Etelä-Suomen alueen vangit. Esimerkiksi Mikkelin (33 %) ja Oulun (36 %) vankiloissa toimintoihin osallistuttiin kaikista vähiten. Eniten suljetuissa vankiloissa vankeusvangit osallistuivat aktiivitoimintoihin Pyhäselän (49 %) ja Konnunsuon (46

%) vankiloissa. Avolaitoksissa päästiin korkeisiin osallistumislukemiin esimerkiksi Kuopion vapauttamisyksikössä (92 %), Oulun avovankilassa (91 %) ja Haminan (84 %) vankilassa. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella Oulun avovankilassa (100 %), Konnunsuon (55 %) ja Sukevan (41 %) vankiloissa myös tutkintavangit osallistuivat aktiivisesti toimintoihin arkipäivisin.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen suljetuissa vankiloissa vankeusvankeja osallistui arkipäivisin aktiivitoimintoihin eniten Hämeenlinnan vankilassa (46 %) ja vähiten Turun vankilassa (34 %). Vanajan ja Vilppulan vankiloissa vankeusvangit osallistuivat useammin arkipäivisin aktiivitoimintoihin kuin esimerkiksi Käyrän ja Satakunnan vankiloissa. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella suljettujen vankiloiden välillä ei ollut juurikaan eroja sen suhteen, kuinka paljon tutkintavangit osallistuivat aktiivitoimintoihin.

Taulukko 14 Vangit aktiivitoiminnoissa arkipäivisin
(1.1. – 31.12.2010), osuus prosenteissa

ALUE	VANKILA	LAITOS- TYYPPI	VANKILAJI	
			TUTKINTA- VANKI (osuus %)	VANKEUS- VANKI (osuus %)
Etelä-Suomen alue	Helsingin vankila	sulj.	0	48
	Jokelan vankila	sulj.	46	51
	Jokelan avovankilaosasto	avov.	0	81
	Keravan vankila	sulj.	0	48
	Keravan avovankilaosasto	avov.	0	79
	Riihimäen vankila	sulj.	15	50
	Suomenlinnan vankila	avov.	0	80
	Vantaan vankila	sulj.	19	22
Itä- ja Pohjois-Suomen alue	Haminan vankila	avov.	0	84
	Juuan vankila	avov.	0	75
	Kestilän vankila	avov.	0	65
	Konnunsuon vankila	sulj.	55	46
	Kuopion vankila	sulj.	35	41
	Kuopion vapauttamisyksikkö	avov.	0	92
	Laukaan vankila	avov.	0	72
	Mikkelin vankila	sulj.	19	33
	Naarajärven vankila	avov.	0	62
	Oulun vankila	sulj.	29	36
	Oulun avovankila	avov.	100	91
	Pelson vankila	sulj.	31	45
	Pyhäselän vankila	sulj.	36	49
	Sulkavan vankila	avov.	0	79
	Sukevan vankila	sulj.	41	40
	Ylitornion vankila	avov.	0	69
Länsi-Suomen alue	Hämeenlinnan vankila	sulj.	24	46
	Kylmäkosken vankila	sulj.	18	43
	Käyrän vankila	avov.	0	70
	Satakunnan vankila, Huittisten osasto	avov.	0	59
	Satakunnan vankila, Köyliön osasto	avov.	0	74
	Turun vankila	sulj.	26	34
	Vaasan vankila	sulj.	25	44
	Vanajan vankila, Ojoisten osasto	avov.	0	80
	Vanajan vankila, Vanajan osasto	avov.	0	80
	Vilppulan vankila	avov.	0	79

KYSELY VANKILATILOJEN LUOKITTELUN RAKENTAMISEKSI

Oheinen kysely on osa Rikosseuraamuslaitoksen selvitystä, jota käytetään vankilatilojen ajanmukaiseen luokitteluun. Nykyistä tarkempi, valvonnan intensiivisyyden perusteella tehtävä luokittelu on tarpeen, kun suunnitellaan ja päätetään vankilatilojen käytöstä jatkossa. Tämän vuoksi jokaisen laitoksen tiedot ovat merkittäviä ja vaikuttavat mahdollisesti yksiköiden toimintaan ja henkilöstömitoitukseen jatkossa. Mahdollisimman tarkat vastaukset ovat paras tae, että tulevat päätökset perustuvat oikeaan tietoon turvallisuuden ja valvonnan intensiivisyyden tasosta. Samalla jokainen vastaaja voi osaltaan luoda yhteistä käsitystä laitosturvallisuudesta.

Taustamateriaalina voit käyttää olemassa olevia turvallisuuteen liittyviä ohjeistuksia/asiakirjoja laitoksessanne. Vastauksia toivotaan eri henkilöstöryhmiltä, kuitenkin siten että teknisen turvallisuuden osioon vastaisi vain kiinteistösektorin henkilöstö.

Vastauksia voi kirjoittaa joko yksin tai ryhmissä ja oleellista on saada perusteellisia vastauksia.

Kiitos vaivannäöstä!

Pääset kirjoittamaan vastauksesi napsauttamalla hiirellä harmaata laatikkoa tai siirtymällä siihen sarkainnäppäimellä. Merkkien määrää ei ole rajoitettu. Muistathan tallentaa tiedoston vastaamisen lopuksi.

TEKNINEN TURVALLISUUS

1. Millainen viestintäjärjestelmä henkilökunnalla on käytössään?
2. Miten kuvailet järjestelmää valvonnan tehokkuuden kannalta?
Kuvaile järjestelmää myös
  - a) vankien turvallisuuden kannalta ja
  - b) henkilökunnan turvallisuuden kannalta.
3. Onko käytössä äänentoisto- ja pikapuhelinjärjestelmä?
4. Millainen kulunvalvontajärjestelmä on laitoksen ulko-ovissa?
5. Millainen kulunvalvontajärjestelmä on osastojen välisissä ovissa?
6. Pystytäänkö kulunvalvonnassa käyttämään vartioinnin keräämiä tietoja?
  - kuka näitä tietoja saa,
  - miten tiedot kootaan ja
  - miten tietoja hyödynnetään
7. Millainen vartijakutsujärjestelmä laitoksessa on käytössä?
8. Onko sellien ovissa tilatietoilmaisimet?
9. Millainen on kehäsuojaus/kuorisuojaus laitoksessa?
  - toimintavarmuus
  - ongelmat
10. Millä tavoin vankilan ulko- ja sisätiloja valvotaan?
  - kamerat
  - liiketunnistimet
  - tallennus jne.
11. Onko metallinilmaisimien käytössä parannettavaa?
12. Missä tilanteissa käytetään tavaran läpivalaisinlaitteita?
13. Millainen paloilmoinjärjestelmä laitoksessa on?
14. Miten valvontajärjestelmä on suojattu sähkökatkosten varalta?
15. Kiinteistövalvontajärjestelmän toimivuus?
16. Miten hyvin tekniset järjestelmät toimivat, miten huolto-korjaus ja uusiminen on järjestetty ja huomioitu laitoksen rahoituksessa?

OSASTOINTI

17. Mikä on osastojen määrä laitoksessa ja kunkin osaston vankipaikkojen määrä?
(esim. neljä osastoa, osasto yhdellä 50 paikkaa, osasto kahdella 30 paikkaa jne.)
18. Kerro eri osastojen valvontatavoista.
19. Henkilöstön määrä osastoilla eri vuorokaudenaikoina?
20. Mitkä seikat ratkaisevat vankien sijoittelun eri osastoille?
21. Millaista ennakkokartoitusta tehdään tulevan vangin sijoittamisen osalta laitoksessa?
22. Miten pitkään sellien ovet ovat kiinni ja auki päivittäin?
(vastaukset osastoittain)
23. Kuinka suuren osan ajasta eri osastoilla on vartija?
(Kerro myös, mitkä ovat vartijan työn rutiinit osastolla esim. valvooko monitoreja, kierteleekö osastolla tai kuljettaako vankeja suurimman osan työajastaan.)
24. Miten valvonta muuttuu yliasutustilanteissa?
25. Milloin vangit voivat olla yhteydessä toisen osaston vankeihin?
26. Miten yhteydenpidon rajoituksia kyetään valvomaan?
27. Vaikuttaako sellien varustus jollakin tavoin valvontamahdollisuuksiin?

/..

HENKILÖKUNNAN SUORITTAMA VALVONTA

28. Kuinka suuria ovat vankiryhmät
- a) työtoiminnoissa
  - b) opinnoissa
  - c) vapaa-ajan toiminnoissa
  - d) kuntouttavissa toiminnoissa?
29. Onko eri toiminnoissa välitöntä valvontaa ja ketkä sitä tekevät?
30. Onko valvontamenetelmä muutettavissa ryhmän koon mukaan?
31. Miten henkilökunnan ammattitaito näkyy toimintojen valvonnassa?
32. Missä tilanteissa henkilökunnalla on toisistaan poikkeavia toimintakäytäntöjä?
33. Miten suuri merkitys työmotivaatiolla on valvonnan onnistumiseen?
34. Kuinka henkilökunnan keskinäinen tiedonkulku vaikuttaa valvontaan?
35. Missä tilanteissa henkilökunnan vankituntemus korostuu?
36. Millaisena pidät yleistä puuttumiskynnystä laitoksessa?
37. Miten systemaattista (ja ei ennakoitavaa) on tarkastustoiminta, kerro myös perusteista?
38. Millaisia turvallisuusriskejä näet terveydenhoidon käytännön järjestelyissä?
39. Miten lääkkeet jaetaan ja miten estetään mahdolliset väärinkäytöt?
40. Miten ruokailujen valvonta on järjestetty?
41. Millä tavoin hoidetaan ulkoilujen valvonta?
42. Millä tavoin hoidetaan yhteisten tilojen valvonta?
43. Tehdäänkö laitoksessa pistokokeita vankien paikallaolosta ja kuinka usein?
44. Millaisia ongelmakohtia liittyy virkailijoiden vastaanottoon valvonnan kannalta?
45. Miten toimii hälyttäminen päällekkäustilanteessa?

MUITA TURVALLISUUSKÄYTÄNTÖJÄ

46. Miten poistumisluvalla olevia vankeja valvotaan?
47. Millaisia ovat koevapaudessa olevien valvontakeinot?
48. Miten siviilityöluvan ja opintoluvan ehtojen noudattamista valvotaan?
49. Millaiset mahdollisuudet vangeilla on tietokoneen ja tietoverkkojen käyttöön?
50. Millaiset käytännöt koskevat vieraita tapaamisissa?
51. Mitä turvallisuuskäytäntöjä vankikuljetuksissa noudatetaan?
52. Onko laitoksessa käytössä kirjallisia suunnitelmia, määräyksiä tai ohjeita, joilla on vaikutusta valvonnan intensiivisyyteen?
53. Onko laitoksessa valvonnan kannalta (osastoinnissa, toiminnoissa tms.) jotakin erityistä huomioitavaa, joka ei tullut ilmi kysymyksissä?

LUOKITTELUTAULUKKO

LUOKKA A

VIESTINTÄJÄRJESTELMÄ Gsm	☐	PISTOKOKEET VANKIEN LÄSNÄOLOSTA	☐
VANKIEN SIOITTELU ERI OSASTOILLE TAPAHTUU LAITOKSEN ENNAKKOVALMISTELUJEN JA YKSILÖLLISEN HARKINNAN AVULLA	☐	POISTUMISLUVALLA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA	☐
VANGEILLA MAHDOLLISUUS KÄYTTÄÄ OMIA PUHELIMIA	☐	KOEVAPAUDESSA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA	☐
MOTIVOITUNUT JA HYVINVOIVA TYÖKULTTUURI Sairauspoissaolojen määrä alhaisempi kuin valtion keskiarvo	☐	SIVIILITYÖ- JA OPINTOLUVAN EHTOJEN AKTIIVINEN VALVONTA	☐
HENKILÖKUNNAN KESKINÄINEN TIEDONKULKU Toimiva raportointi työvuorojen vaihtojen yhteydessä	☐	VAPAA-AJAN TOIMINNAT Vapaa-ajan toimintoja järjestetään myös iltaisin	☐
HENKILÖKUNNAN VANKITUNTEMUS, OSASTOKOKO JA TYÖVUOROJÄRJESTELYT OVAT HYVÄÄ VANKITUNTEMUSTA TUKEVIA	☐		
YLEINEN PUUTTUMISKYNNYS Poikkeavien tapahtumien kirjaus	☐		
LÄÄKKEIDENJAKO Osa lääkkeistä vangeilla itsellään hallussa	☐		
RUOKAILUT YHTEISRUOKALASSA, EI ERILLISTÄ VALVONTAA	☐		

LUOKKA B

VIESTINTÄJÄRJESTELMÄ

Gsm

Vhf

VANKIEN SIOITTELU ERI OSASTOILLE TAPAHTUU LAITOKSEN

ENNAKKOVALMISTELUJEN JA YKSILÖLLISEN HARKINNAN AVULLA

TYÖTOIMINNAN JA OPINTOJEN VALVONTAMENETELMÄ MUUTTUU
TOIMINTARYHMÄN KOON MUKAAN

VANGEILLA VANKILAN RADIO JA TELEVISIO

HENKILÖKUNNAN VALVONTAAN LIITTYVÄN AMMATTITAIDON
SÄÄNNÖLLINEN YLLÄPITOLAITOKSEN SISÄISELLÄ JA
ULKOPUOLISELLA KOULUTUKSELLE

MOTIVOITUNUT JA HYVINVOIVA TYÖKULTTUURI

Sairauspoissaolojen määrä alhaisempi kuin valtion
keskiarvo

HENKILÖKUNNAN KESKINÄINEN TIEDONKULKU

Toimiva raportointi työvuorojen vaihtojen yhteydessä

HENKILÖKUNNAN VANKITUNTEMUS, OSASTOKOKO JA

TYÖVUOROJÄRJESTELYT OVAT HYVÄÄ VANKITUNTEMUSTA TUKEVIA

YLEINEN PUUTTUMISKYNNYS

Poikkeavien tapahtumien kirjaus

LÄÄKKEIDENJAKO

Osa lääkkeistä vangeilla itsellään hallussa

RUOKAILUT YHTEISRUOKALASSA, ERILLISTÄ VALVONTAA

PISTOKOKEET VANKIEN LÄSNÄOLOSTA

POISTUMISLUVALLA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA

KOEVAPAUDESSA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA

SIVIILITYÖ- JA OPINTOLUVAN EHTOJEN AKTIIVINEN VALVONTA

LUOKKA C

VIESTINTÄJÄRJESTELMÄ		TOIMINNOISSA	
Gsm	☐	Välitöntä valvontaa	☐
Vhf	☐	Kameravalvontaa	☐
Virve	☐	VANGEILLA VANKILAN RADIO JA TELEVISIO	☐
ÄÄNENTOISTO- JA PIKAPUHELINJÄRJESTELMÄ	☐	<i>OSASTOT</i>	
KULUNVALVONTAJÄRJESTELMÄ	☐	OSASTOLLA ENINTÄÄN 15 VANKIPAikkaA	☐
VARTIAKUTSUAJÄRJESTELMÄ	☐	VANKIEN SijoITTELU ERI OSASTOILLE TAPAHTUU LAITOKSEN	
KEHÄSUOJAUS	☐	ENNAKKOVALMISTELUJEN JAYKSILÖLLISEN HARKINNAN AVULLA	☐
ULKOALUEIDEN TEKNINEN VALVONTA		OSASTON SELLIEN OVET OVAT PÄÄSÄÄNTÖISESTI AVOINNA	
Kamerat	☐	ENINTÄÄN 6 TUNTIA/VUOROKAUSI	☐
METALLINILMAISIMIEN AKTIIVINEN KÄYTTÖ		OSASTOLLA VARTIJA PÄIVÄAIKAAN	☐
Vankien päivittäisissä toimissa	☐	OSASTOJEN VALVONTAA MUUTETAAN YLIASUTUSTILANTEISSA	☐
INTEGROITU PALOILMOITINJÄRJESTELMÄ	☐	VANGIT EIVÄT OLE YHTEYDESSÄ TOISTEN OSASTOJEN VANKEIHIN	☐
SÄHKÖKATKOKSILTA SUOJATTU VALVONTAJÄRJESTELMÄ	☐	YHTEYDENPITORAJOITUKSIA VALVOTAAN	☐
KIINTEISTÖN VALVONTAJÄRJESTELMÄ	☐	SELLIEN VARUSTUS YKSINKERTAISTA JA PALOTURVALLISTA	☐
VAPAA-AJANTOIMINNOISSA (RYHMÄ) ENINTÄÄN 15 VANKIA	☐		

HENKILÖKUNNAN VALVONTAAN LIITTYVÄN AMMATTITAITON
SÄÄNNÖLLINEN YLLÄPITO LAITOKSEN SISÄISELLÄ JA
ULKOPUOLISELLA KOULUTUKSELLA

Toimipistekohtaiset koulutukset

POIKKEAVAT TOIMINTAKÄYTÄNNÖT

Henkilökunta valvoo päiväjärjestyksen
aikataulusidonnaisuutta

MOTIVOITUNUT JA HYVINVOIVA TYÖKULTTUURI

Sairauspoissaolojen määrä alhaisempi kuin valtion
keskiarvo

HENKILÖKUNNAN KESKINÄINEN TIEDONKULKU

Toimiva raportointi työvuorojen vaihtojen yhteydessä

HENKILÖKUNNAN VANKITUNTEMUS, OSASTOKOKO JA
TYÖVUOROJÄRJESTELYT OVAT HYVÄÄ VANKITUNTEMUSTA TUKEVIA

YLEINEN PUUTTUMISKYNNYS

Poikkeavien tapahtumien kirjaus

TARKASTUSTOIMINTA

Jokaisella osastolla päivittäistä tarkastustoimintaa
Erityistarkastuksia vähintään 1/vuosi

VALVOTTU LÄÄKKEIDENJAKO

VALVOTUT RUOKAILUT

Yhteisruokala

VALVOTUT ULKOILUT

VALVOTUT YHTEISET TILAT

Kameravalvonta

VIKAILIJOIDEN VASTAANOTOT

Erilliset vastaanottohuoneet

TOIMINTAVARMA HÄLYTTÄMINEN PÄÄLLEKARKAUS TILANTEISSA

POISTUMISLUVALLA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA

KOEVAPAUDESSA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA

TIETOKONEEN JA TIETOVERKON KÄYTTÖ AINA VALVOTTU

TAPAAMISET

Vieraat ja vangit kulkevat eri kulkuväyliä

Vieraiden etukäteisilmoittautuminen ja tunnistaminen

VANKIKULJETUSTEN KÄYTÄNNÖT

HUUMEKOIRA

LUOKKA D

VIESTINTÄJÄRJESTELMÄ

Gsm Virve ÄÄNENTOISTO- JA PIKAPUHELINJÄRJESTELMÄ KULUNVALVONTAJÄRJESTELMÄ Vieraila erillinen kulkulupa VARTIAKUTSUAJÄRJESTELMÄ TILATIETOILMAISIMET SELLIEN OVISSA KEHÄSUOJAUS

ULKOALUEIDEN TEKNINEN VALVONTA

Kamerat Liiketunnistimet

METALLINILMAISIMIEN AKTIIVINEN KÄYTTÖ

Vankien päivittäisissä toimissa Vieraat kulkevat ilmaisimen läpi Henkilökunta kulkee ilmaisimen läpi vankilaan saapuessaan VANGEILLE SAAPUVAN TAVARAN SÄÄNNÖLLINEN LÄPIVALAISU INTEGROITU PALOILMOITINJÄRJESTELMÄ SÄHKÖKATKOKSILTA SUOJATTU VALVONTAJÄRJESTELMÄ KIINTEISTÖN VALVONTAJÄRJESTELMÄ *OSASTOT*OSASTOLLA ENINTÄÄN 15 VANKIPAIKKA VANKIEN SIOITTELU ERI OSASTOILLE TAPAHTUU LAITOKSEN ENNAKKOVALMISTELUJEN JA YKSILÖLLISEN HARKINNAN AVULLA

OSASTON SELLIEN OVET OVAT PÄÄSÄÄTÖISESTI

avoinna enintään 2 h/vrk avoinna enintään 4 h/vrk OSASTOLLA VARTIJA PÄIVÄAIKAAN OSASTOJEN VALVONTAA MUUTETAAN YLIASUTUSTILANTEISSA

VANGIT EIVÄT OLE YHTEYDESSÄ

toisten osastojen vankeihin osastolla toisiinsa YHTEYDENPITORAJOITUKSIA VALVOTAAN SELLIEN VARUSTUS YKSINKERTAISTA JA PALOTURVALLISTA VAPAA-AJAN TOIMINNOISSA (RYHMÄ) ENINTÄÄN 15 VANKIA TOIMINNOISSA VÄLITÖNTÄ VALVONTAA Kameravalvontaa VANGEILLA VANKILAN RADIO JA TELEVISIO

HENKILÖKUNNAN SUORITTAMA VALVONTA

HENKILÖKUNNAN VALVONTAAN LIITTYVÄN AMMATTITAIDON
SÄÄNNÖLLINEN YLLÄPITO LAITOKSEN SISÄISELLÄ JA
ULKOPUOLISELLA KOULUTUKSELLE

Toimipistekohtaiset koulutukset

POIKKEAVAT TOIMINTAKÄYTÄNNÖT

Henkilökunta valvoo päiväjärjestyksen
aikataulusidonnaisuutta

MOTIVOITUNUT TYÖKULTTUU

Sairauspoissaolojen määrä alhaisempi kuin valtion
keskiarvo

HENKILÖKUNNAN KESKINÄINEN TIEDONKULKU

Toimiva raportointi työvuorojen vaihtojen yhteydessä

HENKILÖKUNNAN VANKITUNTEMUS, OSASTOKOKO JA
TYÖVUOROJÄRJESTELYT OVAT HYVÄÄ VANKITUNTEMUSTA TUKEVIA

YLEINEN PUUTTUMISKYNNYS

Poikkeavien tapahtumien kirjaus

TARKASTUSTOIMINTA

Jokaisella osastolla päivittäistä tarkastustoimintaa
Erityistarkastuksia vähintään 1/vuosi

VALVOTTU LÄÄKKEIDENJAKO

VALVOTUT RUOKAILUT

Osastoilla

VALVOTUT ULKOILUT

Osastokohtaiset ulkoilupihat

VALVOTUT YHTEISET TILAT

Kameravalvonta

VIRKAILIJOIDEN VASTAANOTOT

Erilliset vastaanottohuoneet

TOIMINTAVARMA HÄLYTTÄMINEN PÄÄLLEKARKAUSTILANTEISSA

POISTUMISLUVALLA OLEVAN VANGIN AKTIIVINEN VALVONTA

TIETOKONEEN JA TIETOVERKON KÄYTTÖ AINA VALVOTTU

TAPAAMISET

Vieraat ja vangit kulkevat eri kulkuväyliä

Vieraiden etukäteisilmoittautuminen ja tunnistaminen

YHTENÄISET VANKIKULJETUSTEN KÄYTÄNNÖT

HUUMEKOIRA

**SELVITYS VANKILOIDEN
HENKILÖSTÖRESURSSSEISTA
VUOSINA 2009 ja 2010**

Anssi Keinänen
professori
Itä-Suomen yliopisto

SISÄLLYSLUETTELO

1 Johdanto	2
2 Henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään	2
3 Valvonnan kustannukset suhteessa keskimääräiseen vankimäärään	6
4 Valvonnan henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään	9
5 Yhteenveto	12

1 Johdanto

Tämä selvitys täydentää Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2011 julkaisemaa selvitystä vankilatilojen määrittelystä valvonnan intensiivisyyden mukaan. Tässä selvityksessä verrataan vankiloiden henkilöstöresurssien muutoksia vuosien 2009 ja 2010 välisenä aikana. Aikaisemmassa selvityksessä vankiloiden henkilöstöresursointia tarkasteltiin ainoastaan vuonna 2009.

Tässä selvityksessä seurataan aikaisemman selvityksen järjestystä ja aluksi verrataan vankiloiden henkilötyövuosien kehitystä suhteessa vankien määrään. Seuraavaksi tarkastellaan valvonnan kustannusten muutoksia vuosien 2009 ja 2010 välisenä aikana suhteessa vankimäärään. Viimeiseksi arvioidaan valvontaan käytettyjen henkilötyövuosien määrän muutosta kahden vuoden aikana.

2 Henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään

Seuraavaksi tarkastellaan henkilötyövuosien määrää suhteessa keskivankilukuun vankiloittain vuosina 2009 ja 2010. Ensin tarkastellaan vuotta 2009. Tarkastelussa on 26 vankilaa (16 suljettua ja 10 avovankilaa). Henkilötyövuodet ja kustannukset ovat peräisin Tarmo-toimintolaskenta-järjestelmästä. Kustannukset ovat Tarmon kokonaiskustannuksia, ja ne sisältävät henkilöstökustannukset sekä muut kustannukset. Poissaoloista muodostuu kustannuksia, ja ne kerryttävät henkilötyövuosia. Poissaolojen osuus on vyörytetty henkilötyövuosiin ja -kustannuksiin toiminnon henkilötyövuoden ja kustannuksen suhteessa vastaavaan koko toteutumaan.

Keskimäärin vankiloiden työvoiman määrä suhteessa vankimäärään oli 0,65 henkilötyövuotta vankia kohden vuonna 2009. Pienimmillään lukema oli Helsingin avovankilassa (0,3 htv/vanki) ja suurimmillaan Hämeenlinnan vankilassa (0,87 htv/vanki). Ero eniten resursseja käyttävän vankilan ja vähiten resursseja käyttävän vankilan välillä oli melkein kolminkertainen²⁷. Seuraavat tekijät on huomioitava vankiloita vertailtaessa: Keravan vankilan henkilötyövuodet ja kustannukset sekä vankiluvut sisältävät Keravan avovankilaosaston, Jokelan vankila sisältää Jokelan avovankilaosaston, Vanajan vankila Ojoisten ja Vanajan osaston, Satakunnan vankila Huittisten ja Köyliön osaston, Konnunsuon vankila Haminan työsiirtolan, Kuopion vankila Kuopion avovankilaosaston ja

---

²⁷ Hämeenlinnan vankilan vankisairaалassa on vankeja muista vankiloista, eivätkä nämä vangit kirjaudu Hämeenlinnan vankilan vangeiksi. Hämeenlinnan vankilukumäärää on lisätty 22 vangilla (ka. muiden vankiloiden vankeja vankisairaалassa), jotta Hämeenlinna voitaisiin verrata suhteessa muihin vankiloihin.

Pelson vankila Kestilän avovankilaosaston. Vaikka molempina vuosina resurssien määrät vankiloittain on laskettu samoilla kriteereille, edellä mainittujen vankiloiden kohdalla on oltava tarkoituksena, että lukemat ovat todella vertailukelpoisia. Esimerkiksi Kuopion vankilassa henkilötyövuodet suhteessa vankimäärään kasvoi yli 20 prosenttia. Johtuuko suuri kasvu esimerkiksi vankimäärän laskusta uuden vankilan rakentamisen aikana vai selittykö osa muutoksista erilaisesta laskutavasta?

Suljetuissa vankiloissa henkilötyövuosien määrä oli suurempi kuin avovankiloissa suhteessa vankiloiden keskivankilukuun. Suljetuissa vankiloissa henkilötyövuosia käytettiin 0,74 per vanki. Avovankiloiden vastaava lukema oli 0,5. Ero vankiloiden välillä oli 0,25 henkilötyövuotta ja 48 prosenttia. *Taulukossa 1* on esitetty käänteisessä suuruusjärjestyksessä henkilötyövuosien määrä vankilassa suhteutettuna keskivankilukuun.

Taulukko 15 *Henkilötyövuodet suhteessa keskivankilukuun vuonna 2009*

Vankila	Vankila- tyyppi	Järjestys- numero	Htv/vanki
Helsingin avovankila	av	1.	0,30
Vanajan vankila	av	2.	0,32
Käyrän vankila	av	3.	0,51
Laukaan vankila	av	4.	0,52
Ylitornion vankila	av	5.	0,53
Juuan vankila	av	6.	0,53
Vilppulan vankila	av	7.	0,54
Sulkavan vankila	av	8.	0,58
Naarajärven vankila	av	9.	0,58
Satakunnan vankila	av	10.	0,60
Vantaan vankila	su	11.	0,63
Helsingin vankila	su	12.	0,63
Turun vankila	su	13.	0,65
Kylmäkosken vankila	su	14.	0,66
Riihimäen vankila	su	15.	0,67
Pelson vankila	su	16.	0,68
Jokelan vankila	su	17.	0,69
Sukevan vankila	su	18.	0,71
Pyhäselän vankila	su	19.	0,72
Vaasan vankila	su	20.	0,76
Oulun vankila	su	21.	0,78
Mikkelin vankila	su	22.	0,79
Keravan vankila	su	23.	0,82
Kuopion vankila	su	24.	0,82
Konnunsuon vankila	su	25.	0,83
Hämeenlinnan vankila	su	26.	0,87

Resursseja käytettiin kaikissa avovankiloissa vähemmän kuin yhdessäkään suljetussa vankilassa. Tosin Satakunnan vankilan henkilötövuosien määrä vankia kohden (0,60) ei juuri poikkea Vantaan vankilan vastaavasta (0,63). Avovankiloista Helsingin ja Vanajan vankilat erottautuivat muista henkilöresursseja vähän käyttävinä vankiloina. Avovankiloista puolestaan Naarajärvellä, Sulkavalla ja Satakunnassa käytettiin paljon henkilöresursseja. On huomattava, että ero henkilötövuosien käytössä Helsingin avovankilan ja Satakunnan avovankilan välillä, on kaksinkertainen.

Suljetuissa vankiloissa henkilöstöresurssien erot vankiloittain olivat pienemmät kuin avovankiloitten kohdalla. Hämeenlinnan vankilan 0,87 henkilötövuotta/vanki oli noin 40 prosenttia enemmän kuin mitä resurssien käyttö oli Vantaan ja Helsingin vankiloissa.

Mitenkä henkilöstöresurssit suhteessa vankimäärään ovat muuttuneet vuosien 2009-2010 aikana? *Taulukossa 2* on esitetty resurssien määrät erivuosina ja henkilöstöresurssien muutos. Kaiken kaikkiaan 15 vankilassa (58 %) henkilöstöresurssit kasvoivat vuoden aikana. Vastaavasti kahdeksassa vankilassa (31 %) henkilöstöresurssit suhteessa vankien määrään laskivat vuoden aikana ja kolmessa vankilassa resurssit säilyivät ennallaan. Pääsääntöisesti muutokset ovat olleet pieniä, mutta poikkeuksiakin on. Lisäksi on huomattava, että joidenkin vankiloitten kohdalla eri vuosien resurssien määrät eivät ole välttämättä vertailukelpoisia.

Esimerkiksi Juuan ja Sulkavan avovankiloissa henkilöstöresurssit vankia kohtia kasvoivat yli 13 prosenttia vuoden aikana. Juuan vankilassa henkilöstöresurssit suhteessa vankipaikkoihin säilyivät samana molempina vuosina, joten henkilöstöresurssien kasvu selittyy vankimäärän laskulla. Toisaalta Sulkavan vankilassa henkilöstöresurssit suhteessa vankipaikkoihin kasvoivat vuonna 2010 edelliseen vuoteen verrattuna. Konnunsuon vankilan henkilöstöresurssien kasvuun on varmaankin vaikuttanut aloitettu vankilan ”alasajo” ja vankimäärän väheneminen. Vankila lakkautetaan vuoden 2012 alussa.

Keravan vankilassa henkilöstöresurssit suhteessa vankimäärään laskivat vuodessa 12 prosenttia. Myös Naarajärvellä, Helsingin avovankilassa ja Vanajan vankiloissa henkilöstöresurssit supistuivat merkittävästi suhteessa vankimäärään vuoden aikana. Eniten henkilöstöresurssit suhteessa vankimäärään supistui kuitenkin Hämeenlinnan vankilassa: 15 prosenttia vuoden aikana.

Taulukko 2 Henkilötyövuosien muutokset suhteessa keskivankilukuun vuosina 2009-2010

Vankila	Vankila- tyyppi	2009	2010	Erotus htv/vanki	% - muutos
		htv/ vanki	htv/vanki		
Helsingin avovankila	av	0,30	0,28	-0,02	-6,7
Vanajan vankila	av	0,32	0,30	-0,02	-6,3
Käyrän vankila	av	0,51	0,52	0,01	2,0
Laukaan vankila	av	0,52	0,56	0,04	7,7
Ylitornion vankila	av	0,53	0,58	0,05	9,4
Juuan vankila	av	0,53	0,60	0,07	13,2
Vilppulan vankila	av	0,54	0,53	-0,01	-1,9
Sulkavan vankila	av	0,58	0,66	0,08	13,8
Naarajärven vankila	av	0,58	0,54	-0,04	-6,9
Satakunnan vankila	av	0,60	0,60	0,00	0,0
Vantaan vankila	su	0,63	0,62	-0,01	-1,6
Helsingin vankila	su	0,63	0,64	0,01	1,6
Turun vankila	su	0,65	0,68	0,03	4,6
Kylmäkosken vankila	su	0,66	0,66	0,00	0,0
Riihimäen vankila	su	0,67	0,73	0,06	9,0
Pelson vankila	su	0,68	0,70	0,02	2,9
Jokelan vankila	su	0,69	0,69	0,00	0,0
Sukevan vankila	su	0,71	0,72	0,01	1,4
Pyhäselän vankila	su	0,72	0,76	0,04	5,6
Vaasan vankila	su	0,76	0,75	-0,01	-1,3
Oulun vankila	su	0,78	0,87	0,09	11,5
Mikkelin vankila	su	0,79	0,85	0,06	7,6
Keravan vankila	su	0,82	0,72	-0,10	-12,2
Kuopion vankila	su	0,82	0,99	0,17	20,7
Konnunsuon vankila	su	0,83	1,33	0,50	60,2
Hämeenlinnan vankila	su	0,99	0,84	-0,15	-15,2

3 Valvonnan kustannukset suhteessa keskimääräiseen vankimäärään

Tarkasteltaessa valvonnan kustannuksia suhteessa keskimääräiseen vankilukuun vuonna 2009, oli yhden vangin valvontakulujen määrä keskimäärin 14 800 euroa mediaanin²⁸ ollessa vuositasolla 16 600 euroa. Suljetuissa vankiloissa keskimääräiset valvonnan kustannukset vankia kohden olivat vuonna 2009 noin 18 400 euroa, kun vastaava luku avovankiloissa oli noin 8 900 euroa. Ero vankityyppien välillä oli 9 500 euroa, mikä vastaa noin 50 prosenttia²⁹.

Suljetuista vankiloista Turun vankilassa käytettiin euromääräisesti vähiten valvontaresursseja suhteessa vankien määrään (ks. taulukko 3). Turun vankilassa valvontakustannukset/vanki olivat noin 15 300 euroa vuodessa, mikä on 3 300 euroa vähemmän kuin suljetuissa vankiloissa keskimäärin. Eniten valvontaresursseja euromääräisesti käytettiin Hämeenlinnan vankilassa. Hämeenlinnan vankilassa valvontakustannukset vankia kohti olivat keskimäärin 22 000 euroa, mikä on 3 500 euroa enemmän kuin suljetuissa vankiloissa keskimäärin ja noin 7 000 euroa enemmän kuin Turun vankilassa. Kustannukset vankien valvonnasta olivat Hämeenlinnassa 43 prosenttia suuremmat kuin Turun vankilassa.

Avolaitoksista Helsingin avovankilassa oli vuonna 2009 kaikista alhaisimmat valvontakustannukset suhteessa keskimääräiseen vankilukuun. Valvontakustannukset keskimääräistä vankimäärää kohden Helsingin avovankilassa olivat 6 800 euroa, mikä on noin 2 000 euroa vähemmän vankia kohden kuin avolaitoksissa keskimäärin. Kalleinta valvonta suhteessa vankimääriin oli Sulkavan vankilassa. Sulkavan vankilassa valvontakustannukset per vanki olivat noin 10 200 euroa, mikä oli noin 1 300 euroa enemmän kuin avolaitoksissa keskimäärin, ja noin 3 400 euroa enemmän per vanki kuin Helsingin avovankilassa. Sulkavan vankilassa valvontaan käytettiin 50 prosenttia enemmän rahaa vankia kohti kuin Helsingin avovankilassa.

---

²⁸ Mediaani on keskiluku, joka on järjestetyn joukon keskimäinen havainto.

²⁹ Ero oli tilastollisesti merkitsevä.

Taulukko 3 *Valvonnan kustannukset suhteessa vankimääriin ja vankipaikkoihin vuonna 2009*

Vankila	Vankila- tyyppi	Järjestys- numero	Valvonta- kustannukset / vanki
Helsingin avovankila	av	1.	6831
Vanajan vankila	av	2.	7059
Naarajärven vankila	av	3.	8595
Vilppulan vankila	av	4.	8599
Laukaan vankila	av	5.	8623
Juuan vankila	av	6.	9263
Käyrän vankila	av	7.	9517
Satakunnan vankila	av	8.	9868
Ylitornion vankila	av	9.	10079
Sulkavan vankila	av	10.	10204
Turun vankila	su	11.	15319
Pelson vankila	su	12.	15453
Helsingin vankila	su	13.	16326
Riihimäen vankila	su	14.	16779
Kylmäkosken vankila	su	15.	16855
Vaasan vankila	su	16.	17406
Pyhäselän vankila	su	17.	17602
Keravan vankila	su	18.	18264
Sukevan vankila	su	19.	18439
Konnunsuon vankila	su	20.	18930
Jokelan vankila	su	21.	19021
Vantaan vankila	su	22.	19982
Oulun vankila	su	23.	20528
Mikkelin vankila	su	24.	20859
Kuopion vankila	su	25.	21148
Hämeenlinnan vankila	su	26.	21941

Vuonna 2010 elinkustannukset olivat 1,2 prosenttia korkeammat kuin edellisenä vuonna. Vankiloiden valvontakustannukset vankia kohti kasvoivat vuoden 2010 aikana reilusti enemmän kuin mitä elinkustannusindeksin kasvu oli. Toisin sanoen esimerkiksi palkkojen kasvu ei selitä valvontakustannusten kasvua. Useissa vankiloissa valvontakustannusten kasvu vankia kohti oli yli 20 prosenttia: Konnunsuo, Kuopio, Ylitornio, Sulkava, Laukaa ja Oulu. Kasvun syynä on kaikesti vankimäärän supistuminen, mutta korkeat kasvuprosentit ovat ennen kaikkea osoitus siitä, että henkilöstöresurssit reagoivat hitaasti vankimäärän muutoksiin.

Neljässä vankilassa valvontakustannukset pienenevät edelliseen vuoteen verrattuna. Käyrän vankilassa muutos oli kaikkein suurin: 1 200 euroa vähemmän per vanki, mikä vastaa 12 prosentin vähenemistä edelliseen vuoteen verrattuna. Muita vankiloita, joissa valvontakustannukset pienenevät, olivat Keravan (- 9 %), Vaasan (-3 %) ja Hämeenlinnan (-2 %) vankilat.

Taulukko 4 *Valvonnan kustannusten muutokset suhteessa vankimääriin vuosia 2009-2010*

Vankila	Vankilatyyppi	Valvonta- kustannukset per vanki 2009	Valvontakus- tannukset per vanki 2010	erotus €	%- muutos
Helsingin avovankila	av	6831	7101	270	4,0
Vanajan vankila	av	7059	7297	238	3,4
Naarajärven vankila	av	8595	9808	1213	14,1
Vilppulan vankila	av	8599	8807	208	2,4
Laukaan vankila	av	8623	10455	1832	21,2
Juuan vankila	av	9263	10320	1057	11,4
Käyrän vankila	av	9517	8342	-1175	-12,3
Satakunnan vankila	av	9868	11081	1213	12,3
Ylitornion vankila	av	10079	12544	2465	24,5
Sulkavan vankila	av	10204	12612	2408	23,6
Turun vankila	su	15319	17590	2271	14,8
Pelson vankila	su	15453	16667	1214	7,9
Helsingin vankila	su	16326	18432	2106	12,9
Riihimäen vankila	su	16779	20546	3767	22,5
Kylmäkosken vankila	su	16855	17840	985	5,8
Vaasan vankila	su	17406	16899	-507	-2,9
Pyhäselän vankila	su	17602	20452	2850	16,2
Keravan vankila	su	18264	16661	-1603	-8,8
Sukevan vankila	su	18439	19388	949	5,1
Konnunsuon vankila	su	18930	31721	12791	67,6
Jokelan vankila	su	19021	20581	1560	8,2
Vantaan vankila	su	19982	21481	1499	7,5
Oulun vankila	su	20528	24670	4142	20,2
Mikkelin vankila	su	20859	24332	3473	16,7
Kuopion vankila	su	21148	26524	5376	25,4
Hämeenlinnan vanki- la	su	24938	24545	-393	-1,6

4 Valvonnan henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään

Seuraavaksi tarkastellaan valvonnan henkilötyövuosia suhteessa vankimääriin ja vankipaikkoihin vuonna 2009 (ks. taulukko 5). Keskimäärin vankiloissa käytettiin valvontaan 0,36 henkilötyövuotta (4,3 henkilötyökuukautta) vankia kohden. Suljetuissa vankiloissa valvontaan osoitettujen henkilötyövuosien määrä (0,46 henkilötyövuotta; 5,5 henkilötyökuukautta) oli selvästi suurempi kuin avovankiloissa (0,21 henkilötyövuotta; 2,5 henkilötyökuukautta).

Vähiten valvontaan on sijoitettu henkilöstöresursseja Helsingin avovankilassa, missä vuonna 2009 valvonnan resurssit olivat 0,14 henkilötyövuotta (n. 1,5 henkilötyökuukautta) vankia kohti. Enimmillään avovankiloista valvontaresursseja käytettiin Sulkavan vankilassa (0,25 henkilötyövuotta, 3 henkilötyökuukautta), mikä on noin puolitoista kuukautta enemmän per vanki kuin Helsingin avovankilassa.

Eniten valvontaresursseja suhteessa vankimääriin käytettiin vuonna 2009 Hämeenlinnan vankilassa, jossa resursseja (0,56 henkilötyövuotta) käytettiin 23 prosenttia (1,3 henkilötyökuukautta vankia kohti) enemmän kuin suljetuissa vankiloissa keskimäärin. Turun vankilassa käytettiin suljetuista vankiloista vähiten resursseja valvontaan, 0,39 henkilötyövuotta. Esimerkiksi Hämeenlinnan vankilassa valvontaan vankia kohti käytettiin resursseja 44 prosenttia enemmän kuin Turun vankilassa.

Taulukko 5 *Valvonnan henkilötyövuodet suhteessa keskimääräiseen vankimäärään ja vankipaikkoihin*

Vankila	Vankila- tyyppi	Järjestys- numero	Valvontahtv / vanki
Helsingin avovankila	av	1.	0,14
Vanajan vankila	av	2.	0,17
Juuan vankila	av	3.	0,20
Laukaan vankila	av	4.	0,21
Ylitornion vankila	av	5.	0,21
Vilppulan vankila	av	6.	0,21
Naarajärven vankila	av	7.	0,23
Käyrän vankila	av	8.	0,23
Satakunnan vankila	av	9.	0,24
Sulkavan vankila	av	10.	0,25
Turun vankila	su	11.	0,39
Pelson vankila	su	12.	0,39
Kylmäkosken vankila	su	13.	0,39
Helsingin vankila	su	14.	0,41
Riihimäen vankila	su	15.	0,42
Vaasan vankila	su	16.	0,43
Pyhäselän vankila	su	17.	0,43
Keravan vankila	su	18.	0,45
Sukevan vankila	su	19.	0,46
Jokelan vankila	su	20.	0,46
Oulun vankila	su	21.	0,49
Vantaan vankila	su	22.	0,49
Konnunsuon vankila	su	23.	0,49
Mikkelin vankila	su	24.	0,52
Kuopion vankila	su	25.	0,52
Hämeenlinnan vankila	su	26.	0,56

Vastaavasti kun tarkastellaan valvonnan henkilötyövuosien kehitystä suhteessa vankimäärään, saadaan erilainen kuva kuin valvonnan euromääräisten kustannusten kasvusta vuoden 2010 aikana. Edellä todettiin, että valvonnan euromääräiset kustannukset laskivat vuoden 2010 aikana ainoastaan neljässä vankilassa. Henkilötyövuosien määrä vastaavasti laski 10 vankilassa suhteessa vankimäärään (ks. taulukko 6). Tämä tarkoittaa sitä, että valvontakustannukset (esim. palkkakustannukset yms.) per työntekijä ovat kasvaneet prosentuaalisesti enemmän kuin mitä henkilöstön määrän väheneminen on ollut prosentuaalisesti. Esimerkiksi Juuan vankilassa valvontakustannukset vankia kohti kasvoivat 11 prosenttia ja samaan aikaan valvontahenkilöstön työvuodet suhteessa vankimäärään laskivat viisi prosenttia. Kaiken kaikkiaan 13 vankilassa valvonnan työvuodet kasvoivat vuoden 2010 aikana ja kolmessa vankilassa taso säilyi entisellään.

Eniten valvonnan henkilötyövuodet kasvoivat Konnunsuon vankilassa (49 % vuoden aikana). Kuopion vankilassa valvonnan henkilötyövuodet kasvoivat 17 prosentilla ja Laukaan, Riihimäen ja Oulun vankiloissa noin 10 prosenttia. Eniten valvontaan käytettävien henkilötyövuosien määrä

suhteessa vankimäärään laski Käyrän (- 30 %), Keravan (- 16 %) ja Vaasan (- 14 %) vankiloissa. Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siltä, että valvonnan henkilöstöresurssit suhteessa vankimäärään vaihtelevat paljon yhden vuoden aikana. Tämä johtunee varmaankin siitä, että vankimäärän muuttuessa valvonnan henkilökunnan määrä ei muutu paljoakaan.

Taulukko 6 Valvonnan henkilötyövuosien muutos suhteessa keskimääräiseen vankimäärään vuosina 2009 - 2010

Vankila	Vankila- tyyppi	2009	2010	Erotus valvonta- resurssis- sa/vanki	% - muutos
		valvontahtv per vanki	valvontahtv per vanki		
Helsingin avovankila	av	0,14	0,13	-0,01	-7,1
Vanajan vankila	av	0,17	0,15	-0,02	-11,8
Juuan vankila	av	0,20	0,19	-0,01	-5,0
Laukaan vankila	av	0,21	0,23	0,02	9,5
Ylitornion vankila	av	0,21	0,22	0,01	4,8
Vilppulan vankila	av	0,21	0,22	0,01	4,8
Naarjärven vankila	av	0,23	0,22	-0,01	-4,3
Käyrän vankila	av	0,23	0,16	-0,07	-30,4
Satakunnan vankila	av	0,24	0,23	-0,01	-4,2
Sulkavan vankila	av	0,25	0,27	0,02	8,0
Turun vankila	su	0,39	0,40	0,01	2,6
Pelson vankila	su	0,39	0,41	0,02	5,1
Kylmäkosken vankila	su	0,39	0,39	0,00	0,0
Helsingin vankila	su	0,41	0,42	0,01	2,4
Riihimäen vankila	su	0,42	0,46	0,04	9,5
Vaasan vankila	su	0,43	0,37	-0,06	-14,0
Pyhäselän vankila	su	0,43	0,45	0,02	4,7
Keravan vankila	su	0,45	0,38	-0,07	-15,6
Sukevan vankila	su	0,46	0,46	0,00	0,0
Jokelan vankila	su	0,46	0,46	0,00	0,0
Oulun vankila	su	0,49	0,54	0,05	10,2
Vantaan vankila	su	0,49	0,47	-0,02	-4,1
Konnunsuon vankila	su	0,49	0,73	0,24	49,0
Mikkelin vankila	su	0,52	0,54	0,02	3,8
Kuopion vankila	su	0,52	0,61	0,09	17,3
Hämeenlinnan vankila	su	0,63	0,56	-0,07	-11,1

5 Yhteenveto

Tämän selvityksen tarkoituksena oli verrata vankiloiden henkilöstöresurssien muutoksia vuosien 2009 ja 2010 aikana. Tarkastelun kohteena oli henkilötyövuosien, valvonnan henkilötyövuosien ja valvonnan kustannusten kehitys suhteessa vankimäärään.

Vankimäärän aleneminen vuosina 2009 - 2010 on johtanut siihen, että useimmissa vankiloissa henkilötyövuodet vankia kohtia kasvoivat vuonna 2010. Tämä on johtanut myös valvonnan kustannusten inflaatiota suurempaan kasvuun vankia kohti, vaikka paikkapaikoin valvonnan henkilötyövuosien määrää onkin supistettu.

Kaiken kaikkiaan on huomattavissa, että vankiloissa henkilöstöresurssit eivät muutu yhtä nopeasti kuin mitä vankimäärän muutos on. Tämä on ongelmallista resurssien tehokkaan käytön kannalta. Mikäli vankiloiden välillä ei ole helppo tehdä henkilökunnan resurssien siirtoja, tulisi sijoitusyksiköiden huolehtia tarkemmin vankien sijoittamisesta niin, että työkuormaerot vankiloitten välillä pysyisivät kohtuullisena ja yksittäisen vankilan kohdalla työnkuormittavuus ei vaihtelisi niin paljon kuin nykyään.

On selvää, että henkilöstöresurssien seuraaminen ja työnkuormittavuuden mittaaminen on yksi Rikosseuraamuslaitoksen tehtävistä. Jotta seuranta olisi nykyistä tarkempaa, tulisi Rikosseuraamuslaitoksessa mitata eri asioita kuten vankien riskillisyyttä, henkilökunnan poissaoloja ja valvonnan määrää suhteessa vankeihin samoilla kriteereillä vuodesta toiseen. Samalla pitäisi esimerkiksi pohdita, lasketaanko eri vankiloiden kulut yhteen, kuten Ojoisten ja Vanajan vankiloiden tai Kuopion vankilan ja sen vapauttamisyksikön. Myös Hämeenlinnan vankisairaalan toiminta pitää huomioida, kun arvioidaan Hämeenlinnan toimintaa.